

Официален вестник на Европейския съюз

С 374

Издание
на български език

Информация и известия

Година 64

16 септември 2021 г.

Съдържание

I Резолуции, препоръки и становища

СТАНОВИЩА

Европейски икономически и социален комитет

562-а пленарна сесия на Европейския икономически и социален комитет – Interactio, 7.7.2021 г. – 8.7.2021 г.

2021/C 374/01	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Интермодален транспорт и мултимодална логистика — взаимодопълняемост между видовете транспорт за екологизиране на транспорта“ (становище по собствена инициатива)	1
2021/C 374/02	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Използване на икономическите и социалните възможности на цифровизацията и подобряване на цифровата трансформация на икономиката, по-специално МСП, съсредоточаване върху ориентирания към човека изкуствен интелект и данните“ (проучвателно становище)	6
2021/C 374/03	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Подобряване на равнищата на приобщаване, сигурност и надеждност на цифровизацията за всички“ (проучвателно становище)	11
2021/C 374/04	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Учене за възрастни“ (проучвателно становище по искане на словенското председателство)	16

III Подготвителни актове

Европейски икономически и социален комитет

562-а пленарна сесия на Европейския икономически и социален комитет – Interactio, 7.7.2021 г. – 8.7.2021 г.

2021/C 374/05	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — „Цифров компас до 2030 г.: Европейският път за цифровото десетилетие“ (COM(2021) 118 final)	22
2021/C 374/06	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно роуминга в обществени мобилни съобщителни мрежи в рамките на Съюза“ (преработен текст) (COM(2021) 85 final — 2021/0045 (COD)	28

BG

2021/C 374/07	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно нова стратегия за финансиране на NextGenerationEU“ (COM(2021) 250 final)	33
2021/C 374/08	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно План за действие на Европейския стълб на социалните права“ (COM(2021)102 final)	38
2021/C 374/09	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Съюз на равенство: Стратегия за правата на хората с увреждания за периода 2021—2030 г.“ (COM(2021) 101 final)	50
2021/C 374/10	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за препоръка на Съвета Създаване на Европейска гаранция за децата“ (COM(2021) 137 final) „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите Стратегия на ЕС за правата на детето“ (COM(2021) 142 final)	58
2021/C 374/11	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — План за действие относно синергии между гражданската, отбранителната и космическата промишленост“ (COM(2021) 70 final)	66
2021/C 374/12	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Преглед на търговската политика — отворена, устойчива и решителна търговска политика“ (COM(2021) 66 final)	73
2021/C 374/13	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Обновено партньорство с държавите от южното съседство — Нова програма за Средиземноморието“ (JOIN(2021) 2 final)	79
2021/C 374/14	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Изграждане на устойчива на изменението на климата Европа — новата стратегия на ЕС за адаптиране към изменението на климата“ (COM(2021) 82 final)	84

I

(Резолюции, препоръки и становища)

СТАНОВИЩА

ЕВРОПЕЙСКИ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ

562-А ПЛЕНАРНА СЕСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ –
INTERACTIO, 7.7.2021 Г. – 8.7.2021 Г.**Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Интермодален транспорт и мултимодална логистика — взаимодопълняемост между видовете транспорт за екологизиране на транспорта“**

(становище по собствена инициатива)

(2021/C 374/01)

Докладчик: **Stefan BACK**

Решение на Пленарната асамблея	25.3.2021 г.
Правно основание	Член 32, параграф 2 от Правилника за дейността становище по собствена инициатива
Компетентна секция	„Транспорт, енергетика, инфраструктури, информационно общество“
Приемане от секцията	24.6.2021 г.
Приемане на пленарна сесия	7.7.2021 г.
Пленарна сесия №	562
Резултат от гласуването	
(„за“/„против“/„въздържал се“)	230/0/6

1. Заключение и препоръки

1.1. Дългосрочно и ефективно решение за развитието на ефикасен и устойчив мултимодален транспорт и логистика може да се постигне единствено чрез преодоляване на проблемите, които правят мултимодалния транспорт по-скъп, по-бавен и по-малко надежден, по-специално в сравнение с едномодалния автомобилен транспорт. Такова решение не може да се основава на финансово насърчаване или регулаторна подкрепа.

1.2. От регулаторна гледна точка подобен подход би довел и до ефективно използване на ресурсите, тъй като няма да има нужда от специална регулаторна рамка.

1.3. С цел подобрене на мултимодалния трафик ЕИСК препоръчва, в допълнение към техническите иновации и решаването на проблемите с конкурентоспособността, пълно интернализиране на външните разходи за всички видове транспорт, за да се постигнат еднакви условия на конкуренция. ЕИСК призовава за сериозни мерки за защита и/или повторно въвеждане на европейска система за превози с единични вагони, свързване на стратегическата инфраструктура (напр. пристанищата) с железопътни връзки, инвестиции в частни странични коловози, ангажиране на големите логистични дружества с усилията за преориентиране на потоците към други видове транспорт.

1.4. За да се гарантира лоялна конкуренция между различните видове транспорт, ЕИСК препоръчва социално образцово поведение във всички видове транспорт, за да се гарантират висококачествени- транспортни услуги, качествени работни места и добри социални условия с оглед на постигането на еднакви условия на конкуренция за всички участници на пазара.

1.5. Освен допълнителните разходи поради претоварване и допълнителните разходи по операциите мултимодалният транспорт е изправен понастоящем пред редица проблеми като например дълъг период на доставка, сложност, по-висок риск и по-слаба надеждност, които затрудняват успешното реализиране на мултимодалността.

1.6. Поради това са необходими мерки, които да направят мултимодалния товарен транспорт конкурентоспособен сам по себе си и да се постигнат ефикасни и безпрепятствени потоци от мултимодален товарен транспорт на същата цена като при едномодалния транспорт.

1.7. Също така е необходимо железопътният транспорт да се адаптира по-добре към контекста на отворения пазар и да се отстранят проблемите, породени от липсата на точност, надеждност, предвидимост и гъвкавост, които оказват отрицателно въздействие върху мултимодалните решения, включващи железопътен транспорт.

1.8. Що се отнася до превоза по вътрешни водни пътища, изглежда са необходими подобрения по отношение на капацитета за трансграничен- транспорт.

1.9. Подходящата инфраструктура за терминали е от ключово значение за успешната интермодалност. С цел ефективност на ресурсите от полза би било също така, ако държавите членки се споразумеят да си сътрудничат в планирането на инфраструктура за терминали в граничните региони. Разстоянието между терминалите следва да се адаптира към търсенето, гъстотата на мрежата и други местни условия.

1.10. По отношение на публичния дълг ЕИСК препоръчва публичните инвестиции в интермодална инфраструктура да бъдат освободени от изискванията на разпоредбите на Пакта за стабилност и растеж (ПСР) след края на кризата с COVID-19.

1.11. За добре функциониращата мултимодалност е важно да бъде съгласувана нормативната уредба, например относно боравенето с опасни товари между различните видове транспорт, и да бъдат решени други регулаторни и практически въпроси, които могат да създадат трудности при взаимодействието между видовете транспорт или при транспорта между държавите членки.

1.12. Много от проблемите, които възпрепятстват интермодалния транспорт, биха могли да бъдат решени чрез интелигентни цифрови решения, като например възможности за локализиране и проследяване и други цифрови решения, които улесняват ефективното управление на мултимодалните транспортни потоци.

1.13. Регламент (ЕС) 2020/1056 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁾ относно електронната информация за товарни превози ще улесни от август 2024 г. обмена на регулаторна информация между операторите и органите чрез цифрови платформи и ще подобри потока на интермодалния транспорт.

1.14. ЕИСК призовава Европейската комисия да разгледа посочените по-горе предложения при изготвянето на своя предстоящ преглед на регулаторната рамка за интермодален транспорт и да даде възможност на мултимодалния транспорт да изиграе своята пълноценна роля в транспортната система без специални мерки за подкрепа.

2. Контекст на становището

2.1. В съобщението на Европейската комисия относно стратегия за устойчива и интелигентна мобилност (COM(2020) 789 — стратегията за УИМ) се посочва, че за да се подкрепи постигането на екологосъобразни товарни операции в Европа, съществуващата рамка за интермодален транспорт се нуждае от значително обновяване и трябва да бъде превърната в ефективен инструмент. Подчертават се необходимостта от преглед на регулаторната рамка, включително на директивата относно комбинирания транспорт (Директива 92/106/ЕИО на Съвета ⁽²⁾ — наричана по-нататък „директивата“), и възможността за въвеждане на икономически стимули както за операциите, така и за инфраструктурата. Стимулите следва да се основават на мониторинг на емисиите.

⁽¹⁾ Регламент (ЕС) 2020/1056 на Европейския парламент и на Съвета от 15 юли 2020 г. относно електронната информация за товарни превози (ОВ L 249, 31.7.2020 г., стр. 33).

⁽²⁾ Директива 92/106/ЕИО на Съвета от 7 декември 1992 г. относно създаването на общи правила за някои видове комбиниран транспорт на товари между държавите-членки (ОВ L 368, 17.12.1992 г., стр. 38).

2.2. В основата на стратегията за устойчива и интелигентна мобилност е намаляването с 90 % на емисиите на парникови газове до 2050 г. Мултимодалният транспорт играе важна роля в стратегията, чиято цел е да гарантира оптимизирано от гледна точка на околната среда взаимодействие между видовете транспорт, включително намаляване на превеса на автомобилния превоз на товари.

2.3. В стратегията за УИМ се подчертава и значението на мултимодалната логистика, включително в градските райони, и се отбелязва необходимостта от ефективно планиране с цел избягване на празните курсове, както и необходимостта товарните превози да бъдат включени в планирането на градската мобилност.

2.4. В стратегията за УИМ се посочва и проблемът с недостига на инфраструктура за претоварване, включително вътрешни мултимодални терминали, и необходимостта от усъвършенстване на технологиите за претоварване, включително обмен на данни относно мултимодалността, както и системи за интелигентно управление на движението при всички видове транспорт. Комисията възнамерява да предостави финансиране и да адаптира политиките, включително в областта на НИИ, за решаването на тези въпроси. Полезни в това отношение могат да бъдат и правилата за държавна помощ за железопътния транспорт.

2.5. В плана за действие, придружаващ стратегията за УИМ, Комисията планира през 2022 г. да направи преглед на регулаторната рамка за интермодален транспорт, включително на директивата.

2.6. В предложението от 2017 г. (COM (2017) 648) Комисията предложи изменения на директивата, в които се подчертава необходимостта от по-добро координиране между държавите членки по отношение на изграждането на интермодални терминали и опростяването на различните административните процедури, но също така се запазва необходимостта от стимулиращ подход, в т.ч. специални правила относно достъпа до пазара, по-специално по отношение на отсечките с автомобилен превоз. По време на законодателния процес в предложението бяха направени значителни промени и поради това Комисията реши да го оттегли.

2.7. Чрез Регламент (ЕС) 1055/2020 на Европейския парламент и на Съвета ⁽³⁾, който изменя Регламент (ЕО) 1072/2009 на Европейския парламент и на Съвета ⁽⁴⁾, обаче на държавите членки беше предоставена възможността да се отклоняват от специалните правила относно достъпа до пазара за отсечки с автомобилен превоз и да прилагат обикновените правила за каботажните превози.

3. Общи бележки

3.1. Дългосрочно и ефективно решение за развитието на ефикасен и устойчив мултимодален транспорт и логистика може да се постигне единствено чрез преодоляване на проблемите, които правят мултимодалния транспорт по-скъп, по-бавен и по-малко надежден, по-специално в сравнение с едномодалния автомобилен транспорт. Такова решение не може да се основава на финансово насърчаване или регулаторна подкрепа.

3.2. Подобен подход би довел също до отпадане на сложните правила, които определят комбинирания или мултимодалния транспорт, и би гарантирал, че операторите имат право на финансова подкрепа или на специални правила относно достъпа до пазара. Следователно от регулаторна гледна точка подобен подход би довел и до ефективно използване на ресурсите.

3.3. С цел подобрене на мултимодалния трафик ЕИСК препоръчва, в допълнение към техническите иновации и решаването на проблемите с конкурентоспособността, пълно интернализиране на външните разходи за всички видове транспорт, за да се постигнат еднакви условия на конкуренция. ЕИСК призовава за сериозни мерки за защита и/или повторно въвеждане на европейска система за превози с единични вагони, свързване на стратегическата инфраструктура (напр. пристанищата) с железопътни връзки, инвестиции в частни странични коловози, ангажиране на големите логистични дружества с усилията за преориентиране на потоците към други видове транспорт.

3.4. За да се гарантира лоялна конкуренция между различните видове транспорт, ЕИСК препоръчва социално образцово поведение във всички видове транспорт, за да се гарантират висококачествени транспортни услуги, качествени работни места и добри социални условия с оглед на постигането на еднакви условия на конкуренция за всички участници на пазара.

⁽³⁾ Регламент (ЕС) 2020/1055 на Европейския парламент и на Съвета от 15 юли 2020 г. за изменение на регламенти (ЕО) № 1071/2009, (ЕО) № 1072/2009 и (ЕО) № 1024/2012 с оглед на адаптирането им към развитието в сектора на автомобилния транспорт (ОВ L 249, 31.7.2020 г., стр. 17).

⁽⁴⁾ Регламент (ЕО) № 1072/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. относно общите правила за достъп до пазара на международни автомобилни превози на товари (ОВ L 300, 14.11.2009 г., стр. 72).

3.5. ЕИСК подчертава, че квалифицираните и мотивираните работници и добрите условия на труд са важно предварително условие за успешното развитие на мултимодалния транспорт. ЕИСК призовава за преразглеждане на правилата за командироване, за да се вземе предвид положението на силно мобилния персонал в железопътния транспорт. Освен това ЕИСК препоръчва опростени, ясни и подлежащи на проверка разпоредби и подходяща система за мониторинг на съответствието, за да се гарантират справедливи условия на труд (обучение, работно време и периоди на почивка, езиково равнище, заплащане, здравословни и безопасни условия на труд, модерни санитарни съоръжения, подходящо настаняване за нощувка и т.н.) за всички транспортни работници с цел опазване на здравето им и защита на лоялната конкуренция.

3.6. Освен допълнителните разходи поради претоварване и допълнителните разходи по операциите мултимодалният транспорт е изправен пред редица проблеми, като например дълъг период на доставка, сложност, по-висок риск и по-слаба надеждност, които затрудняват успешното реализиране на мултимодалността.

3.7. Неотдавнашно проучване⁽⁵⁾ показва значителна разлика в разходите между едномодалните (само автомобилни) и интермодалните решения. Допълнителните разходи се дължат на допълнителната работа, свързана с организирането на мултимодален транспорт (50—100 евро на превоз), по-дългите транзитни времена (от 4 до 120 часа) със средна продължителност 25 часа, което води до допълнителен разход от 75—100 евро на превоз, и липса на хармонизирана документна процедура, която причинява загуба от 5-150 евро на превоз.

3.8. Въпреки това в проучването се стига до заключението, че може да се установи праг на рентабилност по отношение на дългите разстояния, и се посочват, без да се отчитат мерките за подкрепа — 595 км за железопътен/автомобилен транспорт, 266 км за транспорт по вътрешните водни пътища/автомобилен транспорт и 736 км за морски превоз на къси разстояния/автомобилен транспорт.

3.9. По-специално в проучването се изразява съжаление във връзка с честата липса на съоръжения за локализиране и проследяване и невъзможността за използване на документи в електронен формат.

3.10. Оценка на въздействието на законодателното предложение от 2017 г. относно директивата показва общи допълнителни разходи за решенията за интермодален транспорт в размер на почти 60 %, дължащи се основно на изпълнението, закъсненията, разходите по операциите и т.н.⁽⁶⁾

3.11. Очевидно е, че трябва да се предприемат мерки, които да направят мултимодалния товарен транспорт конкурентоспособен сам по себе си, да намерят решение на посочените по-горе проблеми и да осигурят ефикасни и безпрепятствени потоци от мултимодален товарен транспорт на същата цена като едномодалния транспорт.

3.12. В този контекст също така може да се посочи, че е необходимо железопътният транспорт да се адаптира по-добре към контекста на отворения пазар и да се отстранят проблемите, породени от липсата на точност, надеждност, предвидимост и гъвкавост, които очевидно оказват отрицателно въздействие върху мултимодалните решения с участие на железопътен транспорт.

3.13. Що се отнася до превоза по вътрешни водни пътища, изглежда са необходими подобрения по отношение на капацитета за трансграничен транспорт.

3.14. Участъците с недостатъчен капацитет поради липсата на капацитет в мултимодалните терминали и логистичните центрове създават допълнителни проблеми. Съгласно работния документ на службите на Комисията, придружаващ стратегията за УИМ⁽⁷⁾, разстояния над 300 км между терминалите, каквито има например във Финландия и отчасти в Швеция, са твърде дълги, тъй като ограничават възможността за къси шосейни отсечки от около 150 км. Въпреки че се признава жизненоважното значение на подходящия капацитет на терминалите, по-специално по коридорите на основната мрежа на TEN-T, все пак трябва да се има предвид, че разстоянието между терминалите трябва да бъде обвързано също с обемите на транспорта в даден регион и с гъстотата на мрежата, която варира в различните части на Европа.

3.15. Координацията между съседните държави членки при планирането на терминали в граничните региони, от друга страна, е от съществено значение по отношение на ефективността на ресурсите.

⁽⁵⁾ TRT (2017 г.) — Събиране на допълнителни данни относно комбинирания транспорт в ЕС — окончателен доклад.

⁽⁶⁾ Работен документ на службите на Комисията, Оценка на въздействието (SWD(2017) 362).

⁽⁷⁾ SWD(2020) 331.

3.16. В този контекст трябва да се спомене, че в неотдавнашно проучване ⁽⁸⁾, в което се анализират последиците от ограниченията за каботаж в отсечките с автомобилен превоз при комбиниран транспорт, се стига до заключението, че използването на „комбиниран каботаж“ е сравнително често заради проблеми с наличието и гъвкавостта на шофьорите и разликите в равнището на разходите и че следователно подобни ограничения могат да предизвикат непосредствено отрицателно въздействие по отношение на засегнатите лица, включително обратно пренасочване към едномодален автомобилен транспорт и намаляване на товарните железопътни услуги, докато в дългосрочен план операторите на терминали считат, че подобрената продуктивност на терминалите и подобрените услуги биха компенсирали възможните увеличения на транспортните разходи.

3.17. Също така е важно да се разгледа съгласуваността на нормативната уредба, например относно боравенето с опасни товари между различните видове транспорт, и да бъдат решени други регулаторни и практически въпроси, които могат да създадат трудности при взаимодействието между видовете транспорт или при транспорта между държавите членки.

3.18. Много от посочените по-горе проблеми могат да бъдат решени чрез интелигентни цифрови решения. Примери за това са възможностите за локализиране и проследяване и други цифрови решения, които улесняват ефективното управление на мултимодалните транспортни потоци.

3.19. Регламент (ЕС) 2020/1056 относно електронната информация за товарни превози ще улесни от август 2024 г. обмена на регулаторна информация между операторите и органите чрез цифрови платформи и ще реши поне част от описания по-горе проблем със стандартната документация и електронния обмен на документи.

3.20. Следователно изглежда има възможности за решаване на по-голяма част от изложените по-горе проблеми, които затрудняват подема на мултимодалния товарен транспорт.

3.21. За да се случи това обаче, трябва да се осигури подходяща инфраструктура за терминали. С цел ефективност на ресурсите от полза би било също така, ако държавите членки се споразумеят да си сътрудничат в планирането на инфраструктура за терминали в граничните региони.

3.22. По отношение на публичния пътлг ЕИСК препоръчва публичните инвестиции в мултимодална инфраструктура да бъдат освободени от изискванията на разпоредбите на Пакта за стабилност и растеж (ПСР) след края на кризата с COVID-19.

3.23. Както вече беше посочено, необходимо е поведение, ориентирано в по-голяма степен към пазара, по-специално от страна на железопътния превоз и превоза по вътрешни водни пътища.

3.24. Ако се намери адекватно решение на посочените по-горе проблеми, мултимодалният транспорт ще може да изиграе своята пълноценна роля в транспортната система без специални мерки за подкрепа.

Брюксел, 7 юли 2021 година.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG

⁽⁸⁾ Пакет за мобилност I — Събиране на данни и анализ на въздействието на ограниченията за каботаж в отсечките с автомобилен превоз при комбиниран транспорт, TRT Transporti e Territorio SRL.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Използване на икономическите и социалните възможности на цифровизацията и подобряване на цифровата трансформация на икономиката, по-специално МСП, съсредоточаване върху ориентирания към човека изкуствен интелект и данните“

(проучвателно становище)

(2021/C 374/02)

Докладчик: **Antje GERSTEIN**

Консултация	Словенско председателство, 19.3.2021 г.
Правно основание	член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	„Единен пазар, производство и потребление“
Приемане от секцията	15.6.2021 г.
Приемане на пленарна сесия	7.7.2021 г.
Пленарна сесия №	562
Резултат от гласуването	
(„за“/„против“/„въздържал се“)	217/0/1

1. Заключение и препоръки

1.1. При положение че по време на настоящата пандемия разбрахме, че дистанционната работа, работата от вкъщи и гъвкавите схеми на работа ще останат — поне до известна степен — „новото нормално“, трябва да разберем също, че цифровите бизнес модели все по-често ще оформят нашия свят на труда. Тези модели трябва да бъдат разработени по ориентиран към хората и ценностите начин. В по-широк обществен смисъл предизвикателството се състои в това да се гарантира цифровото приобщаване на особено уязвимите групи.

1.2. Според прогнозите завършеният цифров единен пазар в ЕС ще допринесе с 415 милиарда евро годишно за икономическото производство на ЕС. Въпреки че цифровата трансформация създава значителни възможности за дружествата в целия ЕС, много предприятия не само се сблъскват с огромна степен на правна несигурност при своите трансгранични дейности, но са изправени и пред значителен риск от изоставане поради липсата на достъп или на инвестиционни ресурси, както и поради липсата на умения, което по принцип се отнася за много МСП и засяга по-специално микропредприятията.

1.3. Един от ключовете за успеха на европейския цифров единен пазар ще бъде отвореността към технологиите при регулирането на новите цифрови бизнес модели и приложения като изкуствения интелект (ИИ) и достъпа до финансиране за иновации, за да могат МСП да се възползват от предимствата на такива нови цифрови приложения. ЕИСК проведе проучване относно ИИ в МСП, което може да предостави полезна информация⁽¹⁾.

1.4. Комитетът е сред най-активните участници в дебата относно ИИ от своето първо становище за ИИ през 2017 г. и през последните няколко години е публикувал редица становища по темата. Понастоящем ЕИСК е в процес на изготвяне на официално становище относно предложението на Европейската комисия за Законодателен акт за изкуствения интелект („предложение за ЗАИИ“). Това становище ще бъде представено на пленарната асамблея на ЕИСК през септември и, наред с другото, в него ще бъде разгледан по-специално въпросът за определението на ИИ, тъй като то е важен елемент от предложението за ЗАИИ.

2. Контекст на становището

2.1. Предвид приоритетите, които предвижда, предстоящото словенско председателство на Съвета на ЕС изготви предложения, във връзка с които с писмо от 18 март 2021 г. поиска от Комитета да представи проучвателни становища. Тези области на политиката на ЕС са от особена важност за председателството.

⁽¹⁾ Проучване „Boosting the use of Artificial Intelligence in Europe's micro, small and medium-sized enterprises“ („Стимулиране на използването на изкуствения интелект в микро-, малките и средните предприятия в Европа“).

2.2. Следователно настоящото становище е отговор на искането на словенското председателство на Съвета на ЕС за изготвяне на проучвателно становище относно икономическите и социалните възможности на цифровизацията.

2.3. В настоящото проучвателно становище се обобщават няколко теми, свързани с цифровизацията, които са обхванати от неотдавнашни становища или от становища в процес на изготвяне от ЕИСК. В него се дават отговори на четири въпроса, поставени от председателството, свързани с Акта за управление на данните, Законодателния акт за цифровите услуги и Законодателния акт за изкуствения интелект. Цялата останала съответна информация по тези теми може да бъде намерена в съответните становища на ЕИСК ⁽²⁾.

3. Общи бележки

3.1. Кризата с COVID-19 подчерта както изоставането на ЕС по отношение на цифровите технологии, така и техния огромен потенциал. Сега повече отвсякога трябва да разберем, че ЕС се нуждае от силен цифров единен пазар. Това предполага укрепване на капацитета му в области като изчисленията в облак, 5G и безопасното използване на данните. За да се върви в крак със световните участници САЩ и Китай, е необходимо да се инвестира в силна цифрова Европа.

3.2. Според прогнозите завършеният цифров единен пазар в ЕС ще допринася с 415 милиарда евро годишно за икономическите резултати на ЕС. Диагностичната поддръжка, цифровите платформи и квантовата изчислителна технология са само три примера за това как цифровите технологии ще окажат значително въздействие върху цифровизацията на европейската икономика. Въпреки че цифровата трансформация води до значителни възможности за дружествата в целия ЕС, много предприятия не само се сблъскват с огромна степен на правна несигурност при своите трансгранични дейности, но са изправени и пред значителен риск от изоставане поради липсата на достъп или на инвестиционни ресурси, както и поради липсата на умения, което в повечето случаи се отнася за много МСП и засяга по-специално микропредприятията.

3.3. При положение че по време на настоящата пандемия разбрахме, че работата от разстояние, работата от вкъщи и гъвкавите схеми на работа ще останат — поне до известна степен — „новото нормално“, трябва да разберем също, че цифровите бизнес модели все по-често ще оформят нашия свят на труда. Тези модели трябва да бъдат разработени по ориентиран към хората и ценностите начин.

3.4. В икономиката след пандемията трябва да гарантираме, че малките и средните предприятия в определени особено засегнати сектори (сектора на услугите като търговията на дребно и туризма) не губят почва поради това, че нуждите от инвестиции са прекалено големи (а спестяванията са изчерпани след продължилата повече от година пандемична ситуация). Тези предприятия се нуждаят от специална подкрепа за цифровата трансформация и по-нататъшното развитие на бизнес моделите, която трябва да бъде отразена в националните програми за възстановяване, свързани с Фонда на ЕС за възстановяване. Европейската комисия трябва да поеме ролята на координатор, за да се избегне разпокъсаност между различните европейски фондове и да се гарантира, че дейностите и проектите в тази конкретна област (цифрова трансформация за МСП) са рационализирани.

3.5. Политическата рамка трябва да е подходяща, за да гарантира, че МСП могат да се възползват от възможностите, предоставени от цифровизацията. За регулиране следва да се мисли само в случаи, когато ясно може да се предвиди нежелано развитие. Иновациите и новите бизнес модели се нуждаят от определено пространство, за да се развият. Прекалено прибирзани или строги европейски регламенти поставят европейските дружества, по-специално МСП, в неравностойно положение спрямо международно действащите корпорации в останалата част на света.

3.6. В определени отрасли обаче, особено в сектора на услугите (т.е. търговия на дребно, туризъм, ресторантьорство), има спешна нужда от регулаторна рамка, която да помага за борбата срещу дезинформацията в цифровото пространство и да прави възможно предприемането на действия, например срещу **фалшивите отзиви**, които могат да бъдат изключително вредни за предприятията. ЕИСК разгледа подробно тези проблеми, които са особено разпространени на цифровите платформи ⁽³⁾, в своето неотдавнашно становище относно Законодателния акт за цифровите услуги.

3.7. Напредващото техническо развитие и цифровата трансформация на икономиката водят и до определени рискове, които трябва да се имат предвид, за да се използва в пълна степен техният потенциал. Ето защо е необходимо да се гарантира, че наред с технологичния напредък и цифровизацията се осигуряват механизми за противодействие на цифровото изключване на особено уязвими групи.

⁽²⁾ Акт за управление на данните (ОВ С 286, 16.7.2021 г., стр. 38); Законодателен акт за цифровите услуги (ОВ С 286, 16.7.2021 г., стр. 70); Законодателен акт за изкуствения интелект.

⁽³⁾ Законодателен акт за цифровите услуги.

3.8. Комитетът е начело на дебата относно ИИ от своето първо становище за ИИ през 2017 г.⁽⁴⁾ и е публикувал редица становища по темата през последните няколко години⁽⁵⁾. ЕИСК се застъпва за подход към ИИ, при който хората запазват както контрола върху ИИ в технически смисъл, така и способността да решават дали, кога и как да го използват в нашето общество като цяло. Комитетът приветства европейската стратегия за изкуствения интелект, която беше публикувана през 2018 г., съобщението на Комисията за насоки относно етичните аспекти за надежден ИИ и одобрените в него 7 изисквания за надежден ИИ. Освен това ЕИСК насочи вниманието, наред с другите елементи, към въздействието на ИИ върху работните места, към значението на намирането на равновесие между регулирането, саморегулирането и етичните насоки, както и към въздействието на ИИ върху потребителите.

3.9. Понастоящем ЕИСК е в процес на изготвяне на официално становище относно предложението на Европейската комисия за Законодателен акт за изкуствения интелект („предложение за ЗАИИ“) ⁽⁶⁾. Това становище ще бъде представено на пленарната асамблея на ЕИСК през септември. Комитетът не може да предостави все още своята официална позиция относно ЗАИИ, но може да предложи някои разсъждения относно конкретния въпрос, поставен от словенското председателство, за определението на ИИ, посочено в предложението за ЗАИИ.

3.10. По отношение на работното място, като основен принцип в ерата на цифровизацията, на всички служители трябва да се гарантира достойна работа. В предприятията служителите и техните представители трябва да участват на ранен етап във внедряването на изкуствен интелект (ИИ), който засяга пряко служителите, а също и в определянето как да се използва въпросният ИИ. Служителите трябва да бъдат обучени с предвиждане на бъдещето и своевременно за новите работни места в цифровия свят на труда.

4. Конкретни бележки

4.1. Председателството счита изкуствения интелект като най-важния аспект на цифровизацията. Други особено важни въпроси включват интегрирането на авангардни технологии в обществото и прехода към общество на гигабитов интернет. С нововъзникващите технологии като ИИ и основаната на данни икономика ЕС може бързо да се възстанови от кризата и да стане водещото в света цифрово общество.

4.2. Председателството поиска от ЕИСК да отговори на четири конкретни въпроса:

- С Акта за управление на данните се въвеждат нови бизнес модели, като например доставчици на услуги за споделяне на данни, които ще насърчат използването на данни. Какво е мнението на ЕИСК относно икономическите последици от такива услуги?
- С Акта за управление на данните се въвеждат организации за алтруистично споделяне на данни, които ще улеснят повторното използване на данни, предоставени от физически и юридически лица. Това ще позволи предоставянето на нови услуги, включително събирането на данни, предоставени от физически лица за цели от общ интерес. Какво е мнението на ЕИСК в тази връзка?
- Каква е позицията на ЕИСК относно предложението за подходящо определение на изкуствения интелект (включено в Законодателния акт за изкуствения интелект, приет през април 2021 г.)?
- Какво е мнението на ЕИСК относно Законодателния акт за цифровите услуги?

4.3. С Акта за управление на данните се въвеждат нови бизнес модели, като например доставчици на услуги за споделяне на данни, които ще насърчат използването на данни. Какво е мнението на ЕИСК относно икономическите последици от такива услуги? ⁽⁷⁾

4.3.1. Комитетът счита, че Актът за управление на данните е подходящ и необходим, предвид факта, че обработването, съхранението и споделянето на данни стават все по-важни както за икономиката, така и поради социални и граждански причини: физическите лица, администрациите и предприятията са обект на сложна, взаимосвързана регулаторна рамка.

⁽⁴⁾ ОВ С 288, 31.8.2017 г., стр. 1.

⁽⁵⁾ ОВ С 440, 6.12.2018 г., стр. 1; ОВ С 440, 6.12.2018 г., стр. 51; ОВ С 240, 16.7.2019 г., стр. 51; ОВ С 47, 11.2.2020 г., стр. 64; ОВ С 364, 28.10.2020 г., стр. 87.

⁽⁶⁾ Законодателен акт за изкуствения интелект.

⁽⁷⁾ Акт за управление на данните.

4.3.2. ЕИСК счита признаването на полезността на кооперативен модел за установяване на управление и обмен на данните и като много полезен инструмент за неутрално споделяне на данните. Във връзка с това Комитетът насърчава Комисията и държавите членки да подкрепят МСП, с цел да предприемат колективни инициативи за развитие на такъв вид взаимоспомагателни организации за управление и обмена на данни.

4.3.3. Кооперативните форми и формите на сътрудничество като цяло изглеждат особено подходящи за управление на дейности за посредничество, обмен и споделяне на данни между гражданите (работници, потребители, предприемачи) и предприятията. Кооперативната форма, по-специално, дава възможност за съвпад на интересите при управлението на данните между субектите на данни и кооператива, държател на данни, който в този случай е собственост на самите субекти на данни и следователно тези форми биха могли да гарантират основано на участието управление, споделяне между гражданите, предприятията и предприемачите, които биха могли да играят двойната роля — като предоставят данни, но също и ги използват и извличат полза. Този механизъм би могъл да подкрепи климата на доверие и откритост, който изглежда необходимо условие за добро управление на данните в рамките на европейския цифров единен пазар.

4.4. С Акта за управление на данните се въвеждат организации за алтруистично споделяне на данни, които ще улеснят повторното използване на данни, предоставени от физически и юридически лица. Това ще позволи предоставянето на нови услуги, включително събирането на данни, предоставени от физически лица за цели от общ интерес. Какво е мнението на ЕИСК в тази връзка ⁽⁸⁾?

4.4.1. ЕИСК изразява съгласие с предложението да се предвиди регламент за организациите, занимаващи се с „алтруистично управление на данни“. Комитетът изразява съгласие с правилото, че тези организации следва да са правни субекти, които действат с нестопанска цел и в общ интерес, и преди всичко да бъдат автономни и независими от други организации, преследващи търговски или стопански цели при управлението на данни.

4.4.2. Тези характеристики, заедно със създаването на специален публичен регистър на тези субекти, отговарят адекватно на необходимостта от прозрачност, защита на правата и интересите на гражданите и предприятията, които характеризират алтруистичния обмен на данни. Това води до повишаване на доверието на всички заинтересовани страни.

4.5. Каква е позицията на ЕИСК относно предложението за подходящо определение на изкуствения интелект (включено в Законодателния акт за изкуствения интелект, приет през април 2021 г.)?

4.5.1. ЕИСК приветства ясното послание на Европейската комисия в неотдавнашното законодателно предложение за ИИ за това, че основните права и европейските ценности са в основата на подхода на Европа към ИИ. Много от препоръките на Комитета, отправени през последните няколко години, са намерили своето място в това предложение.

4.5.2. Понастоящем ЕИСК работи по отделно становище в отговор на предложението, в което ще обърне специално внимание на определението на ИИ, посочено в него, тъй като то е важен елемент от предложението за ЗАИИ.

4.5.3. Като първоначална забележка Комитетът подчертава, че ИИ продължава да е по същество спорна концепция, тъй като няма всеобщо прието определение. Един затрудняващ фактор е, че правните определения се различават от чисто научните в смисъл, че те трябва да отговарят на редица изисквания, включително приобщаване, точност, изчерпателност, приложимост и неизменност, някои от които са правно обвързващи, а някои се считат за добра регулаторна практика.

4.5.4. От една страна, в предложението за ЗАИИ се разглежда не само самата технология, но и целите, за които се използва, и начинът, по който това се прави. От друга страна, в него се съдържа конкретно определение на ИИ, включващо списък от свързани с ИИ техники, които попадат в приложното поле на регламента. Като такова предложението за ЗАИИ изглежда зависи от две идеи. Дали този малко двойствен подход ще бъде достатъчен за подходящо преодоляване на свързаните с ИИ предизвикателства и за насърчаване на възможностите, които предлага, ще бъде разгледано по-подробно в предстоящото становище на ЕИСК относно предложението за ЗАИИ.

⁽⁸⁾ Акт за управление на данните.

4.6. Какво е мнението на ЕИСК относно Законодателния акт за цифровите услуги ⁽⁹⁾?

4.6.1. ЕИСК приветства предложението за единен пазар на цифрови услуги, което идва в момент, когато се появяват нови и иновативни цифрови услуги на информационното общество, променящи ежедневието на гражданите на ЕС и оформящи и преобразуващи начините, по които те комуникират, свързват се, потребяват и осъществяват стопанска дейност.

4.6.2. Комитетът подкрепя усилията на Комисията да предотврати разпокъсване на вътрешния пазар поради разпространение на национални правила и нормативни разпоредби и призовава за ясно изявление относно изчерпателния характер на Законодателния акт за цифровите услуги. Това е възможност за създаване на глобални стандарти за цифровите пазари, които могат да поведат Европа към тази нова ера, като гарантират високо равнище на безопасност и защита на потребителите онлайн.

4.6.3. ЕИСК призовава Комисията и държавите членки да определят разумен график за организиране на обсъждането и на приобщаваща обществена консултация, и за прилагане на регламента и стратегията. От основно значение е социалните партньори и организациите на гражданското общество да играят роля в този процес, за да се постигнат еднакви условия на конкуренция за всички участници.

4.6.4. ЕИСК приветства по-голямата прозрачност при системите за препоръчване на съдържание и рекламата, като се гарантира, че потребителите получават само рекламите, които желаят.

4.6.5. Комитетът отбелязва, че принципът на държавата на произход има много недостатъци, и призовава да се обмислят внимателно алтернативни методи, като например принципа на държавата на местоназначение, особено по отношение на данъчните, трудовите и потребителските въпроси, освен ако няма по-строго регулиране на равнището на ЕС, за да се гарантира лоялна конкуренция и възможно най-високо равнище на защита на потребителите.

4.6.6. ЕИСК призовава за разработване на подходяща рамка, която да позволи на дружествата да отстояват справедливостта, надеждността и сигурността на своите системи с ИИ, като се вземе предвид възможно най-високото равнище на защита на потребителите и работниците.

4.6.7. Освобождаването от отговорност за хостинга следва да престане да важи само в случаите на съдържание, за което е ясно, че е незаконно, или за което е установено в съдебно решение, че е незаконно. ЕИСК препоръчва да се установи режим на позитивна отговорност за местата за онлайн търговия, който да се прилага при определени обстоятелства.

4.6.8. Комитетът обръща внимание на огромната задача да се постигне подходяща координация между всички съответни актове и инициативи в контекста на по-широк регулаторен подход към основаната на платформи икономика. Необходимо е да се направи надлежен преглед на начините, по които могат да бъдат интегрирани тези различни гледни точки, засягащи Законодателния акт за цифровите услуги.

4.6.9. За ЕИСК данъчното облагане ⁽¹⁰⁾, управлението на данните, трудовият статус, условията на труд и защитата на потребителите са важни фактори за понякога нелоялна конкуренция в цифровите икономики, които заслужават внимание.

Брюксел, 7 юли 2021 година.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG

⁽⁹⁾ Законодателен акт за цифровите услуги.

⁽¹⁰⁾ ОВ С 367, 10.10.2018 г., стр. 73.

Становище на Европейския икономическия и социален комитет относно „Подобряване на равнищата на приобщаване, сигурност и надеждност на цифровизацията за всички“**(проучвателно становище)**

(2021/C 374/03)

Докладчик: **Philip VON BROCKDORFF**Съдокладчик: **Violeta JELIĆ**

Консултация	Словенско председателство, 19.3.2021 г.
Правно основание	член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	„Единен пазар, производство и потребление“
Приемане от секцията	15.6.2021 г.
Приемане на пленарна сесия	7.7.2021 г.
Пленарна сесия №	562
Резултат от гласуването	
(„за“/„против“/„въздържал се“)	221/0/3

1. Заключение и препоръки

1.1. ЕИСК препоръчва бързо да се приеме приобщаваща политика на ЕС за цифрово управление въз основа на Плана за действие за електронно управление за периода 2016—2020 г., Декларацията от Талин относно електронното управление, Берлинската декларация относно цифровото общество и основаното на ценности цифрово управление⁽¹⁾. В заключенията на Съвета се признава, че публичните администрации носят допълнителна отговорност, за да може на гражданите да бъде гарантирано равно третиране и да имат еднакви права на достъп до електронното управление.

1.2. ЕИСК препоръчва правителствата, като се стремят към приобщаване, да въведат всеобхватни стратегии, подкрепящи мерки и законодателство, което да е подходящо и пропорционално, за да се гарантират оперативната съвместимост, качеството, насочеността към човека, прозрачността, сигурността, безопасността и достъпността на цифровите обществени услуги и продукти, както и оптимален достъп до здравеопазване, образование и икономически и културни възможности. Националните, регионалните и местните органи на управление трябва да цифровизират възможно най-бързо и да ускорят внедряването на нови цифрови инфраструктури, включително от пето поколение (5G).

1.3. ЕИСК признава, че за да се постигне приобщаване, са необходими огромни инвестиции от страна на правителствата. Освен това се предполага, че в плановете за възстановяване и устойчивост на държавите членки приобщаването ще заеме много важно място в планираната цифрова трансформация, като се използва, макар и ограничено, Фондът на ЕС за справедлив преход като част от Next Generation EU, както и програмата „Цифрова Европа“ и европейските структурни и инвестиционни фондове (по-специално Европейският фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Европейският социален фонд плюс (ЕСФ+).

1.4. ЕИСК признава, че за предприятията цифровизацията може да представлява както възможност, така и заплаха. Следователно е необходимо правителствата да предоставят на предприятията от всякакъв мащаб, особено на МСП, адекватна финансова подкрепа, включително чрез фондове на ЕС. Това ще им помогне да се адаптират успешно към прехода.

1.5. Освен това ЕИСК препоръчва трудови практики като дистанционната работа да се прилагат при отчитане в пълна степен на равновесието между професионалния и личния живот. Социалният диалог, подкрепата за МСП и предприятията от социалната икономика и зачитането на правата на работниците, включително колективното договаряне, са от първостепенно значение за осигуряването на плавен преход.

⁽¹⁾ Това е в съответствие със Заключенията на Съвета относно изграждането на цифровото бъдеще на Европа (9 юни 2020 г.), в които Съветът призовава „Комисията да предложи засилената политика на ЕС в областта на електронното управление, като се има предвид електронното приобщаване на всички граждани и участници от частния сектор, за да се осигури координация и подкрепа за цифровата трансформация на публичните администрации във всички държави — членки на ЕС, включително оперативна съвместимост и общи стандарти за сигурни и безгранични потоци от данни и услуги в публичния сектор“.

1.6. ЕИСК препоръчва държавите членки да работят в по-тясно сътрудничество за разработването и валидирането на цифрови решения, които да доведат до създаването на мрежа за обмен на най-добри практики.

1.7. ЕИСК препоръчва и осъществяването на преглед в целия ЕС на правителствените политики и мерки, за да се ангажират съответните заинтересовани страни да предложат ефективни мерки, основани на социалната справедливост. Това следва да включва политики и финансови ресурси с цел улесняване на цифровата трансформация. ЕИСК подчертава също така, че през следващите години е необходимо значително да се увеличи делът на учащите в областите на науките, технологиите, инженерството и математиката (НТИМ).

1.8. ЕИСК препоръчва да се укрепят Законодателният акт за цифровите услуги (DSA) и Законодателният акт за цифровите пазари (DMA) като предварително условие за една надеждна цифрова трансформация, при която потребителите могат да правят избор в един наистина отворен и конкурентен пазар. В DSA следва да се изяснят отговорностите и задълженията на платформите за да станат по-лесно изпълними в сравнение с това, което се предлага понастоящем. В DMA следва да бъде забранено използването на „неясни модели“ и други „не-неутрални“ структури за избор, които скрито оказват влияние върху поведението на потребителите.

1.9. И накрая, ЕИСК потвърждава, че цифровизацията и екологизирането на икономиките на ЕС, и по-специално целите на ЕС за въглеродна неутралност, трябва да протичат успоредно. От жизненоважно значение е постигането на „цифрова и екологична“ икономика, но ЕИСК отново подчертава, че справедливостта и социалният диалог следва винаги да бъдат водещите принципи за прилагане на цифровите и екологичните технологии.

2. Общи бележки

2.1. Европейските общества се развиват онлайн. Пандемията от COVID-19 ускори необходимостта обществото да се цифровизира, тъй като по време на ограничителните мерки цифровите канали често бяха единствените канали, достъпни за гражданите и предприятията.

2.2. От своя страна много собственици на предприятия признават факта, че е необходимо да преминат към цифровия свят, за да гарантират дългосрочния успех на своите предприятия. По същия начин работниците и обществеността трябва да разберат какво представлява цифровизацията, по какъв начин засяга техния професионален живот и ежедневието им като членове на стопанска организация или субект от публичния сектор или просто като членове на дадена общност. Както е предвидено в Новата програма за потребителите, европейските потребители следва да бъдат в основата на цифровия преход, като в процеса на промяна им бъдат предоставени адекватна защита и права.

2.3. Що се отнася до правителствата в целия ЕС, бързата цифровизация е неизбежна и може да се осъществи единствено чрез публични разходи за цифрова инфраструктура. Публичните органи на управление на местно, регионално, национално и европейско равнище трябва да се развият в гъвкави, устойчиви и иновативни организации, като се възползват от предимствата на цифровата трансформация, нововъзникващите технологии и усъвършенстваните способности, за да предоставят на гражданите и предприятията приобщаващи, безпроблемни, удобни, прозрачни, сигурни и надеждни цифрови услуги, ориентирани към човека.

2.4. Публичните администрации, предприятията, работниците и широката общественост трябва да се адаптират (като същевременно им се предоставя подкрепа и, когато е необходимо, аналогови решения като алтернатива) към технологичния свят, в който живеем, и е важно да се разбира разликата между цифровизиране, цифровизация и цифрова трансформация.

2.5. Под „цифровизиране“ се има предвид цифровата версия на физически или аналогови изделия, то играе важна роля в контекста на предприятията и правителствата, както и на броя на отработените часове. Процесът на цифровизиране поставя началото на поредица от събития, които могат сериозно да оптимизират работния процес на всички предприятия и правителства, което води до автоматизирани бизнес и управленски процеси. Това представлява предизвикателство както за работниците, така и за държавните служители.

2.6. Въпреки че повечето предприятия и правителства използват основни методи на цифровизиране в ежедневните си процеси, може да се направи много повече за ефективното прилагане на цифровизирането. Предизвикателството тук е изграждането на доверие сред работниците, държавните служители и широката общественост, за да се адаптират успешно към новите цифровизирани работни процедури и процеси. На работното място този преход изисква социален диалог, както и зачитане на колективното договаряне. Преходът може да засегне дълбоко живота на работниците и затова е необходимо на ранен етап от процеса да се предоставя информация и да се провеждат консултации. По същия начин обществеността трябва да бъде информирана за нежеланите последици от трансформацията.

2.7. Въпреки че цифровизирането изглежда повишава ефективността на предприятията и правителствата (потенциалните пози винаги са били надценявани), това винаги има цена, например когато се съкращават работници или държавни служители или когато обществеността, особено по-възрастните хора и хората с увреждания, не се адаптират достатъчно бързо или изобщо към цифровизирането. Следователно е важно цифровизирането да стане достъпно за всички, независимо от възрастта, пола, социално-икономическия статус и наличието на увреждания. По същия начин МСП могат да се окажат в неблагоприятно конкурентно положение, ако не могат да се придържат към темпа на цифровизиране в своя отрасъл, особено ако тези процеси изискват предварително високи първоначални разходи.

2.8. „Цифровизацията“ е вторият термин, който предприятията, работниците и широката общественост трябва да разбират. Тя обхваща широк спектър от елементи. Цифровизацията спомага за трансформирането на начина, по който предприятията функционират, чрез прилагането на цифрови технологии. Тя засяга бизнес моделите, комуникационните потоци в рамките на съответното предприятие и извън него, както и цялата верига за създаване на стойност.

2.9. Цифровизацията открива нови възможности за предприятията чрез създаване на цифрови източници на приходи, каквито никога не е имало в миналото. От интегрирането на социалните медии до възможността за предоставяне на клиентите на услуги за данни на абонаментен принцип, наличието на персонализирани бизнес приложения може да бъде ключът към иновациите, растежа и разрастването на предприятията в бъдеще. Новите цифрови технологии, особено тези, отбелязани със съкращението SMACIT (социални, мобилни, аналитични, в облак и интернет на нещата), са чудесна възможност за МСП, тъй като за големите и стари организации тези технологии представляват едновременно възможност и екзистенциална заплаха.

2.10. Дългогодишните изследвания на резултатите от цифровите трансформации показваха, че процентът на успеваемост на тези усилия е постоянно нисък: по-малко от 30 % от планираните резултати. Последните резултати на McKinsey за извадка от 263 респонденти показват, че едва 16 % от респондентите са заявили, че цифровите трансформации на техните организации успешно са подобрили резултатите им. Тези предизвикателства стоят и пред „интелигентните промишлени сектори“ като високите технологии, медиите и телекомуникациите, сред които процентът на успешните резултати не надвишава 26 %. От друга страна, в организации с по-малко от 100 служители 2,7 пъти повече респонденти е вероятно да заявят, че цифровата трансформация е успешна, отколкото в големите организации с над 50 000 служители.

2.11. Независимо от размера обаче предприятията, които все още се основават на по-традиционни процеси, рискуват да изгубят конкурентоспособност и е погрешно да се приема *a priori*, че всички предприятия могат успешно да постигнат цифровизация. Същото се отнася и за работниците, особено за тези, които извършват традиционни дейности.

2.12. Освен че спомага за намаляване на въглеродния отпечатък, преходът към цифровизация може да спомогне за повишаване на ефективността на предприятията и да им разкрие нови възможности да генерират приходи. Той може да подкрепи и по-голямата мобилност на пазара на труда, да повиши производителността и гъвкавостта на работното място и да даде възможност за интегриране на професионалния и личния живот, когато работниците работят дистанционно от дома, както стана по време на пандемията от COVID-19.

2.13. Реалността обаче може да е много различна и трябва да се зададат въпроси дали цифровизацията и по-специално дистанционната работа действително водят до по-добро равновесие между професионалния и личния живот. Въпреки че много работници предпочитат дистанционната работа, тя често се осъществява импровизирано, което оказва въздействие върху условията на труд, особено в случая на работещите майки и работниците с недостатъчни цифрови умения. Поради това е основателно да се запита дали цифровизацията размива границите между личния и професионалния живот. Макар че цифровизацията може да подобри резултатите на работниците и предприятията, последиците за семейния живот и евентуално за здравето могат да се окажат напълно различен аспект. Инструментите за изкуствен интелект, прилагани прибързано по време на пандемията, доведоха до увеличаване на стреса и рисковете за здравето и безопасността на работниците.

2.14. Наблюдава се и нарастваща тенденция физическите лица да не се „отделят“ от цифровите работни процеси. Тъй като работата от разстояние се превръща в норма в предприятията и обществените услуги, от жизненоважно значение е тя да се осъществява в контекста на социалния диалог и колективното договаряне. Правото на откъсване от работната среда също трябва да бъде признато чрез инструмент за целия ЕС.

2.15. Последният аспект на цифровизацията засяга не само собствениците на предприятия, но и обществото като цяло. През последните три десетилетия и най-осезателно през последните десет години се наблюдава драматичен преход към въвеждането на цифрови технологии във всички социални среди и човешки дейности. Така по същество се развиха т.нар. „цифрови клиенти“, като все повече хора зависят от цифровизацията в практически всички аспекти на своето ежедневие. Цифровизацията бавно се превръща в основния начин, по който организации от всякакви форми и размери се свързват с клиентите си, но би било погрешно да се приеме, че всички хора, независимо от възрастта си, могат да останат в крак с новите разработки в областта на цифровите технологии.

2.16. Тук стигаме до разграничението между цифровизация и цифрова трансформация. Последната се отнася до трансформирането на стопанските и социалните операции в елементи на цифровия свят, както всички изпитавме по безброй начини по време на пандемията, например с увеличаването на работата от разстояние.

3. Конкретни бележки

3.1. Текущата цифровизация на нашето общество и икономика само ще продължи да се разраства и задълбочава, като цифровизацията обещава допълнителни социални и икономически предимства, но съществуват и опасения относно нейното разединяващо въздействие върху обществото и това дали все по-голям брой хора действително разполагат с цифрови умения. На хартия изглежда, че преобразяващите технологии стимулират социалното приобщаване, а не задълбочават различията между хората с цифрови умения и хората в неравностойно положение, но и в този случай реалността по места може да се окаже малко по-различна. Много хора просто не успяват да се адаптират към бързия темп на цифровата трансформация. Това важи особено за възрастните хора, хората с увреждания и хората, живеещи в селски и отдалечени райони.

3.2. Въпреки че цифровизацията за всички е необходима, за да се повишат ефективността и производителността, както и за да се ускори социално-икономическото развитие на света след пандемията, цифровата трансформация трябва да се извърши по правилния начин. Това означава, че политиката в областта на цифровата трансформация, както за публичния, така и за частния сектор, трябва да бъде приобщаваща, като се избягва на всяка цена изключването на групи от обществото като възрастните хора, хората в неравностойно социално-икономическо положение, хората с увреждания и тези в селските райони.

3.3. За да се постигне приобщаване, правителствата трябва да въведат всеобхватни стратегии и мерки за подкрепа, за да гарантират оперативната съвместимост, качеството, насочеността към човека, прозрачността, сигурността, безопасността и достъпността на цифровите обществени услуги и продукти, както и оптимален достъп до здравеопазване, образование и икономически и културни възможности. В този контекст публичните администрации могат да използват цифрови инструменти, за да ангажират гражданите в създаването на цифрови обществени услуги, като гарантират, че тези услуги отговарят на нуждите и предпочитанията на гражданите, които ги използват.

3.4. Преди всичко за постигането на приобщаване се изискват огромни инвестиции от страна на правителствата и се предполага, че в плановете за възстановяване и устойчивост на държавите членки приобщаването ще заеме много важно място в планираната цифрова трансформация, като се използва Фондът за справедлив преход на ЕС като част от Next Generation EU, както и програмата „Цифрова Европа“ и европейските структурни и инвестиционни фондове (по-специално ЕФРР и ЕСФ+). По отношение на Фонда за справедлив преход обаче бяха изразени резерви относно неговата адекватност за посрещане на предизвикателствата, на прехода, поставени както от цифровизацията, така и от изменението на климата⁽²⁾. Националните, регионалните и местните органи на управление също трябва да цифровизират и да ускорят внедряването на нови цифрови инфраструктури, включително от пето поколение (5G).

3.5. Вълната на цифрова трансформация е безпрецедентна по отношение на своята скорост, обхват и мащаб. Не е реалистично да се очаква, че всички предприятия, МСП и предприятия от социалната икономика ще се адаптират бързо и успешно към тази безпрецедентна вълна от промени. Трансформацията може да доведе до толкова потърпевши, колкото и успешни случаи, освен ако на предприятията не бъдат предоставени време за адаптиране и подходящи мерки за подкрепа.

3.6. Тези мерки следва да включват предоставяне на предприятията на необходимата инфраструктура за подпомагане на цифровата трансформация и съпътстващата я законодателна рамка, която да е пропорционална и подходяща за целта. От значение е и необходимостта държавите членки да работят в тясно сътрудничество по разработването и валидирането на цифрови решения, водещи до създаването на мрежа за споделяне на най-добри практики. Други мерки биха могли да включват данъчни кредити за допълнително подпомагане на изискваните от предприятията инвестиции за осъществяване на цифровата трансформация на техните дейности и работни процеси.

3.7. Предпоставка за надеждна цифровизация е наличието на пазари, на които потребителите могат да имат доверие, не са обект на манипулации и могат да правят избор в една наистина отворена и конкурентна среда. Често това не е така, като се има предвид колко концентрирани са определени пазари (социални медии, комуникационни приложения, търсене, ОС и т. н.) и колко често се нарушават правата на потребителите. В становището си относно „Нова програма за потребителите“ (INT/922⁽³⁾) ЕИСК подчерта, че правилата за защита на потребителите също трябва да бъдат адаптирани към цифровизирания свят. Новите предизвикателства, породени от нововъзникващите цифрови технологии, като изкуствения интелект (ИИ), интернет на нещата и роботиката, изискват засилване на настоящата защита.

⁽²⁾ <https://www.epsu.org/article/proposed-transition-fund-really-just>.

⁽³⁾ ОВ С 286, 16.7.2021 г., стр. 45.

3.8. Друга предпоставка за постигане на желаните резултати от цифровата трансформация е подготовката на предприятията от всякакъв мащаб, включително предприятията от социалната икономика, за цифровата трансформация. Това включва подкрепа с допустими финансови ресурси и програми за обучение на собствениците на малки предприятия и техните служители, за да се запознаят с най-новите технологии и произтичащите от тях възможности. Второ, всички аспекти на въвеждането на тази дълбока промяна трябва да бъдат обект на комуникация на всички равнища на работното място. Трето, необходимо е да се повиши и осведомеността относно нуждата от въвеждане на нови начини на работа, поведение и комуникация в съответствие с безпрецедентната промяна в организационната култура.

3.9. Цифровата трансформация доведе до значително нарастване на търсенето на цифрови умения в практически всички отрасли — от производството до финансовите услуги и извън него, като в обозримо бъдеще се очаква търсенето да нарасне още повече. Поради това е наложително правителствата и предприятията да продължат да инвестират в образование и обучение за всички, включително в професионално образование, за да се гарантира, че цифровата трансформация протича гладко и с използването на подходящи таланти, за да могат гражданите и предприятията да се превъзбудят от предимствата на този преход. Това следва да включва и образование относно участието в цифрови платформи.

3.10. Тъй като цифровата трансформация набира скорост, през следващите години тя трябва да бъде придружена от значително увеличаване на дела на учащите в областите на НТИМ. Развитието на уменията в областта на НТИМ е необходимо, за да се подпомогне трансформацията, да се преодолее неравенството между половете и да се създаде следващото поколение новатори. Образованието в областите на НТИМ ще спомогне за стимулирането на икономиката и създаването на работни места.

3.11. Цифровата трансформация доведе до увеличаване на интензификацията на труда и несигурността на работните места, като по този начин създаде сериозни предизвикателства за защитата, представителството и справедливото третиране на работниците. В Декларацията на МОТ относно бъдещето на труда, приета през 2019 г., се предлага ориентиран към човека подход към новите технологии в сферата на труда. Предизвикателството обаче е как това да се превърне в ефективни политики, законодателство и мерки, които защитават работниците и дават възможност за адекватно представителство. Поради това се счита, че е необходим преглед на политиките (и по възможност законодателство, което е пропорционално и подходящо за целта) и мерките в целия ЕС, не само за целите на съгласуваността на политиките, но и за ангажиране на съответните заинтересовани страни в изготвянето на политика, която се основава на главната цел за постигане на социална справедливост.

3.12. И накрая, в никоя дискусия относно цифровизацията за всички не може да се пренебрегне връзката между цифровизацията и екологизирането на икономиките на ЕС и целите на ЕС за въглеродна неутралност, както и акцентът, който се поставя върху инициативите в подкрепа на тези цели в рамките на плановете за възстановяване и устойчивост.

3.13. „Цифровото и екологичното“ не само следва да вървят ръка за ръка; те са от съществено значение за насърчаването на иновациите в целия ЕС. Като пример могат да се посочат технологиите на блоковата верига за оптимизиране на веригата на доставки и повишаване на ефективността, които биха спомогнали за намаляване на потреблението на ресурси, като същевременно гарантират проследяване на компонентите, продуктите и материалите и по този начин допринасят за кръговата икономика. Освен това цифровите технологии могат да спомогнат за неутрализиране или компенсиране на емисии, които са технически трудни или скъпи. От жизненоважно значение е постигането на „цифрова и екологична“ икономика, но както се подчертава в настоящото становище, справедливостта в обществото следва винаги да бъде водещият принцип за осъществяването ѝ. С други думи, ползите от цифровата трансформация, например при прилагането на най-новите технологии, използвани за предоставяне на интелигентни, безпрепятствени и ненаатрапчиви услуги в областта на енергетиката, сигурността, мобилността, благосъстоянието и общността, които спомагат за постигането на въглеродна неутралност, следва да бъдат достъпни за всички.

3.14. Признаваме, че това не е лесно постижимо, но именно поради тази причина плановете за цифровизация, свързани с екологизирането на икономиките на ЕС, следва да включват процес на консултации с участието на множество заинтересовани страни и анализ, основан на социален диалог и колективно договаряне, при който акцентът се поставя върху средносрочните и дългосрочните цели, които действително са от значение в живота на европейците.

Брюксел, 7 юли 2021 година.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Учене за възрастни**“(проучвателно становище по искане на словенското председателство)**

(2021/C 374/04)

Докладчик: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Искане от словенското председателство на Съвета
Писмо, 19.3.2021 г.

Правно основание	Член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Решение на Бюрото	23.3.2021 г.
Компетентна секция	„Заетост, социални въпроси и гражданство“
Приемане от секцията	21.6.2021 г.
Приемане на пленарна сесия	8.7.2021 г.
Пленарна сесия №	562
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	233/3/5

1. Заключение и препоръки

1.1. ЕИСК оценява факта, че се акцентира в по-голяма степен върху ученето за възрастни, обучението и развитието на умения, което се потвърждава с неотдавнашните инициативи на Европейската комисия (ЕК), основно в рамките на Европейската програма за умения. ЕИСК призовава за разработване и прилагане на незабавни и целенасочени политически мерки, придружени от стимули за подкрепа на държавите членки, както вече беше посочено в становището на ЕИСК относно „Подкрепящи образователни системи за преодоляване на несъответствията между търсените и предлаганите умения — какъв преход е необходим?“⁽¹⁾.

1.2. ЕИСК отбелязва, че бързият темп на създаване и разпространение на нови технологии трябва да бъде съпътстван от ефективно повишаване на квалификацията и преквалификация. ЕИСК подчертава, че въздействието на кризата с COVID-19 върху европейското общество и икономика допълнително подчерта значението на ефективните политики в областта на образованието и обучението и висококачествените работни места в подкрепа на устойчивото и справедливо социално и икономическо възстановяване и издръжливост, което е от решаващо значение, за да се помогне на Европа да преодолее последиците от пандемията. Инвестициите в ученето за възрастни и развитието на умения могат да играят решаваща роля за икономическото възстановяване и за социална Европа.

1.3. ЕИСК препоръчва на Европейската комисия и на държавите членки да подобрят политиките в областта на ученето за възрастни, като възприемат цялостно виждане и подобрят тяхната достъпност, качество и приобщаващ характер, като същевременно зачитат националните правомощия и принципа на субсидиарност. ЕИСК призовава тези политики да бъдат подобрени в широк смисъл, като се вземат предвид ефективни стратегии, за да се отговори на изискванията за нови умения, съобразени с местните потребности. Комитетът подчертава, че е важно да се подобрят педагогиката и андрагогиката в областта на ученето за възрастни, като се предложи качествено първоначално образование, непрекъснато професионално развитие и подобрени, справедливи условия на труд и благоприятна работна среда за преподавателите, занимаващи се с учене за възрастни.

1.4. ЕИСК подчертава, че ученето за възрастни има съществено значение, тъй като им помага да подобряват гражданските си умения, да придобият нови и да поемат активна роля в обществото. Ученето през целия живот следва да се превърне в начин на живот за всички, за да се преодолеят различията и неравенствата в обществото, както и да стане реалност на работното място. Във връзка с това използването на „умения“ е повече от важно в своето по-широко значение и разбиране, което обхваща работното място и социалния и личния живот в едно холистично възприемане на процеса на развитие на умения.

⁽¹⁾ ОВ С 228, 5.7.2019 г., стр. 16.

1.5. ЕИСК подчертава значението на ученето за възрастни и изразява съжаление, че институциите на ЕС и няколко държави членки не го считат за политически приоритет, докато ученето за възрастни е от съществено значение за оползотворяването на пълния потенциал на заетостта и социалното приобщаване и за да се даде възможност на възрастните да участват активно на пазара на труда и да бъдат демократични граждани. ЕИСК препоръчва на държавите членки да укрепят политиката, управлението и финансирането на ученето за възрастни в съответствие с принципите на четирите стълба на образованието на ЮНЕСКО ⁽²⁾, а именно: да се научим да знаем, да правим, да бъдем и да живеем заедно. За изпълнението на ЦУР № 4 е необходима ефективна подкрепа за гражданското общество, за да се изгради партньорство за предоставяне на учене за възрастни в неформална и информална среда и да се гарантира ефективна комуникация с хората.

1.6. ЕИСК предлага Европейската комисия и държавите членки да определят постижими дългосрочни цели и да създадат система за непрекъснат мониторинг на участието в ученето за възрастни и висококачествено и достъпно учене през целия живот, включително обучение за персонала, за всички държави членки, като се отчитат регионалните различия. Целта на тази система следва да бъде да гарантира, че всеки разполага със знанията, уменията, компетентностите и поведението, необходими на Европа за създаване на справедливо, сплотено, устойчиво, цифровизирано и проспериращо общество. Важно е също така да се подобрят проучванията и стратегическата информация относно уменията на секторно и национално равнище във връзка с потребностите от умения и прогнозите за уменията, за да се актуализира ученето за възрастни, за тези, които са в преход, да се подобрят данните за инвестициите на държавите членки в областта на ученето за възрастни и да се гарантира редовен мониторинг и събиране на данни относно курсовете за учене и обучение, получени от служителите. Социалните партньори и гражданското общество следва да участват активно в подобряването на информацията относно уменията на национално равнище, включително анализа, предвиждането и прогнозирането на потребностите от умения.

1.7. Държавите членки трябва да ускорят изпълнението на Препоръка на Съвета от 19 декември 2016 г. относно повишаване на уменията: нови възможности за възрастните ⁽³⁾, за да гарантират, че всички възрастни с недостатъчни умения и ниска квалификация развиват своите основни умения и са направлявани и мотивирани да участват в обучения с цел подобряване на своя живот и пригодност за заетост. За да се гарантира, че 80 % от възрастните притежават основни цифрови умения, ЕИСК призовава Европейската комисия и държавите членки да помогнат на възрастните хора да придобият безплатно минимални основни цифрови умения, и по този начин да придобият необходимите умения за работа и ежедневието.

1.8. ЕИСК подчертава, че всички възрастни, независимо от своята квалификация или социално-икономически обстоятелства, се нуждаят от подкрепа за достъп до качествено и приобщаващо учене през целия живот и за валидиране на уменията и компетентностите си. Публичните служби по заетостта следва да разширят, подобрят и улеснят достъпа до справедливо и безплатно професионално ориентиране и консултиране и да гарантират, че всички възрастни са информирани за възможностите за учене през целия живот и че работниците са осведомени как ще се променят работните места и какви умения са необходими за новите работни места и задачи.

1.9. ЕИСК призовава Европейската комисия и държавите членки да започнат информационни кампании и кампании за повишаване на осведомеността със социалните партньори за възрастните и работниците, засегнати от екологичния и цифровия преход, за да се помогне на работната сила да придобие необходимите умения. ЕК следва да организира ежегодни прояви по примера на Седмичата на уменията в областта на ПОО, за да информира и мотивира възрастните по отношение на ученето и продължаващото обучение и да подкрепи националните политики.

1.10. ЕИСК подчертава значението на субсидиарността по отношение на политиките в областта на ученето за възрастни за зачитане на ролята на националните и секторните социални партньори при установяването на изискванията за умения и при управлението на националните системи, за да се финансира и гарантира достъпът до учене за възрастни и обучение за персонала. Комитетът отбелязва, че прилагането на европейския стълб на социалните права следва да гарантира, че всички предприятия имат правото и способността да изготвят стратегии за уменията, за да отговорят на потребностите от иновации и да подкрепят справедливия преход за работниците и качествени стажове за млади хора и възрастни в контекста на екологичния и цифровия преход. В насоките за заетостта на Съвета ⁽⁴⁾ (2020 г.) се прави ясно разграничение между гарантиране на права на обучение и предоставяне на индивидуални сметки за обучение като един възможен инструмент, който позволява на държавите да решават как да гарантират тези права. Индивидуалните сметки за обучение са инструменти, които биха могли да гарантират правото на получаване на обучение. Всички възрастни и работници следва да имат право — в съответствие с колективните трудови договори и националните законодателства — на достъп до качествено обучение за служители, платен отпуск за обучение, квалификация, валидиране на информалното и неформалното учене, както и на

⁽²⁾ <https://en.unesco.org/themes/education/research-foresight/revisiting-learning>

⁽³⁾ ОВ С 484, 24.12.2016 г., стр. 1.

⁽⁴⁾ Насоки за заетостта.

качествено и гъвкаво ориентиране и консултиране. Държавите — членки на ЕС, с участието на социалните партньори трябва да създадат финансови механизми и инструменти, които да улесняват достъпа на възрастните, и по-специално на работниците, до учене и обучение.

1.11. ЕИСК припомня на държавите членки да гарантират на всички възрастни, особено на тези в неравностойно социално-икономическо положение, равен достъп до учене през целия живот, което ще бъде в интерес на тяхното лично или професионално развитие. Необходимо е да бъде предоставяна целева подкрепа на хората, незаети с работа, учене или обучение, мигрантите и бежанците, групите в неравностойно или уязвимо положение, както и на по-възрастните хора, за да се гарантира активен живот на възрастните хора и остаряване в добро здраве. ЕИСК призовава Европейската комисия да гарантира, че акцентът на новата стратегия на ЕС за правата на хората с увреждания върху образованието е поставен върху учещите от всички възрасти и осигуряването на безплатен достъп във физически достъпна среда за всички учещи с увреждания и затруднения при ученето, както и да гарантира, че на учителите се предоставя обучение за това как да адаптират своето преподаване и да го направят достъпно онлайн.

1.12. ЕИСК подчертава, че демократичното управление, в т.ч. ефективен социален диалог и съдържателни консултации с организации на гражданското общество, е основен фактор за системите на образование и обучение, за да се подкрепя развитието на умения при всички възрастни, по-специално работниците и безработните, като същевременно се изпълняват целите на ЕС за участие в ученето за възрастни, определени в плана за действие по Европейския стълб на социалните права, Препоръката на Съвета относно ПОО и Декларацията от Оснабрюк, и да се допринесе за предстоящата резолюция на Съвета относно програмата за учене за възрастни. ЕИСК отбелязва, че социалният диалог и взаимодействието между профсъюзите и работодателите са от основно значение за увеличаване на достъпа до учене за възрастни за всички, за насърчаване на гъвкавостта и професионалното ориентиране, за привеждане на обучението в съответствие с нуждите на пазара на труда, за осигуряване на качество на обучението и за неговото финансиране.

1.13. ЕИСК подчертава, че възрастните, особено работниците, трябва да имат по-добър достъп до актуализирана информация за процедурите за признаване и валидиране на придобитите умения. Това може да бъде постигнато посредством ефективно прилагане на Препоръката на Съвета от 20 декември 2012 г. относно валидирането на неформалното и самостоятелното учене⁽⁵⁾ и като се гарантира, че системите за валидиране получават достатъчно публично финансиране във всички държави от ЕС. Като следят за признаване на обучението, работодателите и синдикалните организации могат да подкрепят повишаването на нивото на квалификация на работниците и да допринесат за тяхното професионално развитие и за справедлив преход на пазара на труда. Участието на социалните партньори в управлението на системите за учене за възрастни, обучение на служителите и платен отпуск за обучение е от съществено значение, и във връзка с това би следвало да се насърчават съвместни действия между социалните партньори.

1.14. ЕИСК подчертава, че повишаването на квалификацията и преквалификацията са от първостепенно значение за подкрепа на екологичния и цифровия преход на промишлените сектори и че те трябва да се разглеждат като социална и икономическа отговорност, като целта е да се осигури приобщаващо обучение за качествени работни места и справедлив преход за всички. Необходими са ориентирани към бъдещето промишлени стратегии, включително ефективни политики в областта на уменията, за да се подкрепи повишаването на квалификацията и преквалификацията на работната сила. Те могат да спомогнат за гарантиране на справедлив и социално приемлив преход към неутрална по отношение на климата икономика чрез балансиране на пазара на труда, което допринася за приобщаваща цифровизация и висококачествени работни места. Предприятията се нуждаят от ефективна подкрепа, за да укрепят и финансират стратегиите си за повишаване на квалификацията и преквалификацията на работната сила с цел насърчаване на иновациите. Същевременно следва да се зачита цялостният икономически и социален интерес. В колективните споразумения следва да се определи достъпът до различните видове платени отпуски за обучение за лични и професионални нужди на работниците. ЕИСК припомня на държавите — членки на ЕС, да приведат достъпа на работниците до платен отпуск за обучение възможно най-скоро в съответствие с Конвенция № 140 на МОТ за платен отпуск за обучение чрез национални действия и колективни трудови договори, и да гарантират, с подкрепата на социалните партньори, че използването му е ефективно.

1.15. ЕИСК настоява за устойчиво национално финансиране в областта на ученето за възрастни, допълвано с ефективното използване на средства от ЕС, включително Механизма за възстановяване и устойчивост, така че да се подкрепя икономическият растеж и устойчивостта на обществото в контекста на цифровия и екологичния преход на икономиката, като се осигурява качествено и приобщаващо учене за възрастни за всички, включително безработни и други хора извън пазара на труда, като се обръща специално внимание на наличието и достъпността на професионалното обучение за всички работници. Това изисква ясен ангажимент на европейско и национално равнище за отделяне на съответен дял от наличните ресурси, за да се насърчава развитието на съгласувани и координирани системи за учене за възрастни като основна част от националните планове.

⁽⁵⁾ ОВ С 398, 22.12.2012 г., стр. 1.

1.16. ЕИСК подчертава, че е важно да се гарантира качество, целесъобразност, ефективност и приобщаване в областта на ученето за възрастни и обучението. ЕИСК предлага държавите членки да бъдат насърчавани да гарантират, че във всички образователни програми и програми за обучение на служителите ясно се определят резултатите от обучението и ключовите компетентности, а Европейската комисия следва да продължи работата по прилагането на Препоръката на Съвета от 22 май 2018 г. относно ключовите компетентности за учене през целия живот ⁽⁶⁾ и да подкрепя съвместните действия между социалните партньори. Важно е да се подобрят системите за осигуряване на качеството на ученето за възрастни и да се доразвие мрежата EQAVET на Европейската комисия, която да се прилага за ученето за възрастни, продължаващото ПОО, чиракуването и обучението на служителите. Този подход следва да отчита необходимостта от включване на нуждите на икономиката, работодателите и работниците в учебните планове и програми за възрастни.

1.17. ЕИСК призовава настоятелно държавите членки да включат предприятията и синдикалните организации във възможно най-голяма степен в изготвянето на стратегии за развитие на уменията за цифровия и екологичния преход на промишлените сектори. ЕИСК предлага политиките в областта на околната среда да бъдат свързани с политиките в областта на образованието и да се изготвят национални стратегии за екологични умения и компетентности, за да се постигне осведоменост на всички възрастни за изменението на климата, екологичната отговорност и устойчивото развитие като част от ученето през целия живот, като се назначат национални координатори.

1.18. ЕИСК призовава Европейската комисия и държавите членки да укрепят политиките за учене за възрастни, за да превърнат качествено и приобщаващо учене за възрастни за придобиване на житейски умения в право на всички възрастни и да постигнат и увеличат целта за 60 % участие в ученето за възрастни годишно чрез преодоляване на несъответствията между уменията и потребностите и подобряване на управлението и повишаване на финансирането за ученето за възрастни, включително обучение за персонала. ЕИСК призовава Европейската комисия да възстанови отворените методи на координация между съответните министерства, работещи в областта на обучението за възрастни в държавите членки, социалните партньори и гражданското общество като част от работна група и да гарантира продължаване на ползотворната работа, извършена от предходните работни групи по въпросите на обучението за възрастни. ЕИСК призовава също така за създаване на отделна платформа, различна от Електронната платформа за учене на възрастни в Европа (EPALE) ⁽⁷⁾, за националните координатори по въпросите на образованието за възрастни, социалните партньори и заинтересованите страни и препоръчва редовни срещи между различните участници в мрежата.

2. Контекст на становището

2.1. Кризата с COVID-19, демографските промени, цифровизацията на пазара на труда и декарбонизацията на икономиката водят до огромни промени в работните места и задачите, изпълнявани от работниците. Още преди пандемията се прогнозираше, че задачите на 2 от 5 работни места ще се променят, като промените в резултат от цифровизацията ще засегнат 14 % от работните места (Cedefop). До 2030 г. могат да бъдат създадени до 20 милиона работни места по света в резултат на екологичния преход на промишлените сектори (ОИСР). Приблизително 128 милиона възрастни ⁽⁸⁾ — 46,1 % от възрастното население на Европа — се нуждаят от повишаване на квалификацията и преквалификация. Въздействието на цифровизацията, роботизацията, новите икономически модели като четвъртата индустриална революция и кръговата икономика и икономиката на споделянето върху новите изисквания за умения налагат съгласувани действия за допълнително стимулиране на ученето за възрастни в Европа.

2.2. Лидерите на държавите от ЕС се срещнаха на социалната среща на върха в Порто на 7 май 2021 г., за да укрепят ЕССП. Предложените мерки в плана за действие по ЕССП имат за цел: създаване на „повече и по-добри работни места“, насърчаване на „квалификацията и равенството“ и подобряване на „социалната закрила и приобщаването“. Лидерите определиха цели за 2030 г., като например най-малко 60 % от възрастните следва да участват в учене за възрастни всяка година, а 80 % от възрастните следва да имат поне основни цифрови умения. Тези цели са свързани с първия принцип на ЕССП, който постановява, че „всеки има право на достъп до качествено и приобщаващо образование, обучение и учене през целия живот с цел да поддържа и придобива умения, които му дават възможност да участва пълноценно в обществото и успешно да осъществява прехода на пазара на труда“, както и с правата, посочени в четвъртия принцип, включително правото да се получи подкрепа за обучение и преквалификация, и по-специално правото на младите хора на достъп до продължаващо образование, чиракуване и стаж.

⁽⁶⁾ ОВ С 189, 4.6.2018 г., стр. 1, https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/council-recommendation-on-key-competences-for-lifelong-learning_bg

⁽⁷⁾ <https://epale.ec.europa.eu/bg>

⁽⁸⁾ Cedefop: Empowering adults through upskilling and reskilling pathways (Увеличаване на възможностите на възрастните чрез начини за повишаване на квалификацията и за преквалификация). Volume 1: adult population with potential for upskilling and reskilling (Том 1: възрастно население с потенциал за повишаване на квалификацията и преквалификация), февруари 2020 г.

2.3. Изпълнението на последните политически инициативи на Европейската комисия⁽⁹⁾, свързани с ученето през целия живот, повишаването на квалификацията и преквалификацията, трябва да спомогне за постигането на целите на ЕССП за учене за възрастни посредством ефективен социален диалог със социалните партньори и консултации с гражданското общество. В съответствие с Препоръка (ЕС) 2021/402⁽¹⁰⁾ на Комисията системите за учене за възрастни трябва да бъдат допълнени от създаването на ефективни системи за ориентиране през целия живот и дейности за консултиране и повишаване на осведомеността, интегриране на уязвимите групи и въвеждане на ефективни системи за валидиране на неформалното и информалното учене за всички.

3. Общи бележки

3.1. Укрепването на демократичното управление на европейско и национално равнище и оползотворяването на потенциала на социалните партньори да идентифицират потребностите от умения и да допринасят за подобряване на приобщаването към пазара на труда са от съществено значение за разработването и прилагането на по-достъпни и качествени системи за учене за възрастни с цел подобряване на житейските и социалните умения за всички възрастни, включително повишаване на осведомеността за устойчивото развитие, екологичната отговорност, демократичното гражданство, толерантността и европейските ценности. Важно е да се разработят по-активни политики за учене за възрастни в широк смисъл и да се вземат предвид ефективни стратегии за покриване на новите изисквания по отношение на уменията.

3.2. Ефективният социален диалог със социалните партньори и консултациите с гражданското общество са основен фактор, който гарантира успешното разработване и изпълнение на всички политики за учене за възрастни. Социалните партньори играят жизненоважна роля при определянето на потребностите от умения и актуализирането на квалификационните профили, тъй като предприятията и работниците са изправени ежедневно пред промени на работните места и изпълняваните задачи. Бизнесът и работниците трябва да участват пълноценно в изготвянето на стратегии за развитие на уменията за цифровия и екологичния преход на промишлените сектори.

3.3. За увеличаването на достъпността на системите за учене за възрастни за всички се изискват сериозни национални стратегии и по-нататъшно сътрудничество в областта на политиката между държавите от ЕС, по-специално между министерствата, социалните партньори в областта на образованието и съответните заинтересовани страни от гражданското общество. Важно е да бъдат обвързани помежду си политиките на ЕС и на национално, регионално и местно равнище, за да се постигне ефективен достъп до учене за възрастни и обучение за персонала и да се свържат различните области на политиката, така че политиките в социалната област, околната среда, цифровизацията и финансовата сфера да могат да подобряват ученето за възрастни.

3.4. Амбициозната цел за участие в ученето за възрастни, поставена с плана за действие за ЕССП, може да бъде постигната, ако инициатива на ЕС, подкрепена от препоръка на Съвета, насърчава правителствата да гарантират по-добър достъп и достатъчно финансиране на ученето за възрастни и обучението за персонала посредством различни финансови инструменти. ЕИСК препраща към становището си относно *Устойчиво финансиране за учене през целия живот и развитие на умения в контекста на недостиг на квалифицирана работна ръка*⁽¹¹⁾ и подчертава, че устойчивите публични инвестиции в учене за възрастни и ефективните частни инвестиции в обучение за персонала са предпоставка за успеха на политическите мерки за социално и икономическо приобщаване на учещите от всички възрасти и за подкрепа на дружествата. Поради тази причина планът за възстановяване, Next Generation EU и другите фондове на ЕС (напр. ЕСФ+, Фондът за справедлив преход) трябва да се използват ефикасно и последователно в подкрепа на политиките в областта на образованието и обучението в рамките на европейския семестър.

3.5. ЕИСК отбелязва⁽¹²⁾, че е важно да се подобряват уменията, компетентностите и поведението на всеки в Европа по отношение на околната среда и да се реши въпросът с потребностите от умения. Държавите — членки на ЕС, трябва да свържат политиките в областта на околната среда с политиките в областта на образованието и да изготвят национални стратегии за екологични умения и компетентности, така че всички възрастни да бъдат осведомени за изменението на климата, екологичната отговорност и устойчивото развитие като част от ученето през целия живот и да се гарантира, че работниците разполагат и с необходимите екологични умения и компетентности за справедлив преход на промишлените сектори.

⁽⁹⁾ Тези инициативи са Съобщението относно Европейска програма за умения за постигане на устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и издръжливост, Препоръката на Съвета от 24 ноември 2020 г. относно професионалното образование и обучение (ПОО) за постигане на устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и издръжливост (ОВ С 417, 2.12.2020 г., стр. 1), Съобщението относно подкрепа за младежката заетост: мост към работните места за следващото поколение, Предложението за препоръка на Съвета относно мост към работни места — укрепване на гаранцията за младежта и планът за действие в областта на цифровото образование за 2021—2027 г.

⁽¹⁰⁾ Препоръка (ЕС) 2021/402 на Комисията от 4 март 2021 г. относно ефективна активна подкрепа за заетостта вследствие на кризата с COVID-19 (ЕАПЗ) (ОВ L 80, 8.3.2021 г., стр. 1).

⁽¹¹⁾ ОВ С 232, 14.7.2020 г., стр. 8.

⁽¹²⁾ ОВ С 56, 16.2.2021 г., стр. 1.

3.6. Подкрепата за обучение трябва да бъде достъпна за най-нуждаещите се като нискоквалифицираните и работниците с нетипична форма на заетост. Обучението за служителите и обучението извън предприятията, но финансирано от тях, трябва да подпомагат развитието на умения, за да се отговори на потребностите на предприятията и работниците. За да се гарантира, че всички работници, независимо от нивото на своите умения и договорно положение, имат достъп до повишаване на квалификацията и преквалификация, са необходими споразумения на секторно, национално и корпоративно равнище, за да се определят потребностите от обучение и предоставянето му. Необходимо е да бъдат сключени колективни споразумения, за да се гарантира, че работниците чрез различни стимули имат достъп до системите за учене за възрастни и до платен отпуск за обучение.

3.7. ЕИСК посочва Резолюцията на Съвета относно обновената европейска програма за учене за възрастни⁽¹³⁾ и подчертава, че държавите членки трябва да полагат повече усилия, за да подобряват качеството на преподаване в сектора на ученето за възрастни чрез усъвършенстване на началното образование и непрекъснато професионално развитие с участието на преподавателите, чрез улесняване на мобилността на преподавателите, учителите и другия персонал в областта на обучението за възрастни и чрез гарантиране на добри условия на труд и благоприятна работна среда за персонала в областта на обучението за възрастни. Необходим е ефективен социален диалог с техните синдикални организации, за да бъдат договорени мерки за повишаване на привлекателността на професията и подобряване на подбора и задържането на кадрите.

3.8. Създаването на европейска платформа за обмен на цифрови материали и курсове в рамките на плана за действие в областта на цифровото образование за 2021—2027 г. и европейските стандарти за микроквалификациите може да е полезно за повишаване на достъпа до курсове за учене за възрастни и на доверието в тях. Уческите се нуждаят от пълна информация за това дали курсовете водят до пълни или частични квалификации или до микроквалификации, кой валидира и гарантира качеството на курсовете, дали и как те се признават и как те могат да се превърнат в пълни квалификации.

Брюксел, 8 юли 2021 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG

⁽¹³⁾ ОВ C 372, 20.12.2011 г., стр. 1.

III

(Подготвителни актове)

ЕВРОПЕЙСКИ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ

562-А ПЛЕНАРНА СЕСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ –
INTERACTIO, 7.7.2021 Г. – 8.7.2021 Г.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — „Цифров компас до 2030 г.: Европейският път за цифровото десетилетие“

(COM(2021) 118 final)

(2021/C 374/05)

Докладчик: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Консултация	Европейска комисия, 21.4.2021 г.
Правно основание	член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	„Единен пазар, производство и потребление“
Приемане от секцията	15.6.2021 г.
Приемане на пленарна сесия	7.7.2021 г.
Пленарна сесия №	562
Резултат от гласуването	
(„за“/„против“/„въздържал се“)	207/0/3

1. Заключение и препоръки

1.1. Планът на Европейската комисия за Цифровия компас до 2030 г. идва в решаващ момент за Съюза и за целия свят. ЕИСК приветства инициативата и целта цифровите технологии да се използват за подобряване на живота на гражданите, създаване на повече работни места, улесняване на напредъка и повишаване на европейската конкурентоспособност. Пандемията отвори значението на цифровите технологии и възможностите за развитието им, подчерта необходимостта от внасяне на корекции и промени в начина, по който се социализираме и се трудим. ЕС трябва да се справи с тези предизвикателства по подходящ начин. Наличието на стратегия, план с конкретни цели и начин за измерване на напредъка е от съществено значение за превръщането на намеренията в резултати.

1.2. ЕИСК счита, че при цифровите иновации винаги трябва да се защитават основните права, като се гарантират здравето, безопасността и неприкосновеността на личния живот на всички (защита на личните данни). От решаващо значение е гражданите да възприемат развитието и растежа като нещо, което оказва положително въздействие върху качеството на техния живот. Ефектите от новите технологии, които подпомагат нашето ежедневие, трябва да бъдат положителни и справедливо разпределени, за да бъдат наистина полезни за обществото, като правото на здраве трябва винаги да се поставя на първо място и да бъде признато в списъка на основните права на цифровото гражданство.

1.3. ЕИСК посочва, че е необходимо да се възстанови общественото доверие и да се подобрят киберсигурността и киберустойчивостта чрез „сигурност още на етапа на проектирането“ по цялата цифрова верига на създаване на стойност, за да се осигури на хората възможност за по-добър избор и контрол върху техните данни („Етика на данните“) и да се установи отговорността на посредниците за борба с незаконното и вредното съдържание.

1.4. Достъпността онлайн на всички ключови европейски и национални обществени услуги е резонна цел. Въпреки това ЕИСК предупреждава, че никой не бива да бъде пренебрегнат и че е изключително важно да бъдат подкрепени онези, които не могат да се възползват непосредствено от процеса на цифровизация. Все още има значителна група граждани, които нямат знанията и уменията и дори необходимия хардуер и софтуер, за да се възползват от тези улеснения. ЕИСК призовава Комисията да подкрепи онези, които са в процес на преход.

1.5. ЕИСК посочва огромния риск от евентуално създаване на неравнопоставено положение по отношение на обучението вследствие на небалансирани инвестиции. Трябва да се имат предвид ефектите от цифровата бедност върху всички — от децата до по-възрастните, поради което с приоритет трябва да се обръща специално внимание на действителните рискове. Инвестициите в инфраструктура трябва да се правят едновременно с инвестициите в обучение, за да бъдат намалени разликите.

1.6. ЕИСК подчертава необходимостта да се помогне на хората да повишат квалификацията си и да се преквалифицират. Това следва да се направи, като се създават равни възможности посредством стимулиране на публично-частните партньорства за повишаване на квалификацията и преквалификация (както на настоящата работна сила, така и на обучаващите се възрастни), и като се насърчава нагласа за учене през целия живот за всички.

1.7. ЕИСК обръща внимание на необходимостта от модернизиране на образованието за постигането на цифрово общество. От съществено значение е да се стимулира цифровизацията на образователните системи чрез актуализиране на образователното съдържание до цифровата ера и да се създадат публично-частни екосистеми за прилагане на нови методологии на образование, които са отворени и достъпни, за да се предоставят еднакви възможности за всички.

1.8. Развитието на цифровите технологии включва такива рискове като измама, нарушаване на правото на неприкосновеност на личния живот и липса на прозрачност, които биха могли да затруднят постигането на целите, посочени в документа. ЕИСК счита, че трябва да се създадат условия за предотвратяване на тези рискове и за регулиране на отговорностите на равнището на ЕС.

1.9. ЕИСК подчертава, че е необходимо да се обмислят стратегии за справяне с възможните съкращения на работни места в резултат на технологично изместване. Както беше посочено в предишни становища, приема се, че ИИ и роботиката ще изместят и ще преобразуват работни места, ще премахнат някои от тях и ще създадат други. Във всички случаи ЕС трябва да гарантира достъпа на всички работници, наети лица, самостоятелно заети лица или фиктивни самостоятелно заети лица до социална закрила в съответствие с европейския стълб на социалните права. Социалният диалог по тези въпроси на всички равнища трябва да се насърчава и приваждането на задълженията и правата в съответствие с настоящата цифрова и основана на платформите икономика трябва да бъде приоритет.

1.10. ЕИСК счита, че за да може цифровият преход да се управлява по приобщаващ и социално отговорен начин и да се преодолее загубата на работни места, особено в периода след COVID, един от приоритетите трябва да бъде европейски фонд, подкрепен главно от данъчно облагане на най-големите технологични дружества, с цел подпомагане на работниците, които губят работата и дейността си поради цифровизацията на икономиката, чрез подходящо обучение, повишаване на квалификацията и преквалификация.

1.11. Също така ЕИСК призовава за координирана политика, при която ефективно да се отчита изходната позиция на Европа и която да съответства както на технологичните, така и на обществените промени, които наблюдаваме през последните няколко години и които се ускори поради пандемията: от първостепенно значение е да има промишлена стратегия, включително политика в областта на конкуренцията и специфично за секторите регулиране, по-специално за сигурна свързаност.

2. Общи бележки

2.1. ЕИСК подкрепя плана на Европейската комисия за „Цифров компас до 2030 г.: Европейският път за цифровото десетилетие“ като част от по-общ план за действие за стимулиране на европейската икономика и социалното възстановяване.

2.2. Кризата с COVID-19 показва висока степен на външна зависимост по отношение на технологичните процеси и процесите на обработване на данни, която трябва да бъде преодоляна ефективно и бързо. Предимствата на Европа в тези области трябва да бъдат оползотворени по-добре, като европейските граждани трябва да участват по-активно.

2.3. ЕИСК подчертава, че никой гражданин не следва да бъде пренебрегнат. В Европа цифровата неграмотност все още е висока — 35 % според Комисията — и трябва да се сведе до минимум липсата на достъп до цифрови ресурси. В икономическите и административните взаимоотношения трябва обаче да бъде гарантиран достъпът до човешко присъствие. Също така е важно да се гарантира, че ползите от цифровизацията няма да бъдат извлечени само от малцина. Цифровото десетилетие трябва да бъде от полза за всички.

2.4. Европейските предприятия, особено МСП, трябва да бъдат подпомагани в усилията им за цифровизация и да получат възможност да се конкурират в световен мащаб. Когато ЕС притежава или финансира изчислителни ресурси, като компютри с квантово ускоряване, достъпът до тях трябва да бъде справедливо разпределен въз основа на обективни критерии.

2.5. Независимо от това амбициите и публичните средства сами по себе си няма да доведат до резултатите, които желаем. Нуждаем се и от координирана политика, при която ефективно да се отчита изходната позиция на Европа и която да съответства както на технологичните, така и на обществените промени, които наблюдаваме през последните няколко години и които се ускориха в резултат на пандемията: е от първостепенно значение промишлената стратегия — включително политиката в областта на конкуренцията и специфичното за сектора регулиране, по-специално за сигурната свързаност.

2.6. ЕИСК приветства визията за развитие на екосистема за цифрово образование и иновации и подчертава необходимостта от привличане на най-добрите европейски научни и академични институции за постигане на тази цел.

2.7. Трябва да се даде тласък на съществуващото публично и частно сътрудничество и да се създадат повече полезни взаимодействия с цел осигуряване на нов Цифров пакт въз основа на модел на управление, в който се съчетават социални, екологични и икономически аспекти, за да бъде постигнат дългосрочен устойчив, справедлив и приобщаващ цифров преход.

2.8. ЕИСК подчертава, че е необходимо да се обмислят стратегии за справяне с възможните съкращения на работни места в резултат на технологично изместване. Както беше посочено в предишни становища⁽¹⁾, признава се, че поради ИИ и роботиката работни места ще бъдат съкратени и преобразувани, някои ще бъдат премахнати и ще се създадат други. Във всички случаи ЕС трябва да гарантира достъпа на всички работници, наети лица, самостоятелно заети лица или фиктивни самостоятелно заети лица до социална закрила в съответствие с европейския стълб на социалните права. Трябва да се насърчава социалният диалог по тези въпроси на всички равнища. В подкрепа на съкратените следва да бъдат приети и координирани мерки, които евентуално да се финансират с данък на ЕС върху най-облагодетелстваните от цифровата икономика предприятия.

2.9. Не трябва да се пренебрегва ролята на рисковия капитал, фондовите пазари и частните инвестиции като цяло. Технологичното развитие в Европа ще бъде тласкано напред от частните предприятия, а ЕС ще може да се конкурира в световен мащаб само ако остане притегателно място за техни инвестиции. Всичко това трябва да се осъществява при надлежно зачитане на социалните стандарти.

2.10. Амбициозните цели за свързаността следва да вървят ръка за ръка с ангажимент за по-благоприятна регулаторна рамка, подкрепяща частните инвестиции в мрежовата инфраструктура. Ще бъде от ключово значение промишлената стратегия на ЕС и визията за водеща позиция на Европа в областта на цифровата свързаност да бъдат хармонизирани с политиката в областта на конкуренцията и регулаторната практика за сектора на телекомуникациите.

2.11. В пътната карта за цифровото десетилетие са представени планове Европа да развива „собствената си облачна инфраструктура и капацитетни възможности“, за да се предотврати преместването на произведени в Европа данни в чужбина, където в момента отиват повече от 90 процента от европейските данни. Европа не трябва да проявява наивност и трябва да продължи борбата си за по-голяма независимост и за запазване на данните на своите граждани, особено чувствителните данни, в рамките на своите граници. В това отношение преследваната от плана за цифровото десетилетие цел за 10 000 неутрални по отношение на климата периферни и облачни възела с висока степен на сигурност е стъпка в правилната посока. Трябва да се ускори и да започне бързо да се осъществява проектът GAIA X.

2.12. ЕИСК подкрепя идеята за насърчаване на европейски технологичен сектор с цел намаляване на зависимостта от американски и китайски технологични гиганти и наваксване в области като внедряването на 5G, производството на чипове и обработването на данни, но отправя предупреждение относно подхода за протекционизъм в основаната на данни икономика в Европа. Трябва да се насърчават международните партньорства и сътрудничество.

2.13. За да бъдат постигнати тези цели, до 2030 г. в съответните трудови области ще трябва да има заети 20 милиона технологични експерти — спрямо 7,8 милиона днес. През 2019 г. едва 18 % от 7,8-те милиона заети лица в областта на ИКТ са жени. Разнообразието в цифровите сектори е от съществено значение и ще спомогне за формирането на визията за света и предизвикателствата пред него, а именно за намаляване на рисковете от пристрастност. Трябва да се следи внимателно постигането на целта за постигане на по-балансирано съотношение между половете и да се насърчава достъпът на жените до дисциплините в областта на НТИМ. На всички равнища (на равнищата на предприятията и отраслите и на национално равнище) следва да се насърчава социалният диалог, тъй като той може да допринесе за постигането на тази цел. В държавите

⁽¹⁾ ОВ С 440, 6.12.2018 г., стр. 1.

членки следва да се провеждат мощни кампании, още от началните училища, за насърчаване на младите момичета да избират научни и технологични дисциплини. Цифровото разделение е сериозно предизвикателство. В множество селски райони все още няма дори 3G. Европа и държавите членки следва да осигурят стимули за насърчаване на инвестициите в селските райони, за да се гарантира, че нито един гражданин няма да бъде пренебрегнат.

2.14. Тези инвестиции биха могли да насърчат териториалното сближаване и регионалното развитие и биха могли да дадат възможност на хората, ако желаят, да живеят по-пълноценен живот извън големите градски центрове („интелигентните села“, посочени в съобщението). Работата от разстояние трябва да бъде развита чрез социален диалог и колективно договаряне на всички равнища, за да се защитят здравето и благосъстоянието на работниците.

2.15. ЕИСК приканва Европейската комисия да създаде стимули за хората да се преместват извън големите градски райони, като насърчава икономическото и социалното развитие на селските райони. Това може да се направи само ако бъде изградена подходящата инфраструктура, по-специално в областта на телекомуникациите и транспорта.

2.16. През следващото десетилетие трябва да се справим със сериозни предизвикателства в областта на околната среда и при всички действия, предприети в тази връзка, следва да се вземе предвид и екологичният аспект. Освен това Цифровият компас следва да се използва като допълнителен инструмент, който да спомогне за постигането на целите на Европейския зелен пакт и за намаляването на последиците за околната среда.

2.17. Също така цифровите технологии трябва да бъдат прозрачни, приобщаващи, недискриминационни, справедливи и безпристрастни. Това е още по-важно предвид обстоятелството, че обществените услуги се цифровизират във все по-голяма степен. Според Комисията днес 65 % от европейските граждани притежават основни цифрови умения. Целта е те да станат 80 % до 2030 г. Въпросът за приобщаването и подпомагането на останалите 20 % от хората (около 90 милиона граждани в ЕС) е от решаващо значение за намаляване на бедността и изключването. Тези граждани обикновено са сред най-бедните, най-възрастните и живеещите в селските райони. Те биха могли да станат още по-уязвими по отношение на достъпа до обществени и частни услуги, които се цифровизират във все по-голяма степен. ЕИСК подчертава, че в икономическите и административните взаимоотношения трябва да бъде гарантиран достъпът до човешко същество.

2.18. ЕИСК напълно подкрепя целта всички ключови европейски обществени услуги да се предоставят онлайн; медицинските досиета на европейските граждани също ще трябва да бъдат изцяло цифрови, тъй като се очаква 80 % от гражданите да използват цифрова идентичност. Това обаче ще изисква и координирани усилия и политическа воля от страна на всички държави членки. ЕИСК призовава за участието на организациите на гражданското общество за постигането на тази цел. Основните цифрови съоръжения за обществените услуги по принцип следва да бъдат безплатни. Във всички случаи цифровизацията на обществените услуги не трябва да води до по-високи финансови пречки за потребителите.

3. Специфични бележки

3.1. Засилената цифровизация на живота изисква да се обърща специално внимание на киберсигурността и податливостта на измами и е изключително важно гражданите да се образуват в това отношение. Регулирането на преносимите технологии поражда особена загриженост и следва да му се обърне специално внимание.

3.2. Европейските законодателни актове, свързани с цифровата икономика, се развиват бързо. Гражданите и предприятията трябва да бъдат информирани за техните права и задължения в цифровото пространство. Следва да се полагат непрекъснати усилия за консолидиране на законодателните инициативи и за улесняване на разбирането и прилагането на законодателните актове от страна на гражданите и предприятията.

3.3. ЕИСК приветства редовното наблюдение на целите и системата за управление, предложено в съобщението, като многонационалните проекти са от съществено значение за постигане на заложената в него визия.

3.4. ЕИСК предлага да се изготвят проучвания на конкретни случаи във връзка с някои сектори в държавите членки и в държави извън ЕС, за да се възприемат или популяризират най-добрите практики на европейско равнище. Следва да се популяризират регулаторните пясъчници, които осигуряват безопасно пространство за изпробване на нови бизнес модели и идеи. Амбициозната цифрова икономика трябва да създаде гъвкави и либерални опитни полета.

4. Население с цифрови умения и висококвалифицирани специалисти в областта на цифровите технологии

4.1. ЕИСК подкрепя целта за 20 милиона заети специалисти в областта на ИКТ, при сближаване на броя на жените и мъжете ⁽²⁾ (базово равнище от 2019 г.: 7,8 милиона). Разбира се, това ще изисква инвестиции в подходящи образователни системи, които да могат да подкрепят постигането на тази цел.

4.2. Цифровизацията на услугите на свободните професии, които са тясно свързани с обществените интереси, като здравеопазване, безопасност, законност и жизнен стандарт, оказва голямо влияние върху обществото и изисква нови професионални и етични подходи ⁽³⁾. Успехът им зависи както от наличието на висококвалифицирани специалисти, така и от цифровите умения и разбиране от страна на ползвателите, пациентите, клиентите и потребителите.

4.3. ЕИСК подчертава нарастващата необходимост от повишаване на квалификацията и преквалификация на хората, като се насърчава нагласа за учене през целия живот за всички.

4.4. Пандемията стимулира дистанционното обучение. В същото време стана ясно, че това води до висок риск от забавяне на обучението за децата от по-ниските социални прослойки. При осъществяването на плана за действие за Целите в областта на цифровите технологии до 2030 г. специално внимание трябва да се обърне на цифровата бедност.

5. Световната роля на ЕС в цифровото десетилетие и равни условия на конкуренция за МСП

5.1. Що се отнася до МСП, разбира се, изключително важно е да се подкрепят усилията им за цифровизация чрез различни подходи, но също така е важно да се подчертае ролята на МСП като двигатели на иновациите в цифровите технологии.

5.2. Разработването на софтуер е бързо развиващ се подсектор в цифровия процес. Подкрепата за иновативни МСП заслужава специално внимание. ЕИСК одобрява финансовите механизми, които могат да осигурят подходяща подкрепа за МСП, за да се гарантира гладък преход. В същото време трябва да се осигури приемственост, което означава да се предоставят надстройки до по-новите версии, така че потребителите да не трябва постоянно да инвестират в нови програми.

5.3. Всички предприятия, независимо дали МСП, стартиращи или разрастващи се предприятия, се нуждаят от капитал. Посочените в документа цели подчертават, че спешно трябва да бъде постигнат съюз на капиталовите пазари, при който се обръща внимание на пазарните решения и все по-малко се разчита на банково финансиране и предварителна подкрепа, което благоприятства прехвърлянето на спестявания между различни държави членки в търсене на най-добрата възвръщаемост; те открояват и необходимостта от премахване на преференциалното данъчно третиране на дълговото финансиране. Иновативните предприятия се нуждаят от капитал и от схема за данъчно облагане, която не санкционира прекалено предприемачите с пределни данъчни ставки върху капиталовите им печалби.

6. Рискове и предпазни мерки

6.1. Необходимостта от безопасност, предвидимост и както физическо, така и психическо здраве също трябва да бъде приоритет в тази програма. Важно е да се повиши информираността на хората за сигурността, заедно с технологиите за подобряване на качеството на живота и работните места. В съответствие с този принцип ЕИСК смята, че Европейската комисия следва да се възползва от възможността, предоставена от планирания годишен мониторинг, за да анализира възгледите на европейците относно спазването на техните права и ценности, за да гарантира, че правото на здраве е надлежно защитено.

6.2. В същото време ЕИСК препоръчва ЕС да създаде специална стратегия за мониторинг на общото електромагнитно замърсяване, причинено от различните технологии, които са налични понастоящем паралелно с тази нова индустриална революция. Това би позволило да се измери развитието на електромагнитното въздействие в цяла Европа с оглед на създаване на литература по този въпрос, за да се установи здравният статус на населението, щом окончателно бъде въведено европейското електронно здравно досие и данните могат да се обвързват и съпоставят. Този мониторинг би трябвало да се извършва от всяка държава членка и да доведе до създаването на единна европейска база данни. Следва да се разработи европейска политика за повишаване на доверието на хората в тази област.

⁽²⁾ Показател на DESI „2b1“. В момента делът на жените от общия брой заети специалисти по ИКТ е само 18 %.

⁽³⁾ ОВ C 286, 16.7.2021 г., стр. 8.

6.3. Цифровите технологии следва да са в услуга на европейските граждани, които никога не бива да бъдат третираны като обекти или обикновени източници на данни. Следва да се вземат предвид съществуващите етични и технически насоки, като например Насоките относно етичните аспекти за надежден изкуствен интелект (ИИ) от Експертната група на високо равнище по въпросите на изкуствения интелект.

6.4. С оглед на рисковете, свързани с обработването на данни, ЕИСК препоръчва да се вземат мерки, за да се гарантира, че няма да се съхраняват повече данни от реално необходимите на предприятията, нито за срок, по-дълъг от необходимия. В същото време основаните на данни иновации са ключов фактор за конкурентоспособността в цифровата среда и органите следва да настояват за регулаторна рамка за междусекторен обмен на данни, която да позволи обмен на данни, ориентиран към ползвателите. Приложимата рамка трябва да насърчава достъпа до данни и да акцентира върху оперативната съвместимост.

6.5. 20 % от Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ) са предназначени за цифрова свързаност и 37 % за екологичен преход. Това изисква амбициозна и последователна визия за европейския сектор на телекомуникациите и ангажимент за по-благоприятна регулаторна рамка, която подкрепя частните инвестиции в мрежовата инфраструктура, както и развитието на суверенни интегрирани телекомуникационни услуги с облачни и периферни технологии и технологии в областта на данните и ИИ.

6.6. ЕИСК счита, че цифровият преход трябва да бъде съобразен с прехода към по-екологична икономика и да отчита въздействието върху околната среда. Ресурсите (включително оскъдните ресурси) и енергопотреблението, свързано с тях, трябва да се използват разумно. На европейско равнище следва да се постави изискване за прозрачност по отношение на въглеродния отпечатък на облачните услуги, за да може всяка организация да изчисли своя цифров въглероден отпечатък и да разработи планове за неговото намаляване.

6.7. ЕИСК подчертава необходимостта да не се изостава от бързото развитие на технологиите и бизнес моделите, като се полагат усилия за премахване на всякакви регулаторни пропуски, особено тези, които могат да навредят на потребителите и най-уязвимите граждани.

Брюксел, 7 юли 2021 година.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно роуминга в обществени мобилни съобщителни мрежи в рамките на Съюза“ (преработен текст)

(COM(2021) 85 final — 2021/0045 (COD))

(2021/C 374/06)

Докладчик: **Christophe LEFÈVRE**

Консултация	Европейски парламент, 24.3.2021 г. Съвет на Европейския съюз, 11.3.2021 г.
Правно основание	член 114 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	„Единен пазар, производство и потребление“
Приемане от секцията	15.6.2021 г.
Приемане на пленарна сесия	7.7.2021 г.
Пленарна сесия №	562
Резултат от гласуването	
(„за“/„против“/„въздържал се“)	204/0/1

1. Заключение и препоръки

1.1. Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) посочва, че предложението на Комисията се вписва едновременно в рамките на:

- разгръщането на инфраструктури, свързани с премахването на „белите зони“ и с широкополетовата свързаност, и разгръщането на технологиите от ново поколение (5G);
- целта да се постигне високо равнище на защита на потребителите и да съществува конкуренция между операторите на мобилни мрежи;
- създаването на „Европа, подготвена за цифровата ера“, с цел да се предотврати повторното възникване на пречки пред единния пазар.

1.2. Комитетът посочва, че благодарение на предложението ще се повиши прозрачността на равнището на пазара на дребно, като се предоставя информация, по-специално в договорните условия, относно:

- качеството на наличните роуминг услуги в ЕС;
- услугите с добавена стойност, вида на услугите, които могат да бъдат предмет на по-високи такси, и друга подобна информация посредством „приветственото кратко текстово съобщение (приветствено SMS съобщение)“, което се изпраща при влизане в нова държава;
- различните начини на достъп до услуги за спешна помощ при роуминг.

В по-общ план това предложение ще повиши равнището на защита на потребителите.

1.3. Като се има предвид, че според направено проучване е налице влошено предоставяне на използваната местна мрежа при роуминг, целта на предложението е роуминг услугите да се предоставят при същите условия, както ако се използват в националната мрежа (роуминг като у дома), заедно с достъп без ограничение до последните налични технологии и поколения мрежи в роуминг. Когато причината е в липсата на качество на местната инфраструктура, ЕИСК препоръчва да се увеличат инвестициите в тази инфраструктура, по-специално за подобряване на покритието на белите зони, но също така да се въведат минимални критерии, които да бъдат постепенно постигнати от операторите, за да се даде възможност на потребителите да използват пълноценно тези услуги.

1.4. Следва да бъде приветствано и намаляването на горния праг на цените (на английски език „price caps“), с които посетените мрежи могат да таксуват посещаващите оператори, но степента на намаляването е недостатъчна предвид разликата между повторно фактурираните цени и действителните разходи за роуминг в посетената мрежа. Това води до повишаване на базовата абонаментна цена за потребителите и до отслабване на конкурентоспособността на операторите на виртуални мобилни мрежи (ОВММ) (на английски език „mobile virtual network operator“ — MVNO), които трябва да купуват роуминг услуги от основните мобилни оператори. По-специално потреблението на данни нараства с високи темпове. За да се избегнат отрицателните ефекти от мащаба за ОВММ и малките оператори на мобилни мрежи, горните граници на цените на едро трябва да намаляват със същия темп, с който се увеличава потреблението.

1.5. ЕИСК следва да изрази подкрепата си за предпочитания вариант в предложението, а именно „Вариант 3 — устойчив и действителен „роуминг като у дома“ (РКД) (предпочитан вариант)“, и да се увери, че ще има по-значително намаляване на горния праг на цените, отколкото посоченото в предложението.

1.6. Макар с предложението за регламент да се подобрява прозрачността на таксите за услуги с добавена стойност посредством въвеждане на номерационни обхвати за тези услуги чрез създаване на достъпна за операторите централизирана база данни на ЕС за тези номерационни обхвати, Комитетът препоръчва в него да се включи възможността за изключване на услугата, когато тя е въведена по измамен начин (на английски език „ping-call“), с подаване на сигнал до съдебните или полицейските органи, като бъдат предвидени средствата за правна защита на операторите на тези услуги.

1.7. Макар в регламента да се използва понятието „справедливо ползване“, за да се опише ползването при роуминг, Комитетът изразява съжаление, че в него въобще не се уточняват границите на това ползване и не се определят правила за политика на справедливо ползване за неограничените тарифни планове, нито за таксуването на международните повиквания, независимо дали клиентът на изходящия трафик е в роуминг или не. Комитетът предлага да се заличи изразът „при условията на справедливо ползване“ поради липса на уточняване на неговия обхват, тъй като този довод понастоящем се използва от операторите с цел силно ограничаване на използването на фиксирани цени за роуминг.

1.8. По отношение на предупредителните съобщения за потребление при приближаване на горна граница, определена от потребителя или от оператора, Комитетът препоръчва да се наложи задължение на оператора да предупреждава потребителя отново всеки път, когато обемът, определен в първото предупреждение, отново е бил изчерпан, по-специално по време на същата сесия на повикване или ползване на данни.

1.9. По-специално Комитетът обръща особено внимание на случаите на ползване на мобилни апарати в трансгранични зони, граничещи с държави, които не са членки на Европейския съюз, и препоръчва:

— от операторите, които действат в зоните на Европейския съюз, да се изиска специална връзка с цел разширяване на таксуването за РКД на ЕС така, че да обхване тези държави или съответната погранична географска зона;

— да бъдат сключени международни споразумения с тези държави, които граничат с държави от ЕС, с оглед разширяване на РКД на ЕС.

1.10. Комитетът посочва, че част от цялото проучване и от консултациите, проведени във връзка с преразглеждането на европейския регламент, е осъществена преди кризата с COVID-19. Тази криза доведе до драстични ограничения на пътуванията във вътрешността на Европейския съюз и до масово прибегване към инструментите за дистанционна работа или дистанционно провеждане на университетското обучение, по-специално за студентите в програмата „Еразъм+“.

1.11. Комитетът посочва, че в Европейския съюз продължават да съществуват множество зони, които не са снабдени с широколентова връзка на равнище абонатна линия, и отбелязва най-вече недостатъчната скорост за обезпечаване на търсенето вследствие на тези видеоконференции, които се характеризират с много високо потребление на данни, независимо дали са в роуминг или не.

1.12. Комитетът препоръчва много съществено укрепване едновременно на стратегията за обхващане на зоните с високоскоростни оптични кабели и на капацитета за снабдяване с широколентова връзка, независимо дали посредством абонатната линия или мобилните мрежи.

1.13. ЕИСК препоръчва европейският регламент да се прилага с цел в крайна сметка Европейският съюз да стане една-единствена тарифна зона в рамките на единен пазар, която да позволява повиквания и потребление на данни по „местната“ тарифа към всички мобилни и фиксирани линии на потребители, които са сключили договор за абонамент за телефонни услуги в Европа, и с едни и същи скорости и достъп до инфраструктури, независимо от държавата, от която или към която е повикването.

1.14. Комитетът изразява загриженост във връзка с предложеното изменение на метода за преразглеждане на максималните таксувания на едро посредством делегиран акт и препоръчва пълно законодателно разглеждане по отношение на обществените аспекти на развитието на роуминга.

2. Обобщение на предложението на Комисията

2.1. Целта на предложението е да бъде удължено прилагането на Регламент (ЕС) № 531/2012 на Европейския парламент и на Съвета⁽¹⁾, чийто срок на действие изтича на 30 юни 2022 г. В предложението се предвижда коригиране на максималните цени на едро, за да се гарантира устойчивостта на предоставянето на роуминг услуги на дребно на цените, използвани в националната мрежа. С него се въвеждат и нови мерки за повишаване на прозрачността и осигуряване на действителен „роуминг като у дома“ по отношение на качеството на услугите и достъпа до услуги за спешна помощ при роуминг. Тъй като Регламент (ЕС) № 531/2012 е изменян няколкократно, целта на предложението е той да се преработи, за да се постигне по-голяма яснота и да се заменят множеството актове за изменение, които той включва.

2.2. Целта на основните предложени изменения е да се гарантира, че операторите могат да предоставят „роуминг като у дома“ и да възстановят разходите по устойчив начин на равнище търговия на едро. Предложението е на равнището на ЕС да се определят максимални цени на едро за роуминг на изходящи повиквания, SMS съобщения и данни на по-ниски равнища от тези, валидни до 30 юни 2022 г.

2.3. Освен намаляването на приложимите максимални цени на едро, предложението включва изменения, чиято цел е да се гарантира действителен „роуминг като у дома“ за крайните потребители и да се улеснят иновациите и достъпът до мрежите, като същевременно се създаде ориентирана към бъдещето регулаторна рамка за потребителите и операторите.

2.4. Като цяло предложението допринася за създаването на „Европа, подготвена за цифровата ера“ и подпомага извличането на максимални ползи от цифровия преход, с цел да се предоставят на хората по-добри възможности за свързване, общуване и улесняване на професионалната и стопанската дейност в рамките на единния пазар. То има за цел да гарантира, че пречките пред единния пазар, отстранени с премахването на надценките на дребно за роуминг, няма да възникнат отново.

3. Правно основание

3.1. Правното основание на настоящото предложение е член 114 съгласно обикновената законодателна процедура, чиято цел е създаването или подобряването на функционирането на вътрешния пазар (член 26 от ДФЕС).

4. Общи бележки

4.1. Комитетът приветства този проект на европейски регламент и счита, че е необходимо крайната цел на предложението да бъде на потребителите да се осигури едно и също равнище на услугите в чужбина и у дома и едно и също равнище на защита. Операторите обаче следва да имат възможността да преговарят по своите договори за роуминг на едро в съответствие със своите търговски нужди. При все това регламентът не следва да ограничава възможността за сключване на договор за достъп на едро само с онези оператори, които разполагат с най-усъвършенствани мрежи.

4.2. Комитетът посочва, че предложението на Комисията се вписва едновременно в рамките на:

- разгръщането на инфраструктури, свързани с премахването на „белите зони“ и с широколентовата свързаност, и разгръщането на технологиите от ново поколение (5G);
- целта да се постигне високо равнище на защита на потребителите и да съществува конкуренция между операторите на мобилни мрежи;
- създаването на „Европа, подготвена за цифровата ера“, с цел да се предотврати повторното възникване на пречки пред единния пазар.

4.3. ЕИСК посочва, че Комисията извърши проучвания на въздействието от 2018 г., по-специално 12-седмична обществена консултация през 2020 г. относно 1) роуминг услугите на дребно (разяснения и мерки, свързани с качеството на услугата, услугите с добавена стойност и спешните повиквания в условията на роуминг); 2) предоставянето на роуминг услуги на едро; 3) административната тежест, свързана с Регламент (ЕС) № 531/2012, и въздействието на потенциалните мерки за опростяване.

4.4. ЕИСК посочва, че благодарение на предложението ще се повиши прозрачността на равнището на пазара на дребно, като се предоставя информация, по-специално в договорните условия, относно:

- качеството на наличните роуминг услуги в ЕС;

⁽¹⁾ Регламент (ЕС) № 531/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2012 г. относно роуминга в обществени мобилни съобщителни мрежи в рамките на Съюза (ОВ L 172, 30.6.2012 г., стр. 10).

- услугите с добавена стойност, вида на услугите, които могат да бъдат предмет на по-високи такси, и друга подобна информация посредством „приветственото кратко текстово съобщение (приветствено SMS съобщение)“, което се изпраща при влизане в нова държава;
- различните начини на достъп до услуги за спешна помощ при роуминг, по-специално в „приветственото SMS съобщение“.

4.5. Проучването от 2019 г. на Органа на европейските регулатори в областта на електронните съобщения (ОЕРЕС) показва влошено предоставяне на услуги при роуминг, въпреки че на цялата територия се прилага стратегия за технически подобрения. Целта на предложението е роуминг услугите да се предоставят при същите условия и със същото качество на услугата, както ако се използват в националната мрежа, и операторите на мобилни мрежи да могат да предоставят достъп до всички налични технологии и поколения мрежи.

4.6. Следователно предложените мерки са необходими за удовлетворяване на основателните очаквания на потребителите и за постигане на първоначалните амбиции на регламента за роуминга. Когато причината е в липсата на качество на местната инфраструктура, ЕИСК препоръчва да се увеличат инвестициите в тази инфраструктура, по-специално за подобряване на покритието на белите зони, но също така да се въведат минимални критерии, които да бъдат постепенно постигнати от операторите, за да се даде възможност на потребителите да използват пълноценно тези услуги.

4.7. Следва да бъде приветствано и намаляването на горния праг за цените (на английски език „price caps“), с които посетените мрежи могат да таксуват посещаващите оператори, но степента на намаляването е недостатъчна предвид разликата между повторно фактурираните цени и действителните разходи за роуминг в посетената мрежа. Това води до повишаване на базовата абонаментна цена за потребителите и до отслабване на конкурентоспособността на ОВММ, които трябва да купуват роуминг услуги от основните мобилни оператори.

4.8. ЕИСК следва да изрази подкрепата си за предпочитания вариант в предложението, а именно „Вариант 3 — устойчив и действителен РКД (предпочитан вариант)“, и да се увери, че ще има по-силно намаляване на горните граници на цените, отколкото посоченото в предложението.

4.9. С предложението се увеличава степента на прозрачност на равнище търговия на едро по отношение на номерационните обхвати за услуги с добавена стойност, като се създава достъпна за операторите централизирана база данни на ЕС за тези номерационни обхвати.

4.10. Комитетът препоръчва в предложението да се включи възможността за изключване на услугата, когато тя е въведена по измамен начин (на английски език „ping-call“), с подаване на сигнал до съдебните или полицейските органи, като бъдат предвидени средствата за правна защита на операторите на тези услуги.

4.11. Предложението гарантира на клиентите в роуминг безплатен достъп до услугите за спешна помощ, като са предвидени конкретни мерки на равнището на пазара на едро, които включват безплатното повикване и установяване на местоположението.

4.12. Предложението за регламент наистина има за цел да се премахнат аномалиите, констатирани при достъпа до мрежата в роуминг (колеблива връзка, достъп, намален на 3G или 4G...), в сравнение с потребител, който има абонамент в държавата, в която се осъществява роумингът, но ЕИСК посочва, че в предложението при все това не са разгледани практиките, които той счита за аномалии, като например:

- намаляването в чужбина на включения в абонамента обем мегабайти, когато той се консумира в роуминг, и
- практиката на все така твърде високите такси за потребителя извън роуминг, когато той се свърже с абонат, който е подписал договор за абонамент за мобилни услуги в различна държава.

4.13. Макар в регламента да се използва понятието „справедливо ползване“, за да се опише ползването при роуминг, Комитетът изразява съжаление, че в него въобще не се уточняват границите на това ползване и не се определят правила за политика на справедливо ползване за неограничените тарифни планове, нито за таксуването на международните повиквания, независимо дали клиентът на изходящия трафик е в роуминг или не. Комитетът предлага да се заличи изразът „при условията на справедливо ползване“ поради липса на уточняване на неговия обхват, тъй като този довод понастоящем се използва от операторите с цел силно ограничаване на използването на фиксирани цени за роуминг.

4.14. По-специално Комитетът обръща особено внимание на случаите на ползване на мобилни апарати в трансгранични зони, граничещи с държави, които не са членки на Европейския съюз, и препоръчва:

- от операторите, които действат в зоните на Европейския съюз, да се изиска специално съединяване с цел разширяване на таксуването за РКД на ЕС така, че да обхване тези държави или съответната погранична географска зона;
- да бъдат сключени международни споразумения с тези държави, които граничат с държави от ЕС, с оглед разширяване на РКД на ЕС.

4.15. Комитетът посочва, че част от цялото проучване и от консултациите, проведени във връзка с преразглеждането на европейския регламент, е осъществена преди кризата с COVID-19. Тази криза доведе до драстични ограничения на пътуванията във вътрешността на Европейския съюз и до масово прибегване към инструментите за дистанционна работа или дистанционно провеждане на университетското обучение, по-специално за студентите в програмата „Еразъм+“.

4.16. Комитетът посочва, че в Европейския съюз продължават да съществуват множество зони, които не са снабдени с широколентова връзка на равнище абонатна линия, и отбелязва най-вече недостатъчната скорост за обезпечаване на търсенето вследствие на тези видеоконференции, които се характеризират с много високо потребление на данни, независимо дали са в роуминг или не.

4.17. Комитетът препоръчва много съществено повишаване на качеството едновременно на стратегията за обхващане на зоните с високоскоростни оптични кабели и на капацитета за снабдяване с широколентова връзка, независимо дали посредством абонатната линия или мобилните мрежи.

4.18. По отношение на предупредителните съобщения за потребление при приближаване на горна граница, определена от потребителя или от оператора, Комитетът препоръчва да се наложи задължение на оператора да предупреждава потребителя отново всеки път, когато обемът, определен в първото предупреждение, отново е бил изчерпан, по-специално по време на същата сесия на повикване или ползване на данни. Ако посочените предупредителни съобщения се окажат неуспешни или не се приложат, следва да се предвидят механизми за възстановяване на неправомерни такси.

4.19. По отношение на предвидената централизирана база данни за номерационните обхвати за услуги с добавена стойност, Комитетът препоръчва тя да бъде внедрена, като се включи възможността за изключване на услугата, когато тя е въведена по измамен начин (на английски език „*ping-call*“), с подаване на сигнал до съдебните или полицейските органи, като бъдат предвидени средствата за правна защита на операторите на тези услуги.

4.20. ЕИСК препоръчва европейският регламент да се прилага с цел в крайна сметка Европейският съюз да създаде реален единен пазар, който да позволява повиквания и потребление на данни по „местната“ тарифа към всички мобилни и фиксирани линии на потребители, които са сключили договор за абонамент за телефонни услуги в Европа, и с едни и същи скорости и достъп до инфраструктури, независимо от държавата, от която или към която е повикването.

4.21. Комитетът изразява загриженост във връзка с предложеното изменение на метода за преразглеждане на максималните таксувания на едро посредством делегиран акт. Избраният път следва да бъде пълно законодателно разглеждане, така че да бъдат взети под внимание всички обществени аспекти на развитието на роуминга. По този въпрос е важен гласът на Европейския парламент и на организираното гражданско общество.

Брюксел, 7 юли 2021 година.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно нова стратегия за финансиране на NextGenerationEU“

(COM(2021) 250 final)

(2021/C 374/07)

Докладчик: **Judith VORBACH**

Консултация	Европейска комисия, 31.5.2021 г.
Правно основание	член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	„Икономически и паричен съюз, икономическо и социално сближаване“
Приемане от секцията	22.6.2021 г.
Приемане на пленарна сесия	8.7.2021 г.
Пленарна сесия №	562
Резултат от гласуването	
(„за“/„против“/„въздържал се“)	186/0/4

1. Заключение и препоръки

1.1. ЕИСК приветства факта, че всички държави членки приключиха ратифицирането на национално равнище на Решение (ЕС, Евратом) 2020/2053 ⁽¹⁾ (Решението за собствените ресурси — РСР) и че поради това на 1 юни 2021 г. влезе в сила новото РСР, което даде възможност на Комисията да започне да взема заеми за инструмента за възстановяване. ЕИСК призовава всички заинтересовани страни да предприемат бързо следващите стъпки, за да потекат паричните потоци.

1.2. Ефектът на NextGenerationEU (NGEU) за увеличаване на доверието вече помогна за стабилизирането на Съюза и икономиките на държавите членки, както и на разходите за заеми. Финансирането по тази програма ще увеличи обема на сигурните активи на ЕС и ще засили международната роля на еврото. ЕИСК отбелязва, че стратегията за финансиране на NGEU разчита на получаване на заеми от капиталовите пазари и на частни инвестиции.

1.3. В сравнение с широкия дебат относно разходването на NGEU финансирането се възприема като технически въпрос. Въпреки това една добре функционираща стратегия е от ключово значение за безпроблемното прилагане на NGEU. Правилното финансиране, стабилното управление на риска, ниските разходи по заеми и устойчивото финансиране са в интерес на гражданското общество, което в крайна сметка поема пазарните рискове. Вземането на заеми и управлението на дълга трябва да се основават на демократичен контрол, легитимност и прозрачност.

1.4. Нуждите от финансиране на NGEU изискват усъвършенствана стратегия, за да се гарантира, че ЕС може своевременно да изпълнява ангажиментите за плащания и при благоприятни пазарни условия. ЕИСК подчертава колко е важно Комисията да управлява пряко стратегията за финансиране и приветства увеличаването на човешките ресурси на Комисията в тази област. Това обаче би трябвало да се извършва по балансиран от гледна точка на пола начин. Освен това би трябвало да се създаде консултативен съвет, в който са представени Комисията, Европейският парламент, Съветът, социалните партньори и организираното гражданско общество.

1.5. ЕИСК подчертава, че е важно да се запази високата кредитоспособност на ЕС и ниските разходи по заемите, за да се избегне ефект на преразпределяне от кредитополучателите към кредитодателите. В допълнение, това — заедно с увеличаващите се темпове на икономически растеж — ще улесни погасяването. Кредитоспособността ще зависи преди всичко от икономическата, политическата и социалната мощ на ЕС и ще бъде консолидирана от задълбочаването на ИПС. Във всеки случай би трябвало да се очакват кризи, което може да наложи ЕЦБ да действа като купувач от последна инстанция.

⁽¹⁾ Решение (ЕС, Евратом) 2020/2053 на Съвета от 14 декември 2020 година относно системата на собствените ресурси на Европейския съюз и за отмяна на Решение 2014/335/ЕС, Евратом (ОВ L 424, 15.12.2020 г., стр. 1).

1.6. Като цяло, основна част от новата стратегия за финансиране е посветена на отношенията с инвеститорите. ЕИСК приветства решението за заемане на средства и планове за финансиране, които са преди всичко средства за осигуряване на прозрачност за финансовите пазари. Въпреки това комуникацията с обществеността и нейните представители никога не бива да се превръща във втори приоритет. Трябва да се приветства фактът, че едно предварително условие за участие в мрежата от първични дилъри (PDN), наред с другото, е надзорът от компетентен орган на Съюза. Тъй като спазването на съответните правила е наложително, ЕИСК подкрепя възможното участие на OLAF в този надзор и приветства факта, че други публични органи може също да бъдат определени да проверяват спазването на определените в решението правила от страна на членовете на мрежата от първични дилъри.

1.7. Масовото участие на капиталовите пазари ще бъде придружено от широк набор от рискове. ЕИСК подкрепя създаването на стабилни системи за управление на риска и поддържането на сметката на NGEU в ЕЦБ. Тъй като доброто управление на риска е в интерес на обществото, при разработването на политиката на високо равнище по отношение на риска и съответствието главният отговорник по управление на риска би трябвало да се консултира с Европейския парламент и със Съвета. И накрая, ЕИСК призовава Комисията да гарантира отчетност, прозрачност и добро финансово управление от самото начало на заемането на средства по NGEU и предупреждава за рисковете при прекомерно големите заеми от инвеститори извън ЕС, като същевременно се застъпва за въвеждането на нови собствени ресурси.

1.8. Като цяло ЕИСК приветства засиления компонент за споделяне на риска, но също така подчертава значението на намаляването на риска, за да се гарантира стабилността на финансовия пазар и адекватно да се защитават финансовите интереси на Съюза. За да се вземат надлежно предвид интересите на гражданското общество, Комитетът приветства планираната „рамка за „зелени“ облигации по NGEU“ и предлага да се разгледа възможността за емитиране на „облигации за социално въздействие“ по NGEU.

2. Контекст на становището

2.1. Благодарение на NextGenerationEU в икономиката на ЕС ще се влеят до 806 милиарда евро — 5 % от БВП на ЕС — под формата на безвъзмездна помощ и заеми. Комисията, от името на ЕС, ще заеме тези суми чрез операции по финансиране на международните капиталови пазари. NGEU е планиран да бъде временен инструмент. Заемането на средства ще се осъществи в периода от средата на 2021 г. до 2026 г. През този период Комисията ще осъществи операции за финансиране в размер на 150—200 милиарда евро годишно. Финансирането, събрано от ЕС, трябва да бъде изплатено от държавите членки или пряко (за заемите), или чрез бюджета на ЕС (за безвъзмездната подкрепа) най-късно до декември 2028 г.

2.2. Съобщението относно новата стратегия за финансиране на NextGenerationEU⁽²⁾ е прието съгласно член 5, параграф 3 от Решение (ЕС, Евратом) 2020/2053 на Съвета, в който се изисква Комисията да вземе необходимите мерки за администриране на операциите по получаване на заеми и редовно да информира Европейския парламент и Съвета за всички аспекти на стратегията си за управлението на дълга. Въз основа на одобрението на решението за собствените ресурси (РСР) от всички държави членки Комисията ще прилага точно определена стратегия за финансиране, изложена в съобщението и уточнена в три решения⁽³⁾. Инструментите ще включват облигации на ЕС и ценни книжа на ЕС, а техниките, които ще се използват са синдикиране и търгове. Ще бъдат изготвени годишно решение за заемане на средства и шестмесечни планове за финансиране. Комисията ще разшири своите структури и ще създаде общоевропейска мрежа от първични дилъри.

3. Общи бележки

3.1. ЕИСК подкрепя NGEU от самото му начало и многократно е изразявал своето одобрение⁽⁴⁾. В своето становище относно Годишната стратегия за устойчив растеж за 2021 г.⁽⁵⁾ Комитетът потвърждава, че *„инициативата NextGenerationEU беше разработена и приета в правилната форма и в подходящия момент“*. Благодарение на своя ефект за увеличаване на доверието NGEU вече оказва положително въздействие върху икономиката на ЕС и намали вероятността за дълбока криза в някои държави. В дългосрочен план се очаква NGEU да увеличи значително производството в ЕС, което означава, че в крайна сметка всички държави членки вероятно ще се превърнат нетни бенефициери⁽⁶⁾. ЕИСК приветства факта, че всички държави членки са приключили ратифицирането на РСР на национално равнище, което позволява да се започне вземането на заеми, и призовава всички заинтересовани страни да предприемат бързо следващите стъпки, за да може паричните потоци да започнат да пристигат.

⁽²⁾ COM(2021) 250 final.

⁽³⁾ C(2021) 2500 final, (ОВ L 131, 16.4.2021 г., стр. 170), C(2021) 2501 final, C(2021) 2502 final

⁽⁴⁾ ОВ C 364, 28.10.2020 г., стр. 124.

⁽⁵⁾ ОВ C 155, 30.4.2021 г., стр. 45.

⁽⁶⁾ The nonsense of Next Generation EU net balance calculations (Абсурдът на изчисленията на нетното салдо на NextGenerationEU) | Bruegel.

3.2. С основание се провежда широк дебат относно използването на средствата по NGEU и — в по-малка степен — относно новите собствени ресурси. В сравнение с това малко внимание беше обърнато на финансирането на NGEU, което се възприема повече като технически, отколкото като политически въпрос. Въпреки това вземането на заеми за NGEU очевидно ще увеличи финансовите задължения на Съюза и трябва да се провежда при демократичен контрол, легитимност и прозрачност. ЕИСК подчертава, че правилното и устойчиво финансиране, стабилното управление на риска и ниските разходи по заемите са от обществен интерес. В крайна сметка европейското гражданско общество ще носи отговорност за поетите дългове, а увеличените разходи по заемите ще имат ефект на преразпределяне от кредитополучателите към кредитодателите. Една добре функционираща стратегия е от ключово значение за безпроблемното прилагане на NGEU.

3.3. ЕИСК отбелязва, че предложената стратегия разчита на финансиране чрез международните капиталови пазари. Не се прилагат капиталови буфери както в Европейския механизъм за стабилност (ЕМС) и няма планове за подновяване на дълга след 2058 г. Публично бяха обсъждани, обаче, други подходи, като вечни облигации, гарантирани и емитирани съвместно от ЕЦБ⁽⁷⁾. В дългосрочен план и особено в случай на постоянно общо емитиране на дълг би трябвало да се разгледа възможността за възлагане на ЕЦБ ролята на кредитор от последна инстанция.

3.4. Предвид големите нужди на NGEU от финансиране, неговия сложен и потенциално несигурен график за отпускане на средствата и поради факта, че е бюджетните пакети не са известни с точност, е необходима усъвършенствана стратегия за финансиране, за да се осъществи заемането на средства на пазарите. Трябва да се предвидят развитията на финансовите пазари, за да се гарантира, че Съюзът може своевременно да изпълнява ангажиментите за плащания и не е принуден да набира капитал при неблагоприятни пазарни условия. Това изисква задълбочено познаване на пазара и гъвкавост, за да се вземе решение кога да се осъществяват операциите по финансиране и кои техники за финансиране да се използват, за да има възможно най-нисък риск от неизпълнение и разходи за финансиране. ЕИСК подчертава колко е важно Комисията да управлява пряко стратегията за финансиране, а не да я възлага на външни изпълнители. Необходимо е да се създадат нови оперативни способности и Комисията с основание увеличава своите ресурси и правомощия за тази цел. ЕИСК призовава Комисията, когато прави това, да прилага съобразен с половете подход.

3.5. Освен това Комитетът отбелязва, че стратегията за финансиране на NGEU е придружена от разширяване на отговорността на Комисията и приветства задължението за редовно информиране на Европейския парламент и Съвета за всички аспекти на стратегията за управлението на дълга съгласно разпоредбите на Междунституционалното споразумение⁽⁸⁾. Предоставянето на годишни актуализации ще започне от третото тримесечие на 2021 г. Предвид силния обществен интерес от стабилно финансиране на NGEU това изглежда като минимално ниво на участие. ЕИСК предлага да се създаде консултативен съвет за финансирането на NGEU. Членовете на комитета на NGEU за управление на риска и спазване на правилата би трябвало да заседава на всеки шест месеца с подбрани представители от Европейския парламент, Съвета, социалните партньори и организираното гражданско общество, които са компетентни по въпросите на финансовите пазари.

3.6. Поради високия кредитен рейтинг и стабилна перспектива на ЕС Комисията ще може да заема средства при благоприятни финансови условия и да предава ползата на държавите членки. ЕИСК подчертава, че е важно през целия период на финансиране да се запазят ниски разходите по заемите. Заедно с прогнозираните увеличени темпове на икономически растеж това ще улесни значително погасяването. Преди всичко, кредитоспособността на ЕС ще зависи от неговата икономическа, политическа и социална мощ и ще бъде консолидирана от задълбочаването на ИПС. По отношение на недостатъците, има вероятност центробежни сили и силни конфликти между държавите членки да я отслабят, докато поемането на гаранции⁽⁹⁾ за сметка на някои държави членки би могло да доведе до сериозни политически разногласия⁽¹⁰⁾. Освен това би трябвало да се предвидят икономически кризи или кризите, свързани с финансовия пазар, здравето или нещо друго. Ето защо е от жизненоважно значение стратегията за финансиране да се създаде на възможно най-гъвкавата и устойчива основа, което може да включва и ЕЦБ като купувач от последна инстанция.

3.7. Въпреки че дейностите за финансиране на Next Generation EU вече са започнали, графикът за въвеждането на нови собствени ресурси е много по-слабо конкретен. В средата на 2021 г. Комисията ще представи предложения за нови собствени ресурси въз основа на механизъм за корекция на вълеродните емисии на границите, системата за търговия с емисии и цифров данък. Допълнителни предложения през 2024 г. биха могли да включват данък върху финансовите сделки или финансова вноска, свързана с корпоративния сектор. Ако новите собствени ресурси бъдат на разположение преди януари 2028 г., те ще бъдат използвани, за да може погасяването да започне по-рано. ЕИСК призовава Комисията да внесе

(7) Covid Perpetual Eurobonds: Jointly guaranteed and supported by the ECB (Вечни еврооблигации, свързани с възстановяването от кризата с COVID-19 — съвместно гарантирани и подкрепени от ЕЦБ).

(8) Междунституционално споразумение от 16.12.2020 г. между Европейския парламент, Съвета и Комисията.

(9) Поради приемането на РСР.

(10) Вж. член 9, параграф 5, Решение (ЕС, Евратом) 2020/2053.

предложенията, предвидени за 2024 г., и се застъпва за бързото въвеждане на новите собствени ресурси. Ако бъдат въведени по подходящ начин, те биха послужили не само като компенсация, когато данъците не могат да бъдат наложени ефективно на национално равнище поради данъчна конкуренция, но биха допринесли и за справедлива схема за погасяване и помогнали за борбата срещу изменението на климата. Това би спомогнало също така да се избегне необходимостта от увеличаване на националните вноски или от намаляване на разходите от бюджета на ЕС.

3.8. Вземането на заеми за NGEU в размер на приблизително 800 милиарда евро ще увеличи обема на деноминирани в евро сигурни активи на ЕС до около 2 трилиона евро, включително SURE ⁽¹¹⁾ и още 800 милиарда евро в активи, емитирани чрез ЕМС/ЕМФС и ЕИБ преди пандемията ⁽¹²⁾. Увеличаването на европейските сигурни активи, които обхващат всички срокове по падежа до 30 години, ще предостави нови сигурни инструменти за инвестиции, ще помогне на банките да разнообразят своите държавни облигации, ще повиши привлекателността на еврозоната и ще засили международната роля на еврото. Освен това ефектът за увеличаване на доверието на NGEU вероятно също ще намали и разходите по заемите за правителствата и частния сектор, особено в държавите от еврозоната с големи спредове спрямо Германия. Отпускането на заеми по NGEU ще предостави също така вариант за държавите членки в случай на пазарни сътресения, които засягат емитирането на национални облигации. ЕИСК приветства увеличаването на компонента за споделяне на риска, но също така подчертава значението на намаляването на риска чрез гарантиране на добро регулиране на финансовите пазари и сближаване на надзорните практики.

4. Конкретни бележки

4.1. ЕИСК приветства факта, че с годишното рамково решение за вземане на заеми ще се определят максимални граници, например за дългосрочно и краткосрочно финансиране, и че отпускането на заеми ще бъде организирано въз основа на шестмесечни планове за финансиране, основани на информация относно предстоящите плащания. Очевидно предназначението им е да осигурят прозрачност за пазарите, гарантирайки предвидимостта на емитирането за инвеститорите и улеснявайки координацията с други емитенти, като същевременно служат като основа за информация за Европейския съвет и Съвета. ЕИСК напълно осъзнава значението на отношенията между инвеститорите и емитентите, но подчертава, че комуникацията и с обществеността и нейните представители никога не бива да бъде втори приоритет и че финансовите интереси на Съюза трябва да бъдат защитавани внимателно.

4.2. Текущото планиране на ликвидността ще гарантира, че касовите наличности са достатъчни, за да се избегне недостиг на ликвидност, като същевременно се избягва ненужното поддържане на големи парични наличности. Предвид факта, че капацитетът за усвояване на капиталовите пазари е ограничен и че недостигът на ликвидност би довел до сътресения при прилагането на NGEU, ЕИСК отправя молба за даване на приоритет на стабилни буфери за риск над прекомерното намаляване на разходите и изрично подкрепя пруденциалните касови наличности да се държат в специална сметка в ЕЦБ, за да се избегне излагането им на риск от контрагента.

4.3. Членството в мрежата от първични дилъри дава право на финансовите институции да участват в търгове и включва насърчаването на пазарна ликвидност и предоставянето на безпристрастни консултации и пазарни проучвания на Комисията, като същевременно е свързано със закупуването и докладването на ангажименти. ЕИСК приветства факта, че кандидатите трябва вече да са активен член на европейска мрежа от първични дилъри и да са под надзора на компетентен орган на Съюза. Първичните дилъри ще играят основна роля във финансирането на NGEU и всяко неизпълнение на задължение или нарушение може да доведе до по-големи разходи по заемите. Освен това трябва да се вземат предвид рисковете от контрагенти, както и пазарната сила и системното значение на първичните дилъри.

4.3.1. Поради значителните отговорности на мрежата от първични дилъри спазването на съответните правила от тяхна страна е наложително. Надзорът на спазването на правилата, посочени в решението ⁽¹³⁾, до голяма степен разчита на задълженията за докладване на самите първични дилъри. Освен това ЕИСК подкрепя възможното участие на OLAF в надзора и приветства факта, че освен Комисията и други публични органи може да бъдат назначавани като трети страни, които да извършват проверки за съответствие на членовете на мрежата от първични дилъри с решението.

4.3.2. Комисията ще разработи също така метод за определяне кои първични дилъри ще могат да участват в синдикирани сделки и ще бъдат назначавани за целите на всяка сделка по заемане на средства. По-специално активните членове би трябвало да се считат за отговарящи на условията за водещ или съвместно водещ мениджър на синдикирана сделка и да получават възнаграждение. Тази група би трябвало да участва в дейности по поддържане на пазара, да популяризира

⁽¹¹⁾ Европейски инструмент за временна подкрепа с цел смекчаване на рисковете от безработица при извънредно положение.

⁽¹²⁾ Klaus Regling, Уебинар — *Задълбочаване на ИПС и ролята на ЕМС*, 5.5.2021 г.

⁽¹³⁾ C(2021) 2500 final.

емисиите сред инвеститорите и да предоставя допълнителни безпристрастни консултации и пазарни проучвания на Комисията. ЕИСК отбелязва основната роля на финансовите институции в дейностите за финансиране и обръща внимание на възможните конфликти на интереси, особено във връзка с консултативната роля. Във всеки случай горещо се приветства да се гарантират капацитет и сведения на високо равнище за финансовия пазар в рамките на публичните органи.

4.4. Масовото участие на капиталовите пазари ще бъде придружено от широк набор от рискове, които в крайна сметка се поемат от европейското гражданско общество. ЕИСК е съгласен изцяло с изложеното от Комисията в смисъл, че „с оглед на безпрецедентния обем на операциите и сложността на стратегията за финансиране, от първостепенно значение е операциите в рамките на NGEU да бъдат предмет на стабилна и независима рамка за управление на риска и спазване на изискванията“. Действително трябва да се гарантира, че операциите в рамките на NGEU се провеждат по начин, съответстващ на най-високите стандарти за почтеност, честност и добро финансово управление. ЕИСК подкрепя създаването на стабилни системи за управление и за управление на риска, включително установяването на принципи и структури за гарантиране на стабилен и независим надзор на всички финансови операции в рамките на NGEU.

4.4.1. Централен стълб на тази система ще бъде главният отговорник по управление на риска, който ще има пълна свобода при изпълнението на задачите си и ще докладва, наред с другите, на генералния директор на генерална дирекция „Бюджет“ и на члена на колегиума, отговорен за бюджета. Той ще отговаря за разработването на политика на високо равнище по отношение на риска и съответствието и ще гарантира, че всички операции в рамките на NGEU са в съответствие с нея, като се подпомага от отговорник по съответствието и комитет за управление на риска и спазване на правилата. Поради значението на стабилното управление на риска и свързания с него обществен интерес при разработването на политиката на високо равнище по отношение на риска и съответствието главният отговорник по управление на риска следва да се консултира с Европейския съвет и със Съвета.

4.4.2. Остават въпроси по отношение на управлението на риска в началото на дейностите по заемане на средства, особено през периода преди назначаването на главния отговорник по управление на риска и тримесечния период, планиран за разработването на политиката на високо равнище по отношение на риска и съответствието. За да се компенсират несъответствията в сроковете до падежа на заема и базисните инструменти за финансиране, по-специално през 2021 г., Комисията ще приложи набор от инструменти на финансовия пазар, включително суапове и вероятно търговски книжа, които са особено рискови. ЕИСК призовава Комисията да гарантира отчетност, прозрачност и добро финансово управление от самото начало на заемането на средства по NGEU.

4.5. За да се управлява диверсифицираната стратегия за финансиране по подходящ начин, очевидно ще е необходима сложна и подробна счетоводна система. ЕИСК приветства засилването на бек-офисните и счетоводните функции на Комисията. Разбира се използването на проверен и изпробван софтуер би трябвало да бъде стандарт. ЕИСК отбелязва важната роля на счетоводителя на Комисията, отговорен за гарантиране на подходящото осчетоводяване на всички операции в рамките на NGEU и за откриването на сметката на NGEU в ЕЦБ.

4.6. Комитетът потвърждава, че основна част от новата стратегия за финансиране е разработването на стратегия за отношения с инвеститорите и набор от придружаващи инструменти. Един елемент ще бъде информационен бюлетин на ЕС за финансирането, чрез който Комисията да информира редовно инвеститорската общност по прозрачен начин. Комисията също така ще се обръща активно към инвеститори по света чрез систематична програма от структурирани посещения. ЕИСК обаче заостря вниманието върху прекомерните заеми от инвеститори извън ЕС, които биха могли, особено по време на криза, да бъдат придружени от увеличаване на рисковете, като например внезапно спиране на отпускането на заеми.

4.7. Комисията ще се стреми да набере 30 % от средствата по NGEU чрез емитиране на „зелени“ облигации, което може да представлява емитиране на „зелени“ облигации на обща стойност до 250 милиарда евро, което ще превърне ЕС в един от най-големите емитенти на „зелени“ облигации в световен мащаб и ще укрепи политиката и водещата позиция на Съюза на пазара в областта на финансирането за устойчиво развитие. ЕИСК приветства планираната „рамка за „зелени“ облигации по NGEU“, която ще се основава на задължението на държавите членки да гарантират, че 37 % от финансираните разходи в рамките на Механизма за възстановяване и устойчивост са предназначени за справяне с изменението на климата. Освен това емитирането на „облигации за социално въздействие“ следва да се ускори в рамките на NGEU и би трябвало да допълни размера от 100 милиарда евро, предназначени за SURE. За да получат подпомагане от Механизма за възстановяване и устойчивост, от държавите от ЕС се изисква да изготвят проекти, наред с другото, в областите на политиката на приобщаващ растеж и социално сближаване — основа за разработването на рамка за емитирането на „облигации за социално въздействие“. По този начин интересите на гражданското общество биха могли да бъдат взети в пълна степен предвид в стратегията за финансиране.

Брюксел, 8 юли 2021 година.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно План за действие на Европейския стълб на социалните права“

(COM(2021)102 final)

(2021/C 374/08)

Докладчици: **Cristian PÎRVULESCU**

Carlos Manuel TRINDADE

Искане за консултация	Европейска комисия, 26.3.2021 г.
Правно основание	член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	„Заетост, социални въпроси и гражданство“
Приемане от секцията	21.6.2021 г.
Приемане на пленарна сесия	8.7.2021 г.
Пленарна сесия №	562
Резултат от гласуването	
(„за“/„против“/„въздържал се“)	160/79/19

1. Заключение и препоръки

1.1. ЕИСК приветства Плана за действие на Европейския стълб на социалните права („Плана“) и прилагането му на равнището на ЕС и на национално равнище при надлежно зачитане на съответните области на компетентност, като го счита за много навременен, особено след като пандемията от COVID-19 предизвика смущения във всеки аспект от живота на хората, влошавайки вече съществуващите социални проблеми и поставяйки под огромен натиск както държавните институции, така и общностите, организациите и предприятията. ЕИСК предупреждава, че пандемията няма да приключи скоро; поради това ЕС и държавите членки трябва да използват и разработят подходяща инфраструктура за посрещане на свързаните с нея предизвикателства в рамката на Плана в средносрочен и дългосрочен план, като имат предвид, че функциониращият граждански и социален диалог и активното участие на социалните партньори като важна част от една конкурентоспособна социална пазарна икономика играят решаваща роля в това отношение.

1.2. ЕИСК приветства политическия консенсус, постигнат във връзка с Плана по време на социалната среща на върха в Порто с Ангажмента от Порто. ЕИСК приветства също Декларацията на Съвета от Порто. Както се посочва в точка 4 от Декларацията, която ЕИСК изцяло подкрепя: „Неговото прилагане ще подсили стремежа на Съюза към цифров, зелен и справедлив преход и ще допринесе за постигането на възходяща социална и икономическа конвергенция, както и за преодоляването на демографските предизвикателства. Социалното измерение, социалният диалог и активното участие на социалните партньори винаги са били в основата на една високо конкурентоспособна социална пазарна икономика. Нашият ангажимент към единството и солидарността означава също да гарантираме равни възможности за всички и да не пренебрегваме никого“.

1.3. ЕИСК подкрепя визията и целите, изложени в Плана, и приветства концепцията, залегнала в неговата основа, според която приемането на подходящи и консенсусни социални цели ще спомогне за съсредоточаване на политическите усилия върху постигането на резултати и ще представлява важен стимул за осъществяване на реформи и инвестиции в държавите членки. Освен това ЕИСК подчертава, че Планът за действие следва да се основава на конкретни и осезаеми елементи и на измерими действия, придружени от рамки за мониторинг, договорени съвместно от съответните заинтересовани страни и включващи социалните, екологичните и икономическите критерии⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Декларация на ЕИСК от срещата на върха в Порто (ОВ С 286, 16.7.2021, стр. 6).

1.4. ЕИСК признава разнообразието от социални модели в ЕС и тяхната обща основа. Те са част от общата ни история и представляват градивните елементи на споделения ангажимент за европейски социален модел, който е неразделна част от общия пазар и всички политики на ЕС. Държавите с по-малко стабилни социални модели следва да получат силна подкрепа чрез насърчаване на инвестиции, обучения и сравнителни анализи. Благосъстоянието и основните права на гражданите следва да бъдат общ и последователен социален модел, достатъчно гъвкав, за да отговаря на различните национални традиции и опит в съответствие с ценностите, принципите и целите на Договора, Стълба и неговия обновен и ориентиран към бъдещето консенсус.

1.5. ЕИСК счита, че гарантирането на минимални социални стандарти за всеки живеещ в ЕС човек е от първостепенна важност за изграждането на справедливо и приобщаващо общество. При прилагането на Социалния стълб следва да се търси балансирана комбинация от законодателни актове и актове с незадължителен характер. Законодателството следва да бъде изцяло съобразено с Хартата на основните права, както и с принципите за по-добро регулиране, и да бъде предмет на задълбочени консултации със социалните партньори и организациите на гражданското общество на равнището на ЕС и на национално равнище.

1.6. Както ЕИСК е заявявал преди, конкурентоспособността и по-високата производителност, основани на умения и знания, са сигурен начин за поддържане на благосъстоянието на европейските общества. Трябва да укрепим силните страни на нашата европейска социална пазарна икономика и да отстраним слабостите ѝ, като по този начин я адаптираме към бъдещите предизвикателства⁽²⁾.

1.7. ЕИСК смята, че следва да бъдат определени специфични цели и задачи за всички 20 принципа на Стълба. ЕИСК приканва и държавите членки да проявят амбиция при доброволното определяне на собствените си цели, така че заедно със социалните и гражданските организации всички те да допринасят за постигането на европейските цели. Качеството на диалога във връзка със Стълба и Плана и резултатите от него следва да бъдат наблюдавани, подкрепяни и съобщавани от Европейската комисия. Целите и задачите следва да бъдат включени в механизма за докладване, осигурен от европейския семестър и националните планове за реформи.

1.8. ЕИСК предлага с оглед на повишаването на ефективността на планирания средносрочен преглед държавите членки доброволно и в конструктивен диалог със социалните партньори да могат да определят междинни цели и задачи за този План за 2025 г., така че да може да бъде оценен напредъкът през първата половина от неговото прилагане. Насоките за използване на съществуващите механизми за координация следва да бъдат приоритет за Комисията по отношение на държавите членки.

1.9. ЕИСК предлага в качеството на европейски механизъм за координация за прилагането на Плана да се използва рамката на Европейския семестър. Този механизъм за координация би могъл да бъде под формата на междуинституционален форум на ЕС относно Социалния стълб, който да се свиква редовно, за да се извършва оценка на напредъка и да се дава нов тласък на Плана.

1.10. ЕИСК подкрепя намерението наборът от социални показатели да се актуализира винаги когато това е възможно, като се положат усилия за привеждането му в съответствие с Програмата на ООН до 2030 г. и целите за устойчиво развитие.

1.11. Според ЕИСК европейският семестър е подходящата рамка за наблюдение на Плана; еднакво внимание следва да се обърне на социалните и екологичните цели, както и на макроикономическата стабилност и производителността. Комитетът приветства включеното в Плана твърдение, че националните планове за възстановяване и устойчивост представляват уникална възможност за планиране и финансиране на инвестиции и реформи, които подкрепят социално възстановяване, съсредоточено върху работните места, като същевременно обхващат прехода към зелена и цифрова икономика и изпълняват съответните специфични за всяка държава препоръки в рамките на европейския семестър. В Плана се отправя съвсем основателен призив към държавите членки да използват по най-добрия начин европейския семестър и да се възползват от безпрецедентната възможност, предоставена от Механизма за възстановяване и устойчивост.

1.12. ЕИСК отбелязва, че в Плана не е посочена ясно необходимостта от удължаване на настоящата извънредна подкрепа до момента, в който икономиката вече няма да се нуждае от нея, и поради това не е отчетена в достатъчна степен необходимостта от защита на работните места и дружествата по време на кризата. Освен това ЕИСК отбелязва, че макар по силата на член 122 от ДФЕС NextGenerationEU да е инструмент за извънредни обстоятелства, който ще продължи да бъде третиран като еднократна мярка, той е и прецедент за смело и конструктивно действие.

⁽²⁾ Декларация на ЕИСК от срещата на върха в Порто (ОВ С 286, 16.7.2021 г., стр. 6) параграф 7.

1.13. ЕИСК посочва, че в Плана се признава, че енергичните реакции на пандемията от COVID-19, изразени в политиката на национално равнище и на равнището на ЕС, ограничиха успешно последиците за заетостта и социалните последици от пандемията, като подкрепиха предприятията и работниците. Комитетът отбелязва още, че пандемията откри в още по-голяма степен съществуващите неравенства (по-специално тези, които засягат работниците с по-ниски равнища на образование, жените, младите хора, мигрантите и другите уязвими групи) и че има вероятност в резултат на това безработицата и неравенствата да нараснат допълнително, ако социалният напредък не бъде съпроводен от устойчив икономически растеж. ЕИСК изразява надежда, че Планът ще допринесе за обръщане на тази тенденция, и подчертава необходимостта от насърчаване на устойчиви и конкурентоспособни икономики въз основа на качествени работни места и равни възможности за всички.

1.14. Според ЕИСК на равнището на ЕС и на държавите членки могат да бъдат положени по-големи усилия в областта на борбата с бедността в съответствие с първата цел за устойчиво развитие в рамките на Програмата на ООН до 2030 г. По-специално ЕИСК счита, че ЕС следва да си постави за цел делът на децата в риск от бедност и социално изключване да намалее от 22,8 % през 2019 г. на 10 % през 2030 г., като се поемат подобни доброволни ангажменти във всяка държава членка.

1.15. ЕИСК предлага в Плана да се включат мерки, водещи до преодоляване на неравенството в доходите, като се има предвид ясно определен приоритет за социално сближаване като съществена част от европейския социален модел.

1.16. Комитетът счита, че с Плана следва да се насърчава не само създаването на нови работни места — една обоснована цел — но и качеството на заетостта, включително борбата срещу несигурната заетост. Следва да бъдат въведени подходящи правни и административни проверки на национално равнище, за да се гарантира, че работниците имат безопасни условия на труд, адекватно и предвидимо заплащане и организиран „глас“ на работното място. ЕИСК изразява особена загриженост относно условията на труд на много сезонни работници, граждани на ЕС и на държави извън ЕС, които работят в областта на селското стопанство, услугите и строителството, и призовава за ефективното прилагане на Директива (ЕС) 2019/1152 на Европейския парламент и на Съвета⁽³⁾ за прозрачни и предвидими условия на труд, която има за цел подобряване на условията на труд чрез насърчаване на по-прозрачна и предвидима заетост, като същевременно се гарантира гъвкавостта на пазара на труда. ЕИСК смята, че делът на работещите, изложени на риск от бедност, следва да бъде намален значително. Целта за премахване на бедността сред работещите следва да се осъществява чрез определяне на минимални общи европейски стандарти на равнището на ЕС.

1.17. ЕИСК приветства намерението в рамките на едно десетилетие да се намалят различията между мъжете и жените в областта на заетостта и заплащането, както и намерението да се увеличи — макар това увеличение все още да не е определено количествено — предоставянето на образование и грижи в ранна детска възраст. За тази цел ЕИСК подкрепя Европейската гаранция за децата. Целта за равенство между половете следва да бъде преследвана във всички аспекти на икономическия и социалния живот.

1.18. ЕИСК отбелязва, че Планът не включва предложение за директива относно сигурния минимален доход, която според него е необходима с оглед на преодоляването на най-сериозните форми на бедност.

1.19. ЕИСК подкрепя обстоятелството, че Комисията насърчава Европейския парламент и Съвета да приключат преговорите за преразглеждане на правилата за координация на системите за социална сигурност с цел да се подобри мобилността на работниците и да се предостави адекватна социална закрила в рамките на ЕС, без да се създава прекомерна тежест за наетите лица и за дружествата.

1.20. ЕИСК споделя мнението на Комисията относно нуждата от насърчаване на обхвата на колективното договаряне, членството в организациите на социалните партньори и организационната плътност. Поради това Комитетът предлага да се обмисли определянето и наблюдаването на подходящи показатели на национално равнище и на равнището на ЕС, както и посочените цели да бъдат подкрепени с обособени фондове за изграждане на капацитет и съвместни действия за постигане на целите на Плана, като същевременно се запази независимостта на социалните партньори. ЕИСК подкрепя съдържанието се в Плана предложение да бъдат договаряни допълнителни споразумения на равнището на ЕС, чрез които да се допринесе за успешната трансформация на европейските пазари на труда, както и отправления в него призив към държавите членки да стимулират и създават условия за подобряване на функционирането и ефективността на колективното договаряне и на социалния диалог на всички равнища.

1.21. ЕИСК споделя заключенията от консултацията, проведена в подкрепа на Плана, в които беше подчертано значението на по-качественото въвеждане, прилагане и изпълнение на съществуващото трудово и социално право на ЕС. Комисията следва да работи по-активно с държавите членки с цел да улесни навременното и качествено транспониране на правните инструменти на ЕС и да насърчи спазването им. ЕИСК очаква Комисията да прибегва до производства за установяване на нарушение, ако държавите членки не изпълняват задълженията си съгласно правото на ЕС.

⁽³⁾ Директива (ЕС) 2019/1152 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г. за прозрачни и предвидими условия на труд в Европейския съюз (ОВ L 186, 11.7.2019 г., стр. 105).

1.22. ЕИСК подчертава необходимостта финансирането на националните политики да бъде приведено в съответствие с целите и действията на Плана и да се гарантира, че няма да има връщане към правилата на Пакта за стабилност и растеж (ПСР) в тяхната първоначална форма, както и че всяка тяхна преразгледана версия ще улеснява в пълна степен прилагането на Плана.

1.23. ЕИСК настоятелно призовава да се постави засилен акцент върху потенциалния принос на обществените поръчки като инструмент за реализиране на целите на Плана.

2. Общи коментари

2.1. Изготвянето на Плана

2.1.1. От прокламацията на Стълба през 2017 г. насам ЕИСК призовава за ясна пътна карта за неговото прилагане⁽⁴⁾ и следователно приветства Плана. Комитетът подкрепя призива към всички заинтересовани страни да се присъединят към колективните усилия за прилагането на Стълба в рамките на съответните им области на компетентност. ЕИСК отбелязва, че освен от приноса на институциите на ЕС, успехът на Плана ще се предопределя в голяма степен от ангажираността на държавите членки и техните социални партньори с прилагането на всички негови принципи.

2.1.2. На социалната среща на върха в Порто, проведена на 7 и 8 май, беше поет ангажимент на най-високо политическо равнище за прилагане на Европейския стълб на социалните права чрез Социалния ангажимент от Порто. В този ангажимент се приветства изготвеният от Европейската комисия План за действие на Европейския стълб на социалните права („Плана“) и се призовават всички съответни действащи лица да извлекат поуки от пандемията и да обединят усилията си.

2.1.3. ЕИСК признава факта, че в Плана са съчетани законодателни и незаконодателни действия с определянето на общи цели, които да бъдат постигнати чрез съвместни действия на заинтересованите страни, по-специално социалните партньори и гражданското общество, организирани на местно, национално и европейско равнище. ЕИСК очаква посоченото в графика на Плана законодателство да е изцяло съобразено с Хартата на основните права и да бъде предмет на оценки на въздействието, като подчертава необходимостта от задълбочени консултации със социалните партньори и гражданското общество. Всяко законодателно решение следва да се основава на факти, като се отчитат становищата на съответните заинтересовани страни.

2.1.4. ЕИСК подкрепя целите, посочени в Плана, и идеята, че те ще спомогнат за съсредоточаване на усилията в областта на политиката върху постигането на резултати и ще представляват важен стимул за осъществяване на реформи и инвестиции в държавите членки с оглед насърчаване на положителното сближаване и благосъстоянието. Също така ЕИСК подчертава, че Планът следва да се основава на конкретни и осезаеми елементи и на измерими действия, придружени от рамки за мониторинг, договорени съвместно от съответните заинтересовани страни и включващи социалните, екологичните и икономическите критерии.

2.1.5. Макар и да подкрепя основните цели на ЕС, ЕИСК одобрява призива на Комисията към държавите членки те да определят доброволно свои собствени национални цели. Комитетът ги приканва да бъдат амбициозни при определянето на целите си, така че всички държави членки, съвместно със своите социални и граждански партньори, да допринасят за постигането на европейските цели, като подчертава, че това няма да бъде възможно без сериозни координирани усилия. Определянето на трите основни приоритета за създаване на работни места, подобряване на квалификациите и социално включване ще осигури обща рамка за действие, включително при изпълнението на националните планове за възстановяване и устойчивост.

2.1.6. ЕИСК изразява задоволство, че целта за заетостта е допълнена от ангажименти за насърчаване на приобщаващата заетост и за намаляване на разликите в заетостта, по-специално чрез използване на потенциала на пазара на труда, намаляване наполовина на разликата в заетостта между жените и мъжете, намаляване на дела на младите хора, незаети с работа, учене или обучение (NEET), и гарантиране, че другите по-слабо представени групи участват на пазара на труда в максимална степен според възможностите си, като Комитетът насърча Комисията да определи количествено всеки от тези ангажименти в сътрудничеството с държавите членки и социалните партньори.

2.1.7. ЕИСК приветства и поставения в Плана акцент върху образованието, уменията и ученето през целия живот, включително непрекъснатото повишаване на квалификацията и преквалификацията, с цел подобряване на пригодността за заетост, стимулиране на иновациите, гарантиране на социална справедливост и преодоляване на недостига на цифрови умения, като отбелязва, в съответствие със свои предходни заявления, че достъпът до непрекъснато учене и учене през целия живот трябва да бъде индивидуално право за всички, за да се справят с промените в областта на цифровите технологии и на ИИ и да се постига напредък, както и всичко да остане под човешки контрол⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ ОВ С 81, 2.3.2018 г., стр. 145, ОВ С 14, 15.1.2020 г., стр. 1.

⁽⁵⁾ ОВ С 14, 15.1.2020 г., стр. 46, параграф 1.4.

2.1.8. ЕИСК предлага с оглед на повишаването на ефективността на планирания средносрочен преглед държавите членки да бъдат насърчени да водят конструктивен диалог със социалните партньори и да определят междинни цели за 2025 г., което ще осигури възможност за оценяване на напредъка през първата половина от прилагането на Плана.

2.2. Относно създаването на работни места и бъдещето на труда

2.2.1. ЕИСК приветства факта, че в Плана се посочва, че условията на труд в ЕС са сред най-добрите в света, като същевременно се признава, че новите форми на труд създават както предизвикателства, така и възможности. Социалните партньори — както на европейско, така и на национално равнище, се призовават да се присъединят към съвместните усилия за обща работа, за да се отговори на нуждите на бъдещето на труда, да се постигне положително сближаване и да се гарантира, че работниците се ползват със закрила и сигурност независимо от сектора, в който работят, и държавата, в която живеят. В Плана основателно се отбелязва, че запазването и създаването на нови качествени работни места е приоритет за ЕС. Кризата във връзка с COVID-19 показва, че функционирането на нашите общества зависи от работниците от критично значение в широк кръг от сектори като транспорта, услугите, здравеопазването и селското стопанство. Трябва да създадем новите работни места на бъдещето, като използваме за основа работните места от ключово значение от днес.

2.2.2. ЕИСК изразява съгласие със стратегическия подход за постепенен преход от спешни мерки към действия, които могат да допринесат за постигането на изложената в Плана цел по отношение на заетостта.

2.2.3. ЕИСК споделя изразената в Плана загриженост относно най-засегнатите от пандемията групи, включително жените, младите хора, нискоквалифицираните и нископлатените работници, временно заетите работници, самостоятелно заетите лица и работниците мигранти.

2.2.4. ЕИСК смята, че разпределението на средствата от ЕС за приоритетите следва да се следи както по отношение на наличните ресурси от Комисията, така и по отношение на ресурсите, разпределяни от държавите членки и социалните партньори.

2.2.5. ЕИСК изразява съгласие с призива на Комисията към държавите членки да използват наличните финансови средства от ЕС за насърчаване на активна и ефективна подкрепа за заетостта.

2.2.6. ЕИСК подкрепя подхода на Комисията по отношение на въздействието на цифровия преход в сферата на труда. Комитетът подкрепя автономното рамково споразумение относно цифровизацията и е готов да работи със социалните партньори по всякакви последващи действия във връзка с него.

2.2.7. ЕИСК взема под внимание неотдавнашния доклад на ОИСР „Перспективи за заетостта за 2020 г.“, озаглавен „Сигурност на работниците и кризата с COVID-19“⁽⁶⁾. ЕИСК признава, че благосъстоянието на работниците на работното място допринася положително за общите резултати на дружествата, организациите и институциите, в които работят. Освен насърчаването на здравословните и безопасни условия на работниците ЕИСК очаква да бъдат предприети мерки на подходящо равнище в съответствие с принципите на субсидиарност и пропорционалност, за да се подобри функционирането на пазарите на труда, така че те да допринасят за икономическия растеж и международната конкуренция и да насърчават достойни условия на труд. Развитието на пазара на труда трябва да бъде подкрепяно, а не възпрепятствано, за да се гарантира, че работниците се ползват със закрила и сигурност и допринасят за цялостните резултати на дружествата, организациите и институциите, в които работят.

2.2.8. ЕИСК очаква, в съответствие с принципите на субсидиарност и пропорционалност, на подходящо равнище да бъдат предприети мерки за сближаване във възходяща посока, насочени към по-добро функциониране на пазарите на труда, така че те да допринасят за икономическия растеж и международната конкуренция и да насърчават достойни условия на труд и благосъстояние.

2.2.9. ЕИСК подчертава, че ЕС трябва да остане изцяло верен на принципа, че не може да има трудови правоотношения, независимо от тяхното естество, без социална закрила. ЕИСК счита всички форми на недеклариран труд за неприемливи и насърчава държавите членки да предприемат действия за неговото премахване.

2.2.10. ЕИСК призовава Комисията и държавите членки да предприемат всички необходими мерки, за да гарантират, че цифровизацията не създава несигурност и уязвимост, като същевременно осигурят пълноценното използване на възможностите, които тя предоставя.

⁽⁶⁾ OECD Employment Outlook 2020 (ОИСР „Перспективи за заетостта за 2020 г.“): „Worker security and the COVID-19 crisis“ („Сигурност на работниците и кризата във връзка с COVID-19“).

2.2.11. ЕИСК би искал да види по-силна връзка между амбициозната цел за уменията, образованието и ученето през целия живот и наличните финансови средства за нейното постигане. ЕИСК обръща внимание на факта, че публичните разходи за образование в ЕС са намалели от 5 % през 2010 г. на 4,7 % през 2019 г., и подчертава, че целите и задачите на Социалния съгласеност не могат да бъдат изпълнени без повече публични инвестиции в образованието. Комитетът подчертава и необходимостта от публични и частни инвестиции в подкрепа на обучението и ученето през целия живот и насърчава работодателите да увеличат възможностите на служителите за обучение и учене в процеса на работа.

2.2.12. ЕИСК отчита загрижеността на Комисията относно прехода към зелена икономика и демографския преход и техните последици за заетостта и уменията. Планът обаче би могъл да спечели още от специфични договорени ангажменти и инициативи в това отношение, поради което в него и в националните документи следва да се посочат допълнителни подробности.

2.2.13. Пандемията засегна особено силно младите хора. Статистиката показва, че половината от всички млади хора в ЕС работят на временни договори. Като обръща внимание на рисковете, свързани с недоброволно временната заетост, в Плана има известен очевиден потенциал за подобряване на качеството на заетостта за младите хора — по-специално чрез преглед на Препоръката относно стажовете, акцент върху качеството на предложенията в рамките на Гаранцията за младежта и редица планирани инициативи относно условията на труд, например за работещите през платформи.

2.2.14. Въпреки че Планът съдържа ясни разпоредби за засилване на ролята на социалните партньори (синдикати и работодатели) в инициативите, в него се засяга съвсем бегло ролята на организациите на гражданското общество, като например младежките организации, които играят жизненоважна роля за представяването на гражданите на ЕС.

2.3. Относно уменията и равенството

2.3.1. ЕИСК споделя мнението на Комисията, че квалифицираната работна сила е двигателят на всяка просперираща зелена и цифрова икономика, управлявана от иновативни идеи и продукти, както и от технологичното развитие. Както се посочва в Плана, системите за образование и обучение играят ключова роля за полагане на основите за учене през целия живот и пригодност за заетост и могат да спомогнат за преодоляване на недостига на умения, при условие че са насочени към нуждите на пазара на труда. Образованието и уменията следва да са в центъра на политическите действия в подкрепа на създаването на работни места.

2.3.2. ЕИСК подкрепя амбицията за подобряване на образованието през целия живот и изразява загриженост относно достъпа до основни цифрови умения, който Комитетът, подобно на Комисията, счита за предпоставка за приобщаване и участие в осъществила цифрова трансформация Европа.

2.3.3. ЕИСК изразява съжаление, че във връзка с достъпа до ученето през целия живот не е посочена цел относно равенството между половете, и насърчава Комисията да определи такава. ЕИСК посочва необходимостта от подход на интегриране на принципа на равенство между половете във всички политики и стратегии на ЕС.

2.3.4. Понастоящем ЕИСК изготвя отделно становище относно предложената директива, насочена към укрепване на прилагането на принципа за равно заплащане за равен труд или за труд с равна стойност за мъжете и жените, и ще представи становище относно текста ѝ.

2.4. Относно социалната закрила и приобщаването

2.4.1. ЕИСК счита, че трябва да се търсят предложения относно социалната закрила и социалното приобщаване. ЕИСК споделя изразения в Плана възглед, че Европа е дом на най-равнопоставените общества в света, с най-високи стандарти по отношение на условията на труд и широка социална закрила. При все това равнищата на бедност в ЕС продължават да бъдат неприемливо високи и все още са необходими значителни усилия, за да се гарантират сходни условия във всички държави.

2.4.2. Децата са 20 % от лицата, изложени на риск от бедност в ЕС, което специалният докладчик на ООН по въпросите на крайната бедност и правата на човека описва като „изключително голям брой за стандартите на развитите държави“⁽⁷⁾. ЕИСК приветства предложенията на Комисията за стратегия на ЕС относно правата на децата и за препоръка за създаване на гаранция за децата, както и целта пет милиона деца да бъдат избавени от бедност до 2030 г. ЕИСК отново призовава за „Пакт

⁽⁷⁾ Изказване на проф. Olivier De Schutter.

за полагането на грижи в Европа, който да гарантира предоставянето на по-качествени услуги за всички през целия живот“⁽⁸⁾, както и държавите членки да инвестират в наличието на висококачествени, финансово приемливи, достъпни и разнообразни услуги за полагане на грижи. Комитетът счита, че изкореняването на детската бедност ще окаже много положително въздействие върху намаляването на бедността сред младите хора и безработните.

2.4.3. ЕИСК смята, че ЕС трябва да определи минимални социални стандарти, изцяло съобразени с Хартата на основните права, и този процес да бъде предмет на задълбочени консултации със социалните партньори и организациите на гражданското общество на равнището на ЕС и на национално равнище.

2.4.4. ЕИСК отбелязва, че Планът не включва предложение за директива относно сигурния минимален доход, а препоръка⁽⁹⁾, която според него е необходима с оглед на преодоляването на най-сериозните форми на бедност.

2.4.5. Според ЕИСК трябва да се предприемат значителни стъпки за укрепване на устойчивостта на системите за социална сигурност и тяхната координация на равнището на ЕС, като се гарантира всеобщ достъп на работниците, при зачитане на националните правомощия по отношение на достъпа до социална закрила.

2.4.6. Комитетът споделя мнението на Комисията, че в здравните системи са необходими реформи и инвестиции с цел да се подобри, наред с другото, достъпът до качествено здравеопазване за всички и да се намалят социалните, териториалните и икономическите неравенства в здравеопазването. Недостатъчно е обаче Комисията да подкрепя държавите членки само чрез предоставяне на основана на доказателства информация и споделяне на най-добри практики и следва да се направи много повече, като същевременно се зачита разделението на компетентностите: формулиране на цели и задачи, подкрепа за инвестициите в инфраструктурата, обучение на работната сила в здравната система, разработване на общи стандарти за качество и финансиране на научни изследвания в областта на здравеопазването.

2.4.7. ЕИСК приветства плана за създаване на експертна група на високо равнище, която да проучи бъдещето на социалната държава. Като представител на европейското организирано гражданско общество и форум за социален и граждански диалог, Комитетът има уникална подготовка да дискутира предизвикателствата на социалната държава за държавите членки. Комитетът се застъпва по-специално за приемането на фискални модели — като се вземат предвид характеристиките на националните икономики и се насърчава устойчивият растеж — които да дават възможност за поддържане на разумни и адекватни социални обезщетения, подкрепяне на обществените и социалните услуги и разпределяне на справедливо данъчната тежест, като същевременно насърчават активното приобщаване на пазара на труда и цифровия и демографския преход.

2.5. Относно изпълнението на Плана

2.5.1. ЕИСК споделя решимостта на държавните и правителствените ръководители, изразена в Социалния ангажимент от Порто, за по-нататъшно задълбочаване на прилагането на Европейския стълб на социалните права на равнището на ЕС и на национално равнище, като надлежно се зачитат съответните области на компетентности и принципите на субсидиарност и пропорционалност. ЕИСК подчертава и взаимното допълване между социалното измерение, социалния диалог и активното участие на социалните партньори и силно конкурентната социална пазарна икономика.

2.5.2. ЕИСК подчертава необходимостта от привеждане на финансирането на националните политики в съответствие с целите и действията на плана. Това е още една причина, поради която не трябва да има връщане към правилата на ПСР. Освен това всички преразгледани правила трябва да улесняват в пълна степен прилагането на плана.

2.5.3. ЕИСК очаква социално отговорните практики в областта на обществените поръчки, определени и популяризирани от Европейската комисия да бъдат рационализирани в рамките на изпълнението на Плана. На стойност над седем пъти повече от размера на Многогодишната финансова рамка (МФР) и Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ) заедно (приблизително 2 трилиона евро, т.е. 14 % от БВП на година), те имат огромен потенциал като пазар за стимулиране на организирането и представителството на работниците и колективното договаряне и на устойчивите практики на качествена заетост и екологични практики.

2.5.4. ЕИСК потвърждава значението на интегрирането между различните области на политиката за постигането на социален напредък, който не изоставя от икономическото възстановяване и просперитет. Трябва да се установят полезни взаимодействия между съществуващите и бъдещите инициативи и стратегии, които попадат в обхвата на различните принципи на Социалния стълб. Целите му трябва да бъдат интегрирани и включени в европейската стратегическа рамка за възстановяването след 2020 г.

⁽⁸⁾ ОВ С 220, 9.6.2021 г., стр. 13.

⁽⁹⁾ Както беше направено преди 30 години — Препоръка 92/441/ЕИО на Съвета от 24 юни 1992 г. относно общите критерии за достатъчни средства и плащания в системите за социална защита, (ОВ L 245, 26.8.1992 г., стр. 46).

2.5.5. ЕИСК призовава държавите членки да признаят и засилят социалния и гражданския диалог — тристранен и двустранен, всеки от които играе специална роля за изпълнението на плана.

2.6. Относно връзката между Социалния стълб и европейския семестър

2.6.1. Според ЕИСК европейският семестър е подходящата рамка за наблюдение на Плана еднакво внимание следва да се обърне на социалните и екологичните цели, както и на макроикономическата стабилност и производителността. Комитетът приветства включеното в Плана твърдение, че националните планове за възстановяване и устойчивост представляват уникална възможност за планиране и финансиране на инвестиции и реформи, които подкрепят социално възстановяване, съсредоточено върху работните места, като същевременно обхващат прехода към зелена и цифрова икономика и изпълняват съответните специфични за всяка държава препоръки в рамките на европейския семестър. В Плана се отправя съвсем основателен призив към държавите членки да използват по най-добрия начин европейския семестър и да се възползват от безпрецедентната възможност, предоставена от Механизма за възстановяване и устойчивост.

2.6.2. ЕИСК препоръчва в рамките на европейския семестър да се прави редовна оценка на високо равнище на постигнатия напредък, включително когато е уместно на национално равнище, посредством показатели, изготвени в сътрудничество със социалните партньори, в контекста на интегрирането на принципите на Стълба и ЦУР на ООН.

2.6.3. Според ЕИСК Планът следва да бъде структуриращ инструмент за социалните политики в ЕС. Той трябва да заема централна част от обновеното икономическо и социално управление, да е насочен към устойчиво и приобщаващо икономическо възстановяване и растеж и да включва показатели и процедури за наблюдение, които да водят до специфични за всяка държава препоръки по всички въпроси, свързани с него.

3. Конкретни бележки

3.1. ЕИСК обръща внимание на необходимостта от адаптиране на европейската статистическа система към нуждите от наблюдение на целите и показателите, посочени в набора от социални показатели.

3.2. ЕИСК изразява съгласие с изразеното в Плана мнение, че чрез интегриране и актуализиране на съществуващия набор от показатели следва да се достигне до по-всеобхватното проследяване на напредъка към изпълнението на принципите на Стълба и наблюдение на осъществяването на действията в областта на политиката, предложени в плана.

3.3. ЕИСК изразява съгласие с необходимостта от преразглеждане на концепцията за населението в трудоспособна възраст и насърчава Комисията да работи с държавите членки в тази област, като същевременно взема предвид интегрирането на политиките в областта на застаряването на населението и правата, признати и защитени в Хартата на основните права.

3.4. ЕИСК отбелязва, че базовото равнище за целта за професионалното обучение е от 2016 г., тъй като европейската статистическа система предоставя данни за този показател веднъж на пет години. Измерването на този показател следва да се извършва ежегодно, за да може да се наблюдава по подходящ начин напредъкът.

3.5. ЕИСК повтаря своята позиция относно труда в основаната на платформи икономика и посочва, че „ЕС и държавите членки [следва] да положат усилия за постигане на единни понятия, за да може трудът в основаната на платформи икономика да стане достоен“⁽¹⁰⁾.

3.6. ЕИСК призовава Комисията да прилага по отношение на социалната сигурност заявления принцип, че „данъчното облагане следва да се прехвърли от труда към други източници, по-благоприятни за заетостта и в съответствие с климатичните и екологичните цели, като същевременно се запазят приходите за адекватна социална закрила“, като се има предвид, че основното предизвикателство е осигуряването на адекватно покритие на всички работници на променящия се пазар на труда, като се зачита изцяло принципът, изразен в параграф 3.2.9 по-горе, че всички форми на заетост трябва да се ползват със социална закрила.

3.7. ЕИСК подкрепя обстоятелството, че Комисията насърчава Европейския парламент и Съвета да приключат преговорите за преразглеждане на правилата за координация на системите за социална сигурност с цел да се подобри мобилността на работниците и да се предостави адекватна социална закрила в рамките на ЕС, без да се създава прекомерна тежест за наетите лица и за дружествата.

⁽¹⁰⁾ ОВ С 429, 11.12.2020 г., стр. 173. Заключение 1.8.

3.8. ЕИСК призовава Комисията и държавите членки да гарантират, че резултатите от обявената работа на група експерти в областта на инвестициите в образованието и обучението ще бъдат отразени в приемането на мерки, с които значително се укрепват системите за образование и обучение, по-специално за изпълнението на целите, определени в плана.

3.9. Според ЕИСК областта на грижите е едно от основните предизвикателства в целия ЕС. ЕИСК подкрепя включването в плана на инициатива относно дългосрочните грижи, която осигурява по-добър достъп до качествени услуги за нуждаещите се хора.

3.10. По отношение на ролята на ЕС като отговорен световен лидер ЕИСК повтаря своите предишни препоръки към Европейската комисия, ОИСР и МОТ да работят заедно със социалните партньори на всички подходящи равнища и с организациите на по-широкото гражданско общество, за да разработят подходящи разпоредби относно достойните условия на труд и закрилата, които са необходими ⁽¹¹⁾, както и относно насърчаването на прогресивна, справедлива и устойчива търговска политика ⁽¹²⁾.

3.11. Във връзка с това ЕИСК се надява, че съвместната работа на Комисията, ОИСР и МОТ би могла да доведе до евентуална Конвенция на МОТ за платформите ⁽¹³⁾. В същия смисъл следва да се положат усилия и по отношение на регулирането на дистанционната работа. ЕИСК отбелязва своята препоръка, че „следва да се постави началото на съвместен процес на Европейската комисия, МОТ и ОИСР с оглед на изготвянето на конвенция на МОТ относно дистанционната работа. ЕИСК счита също, че достойните условия за дистанционна работа следва да бъдат част от Програмата за достоен труд на МОТ и от съответните национални програми“ ⁽¹⁴⁾.

3.12. Освен това ЕИСК смята, че ЕС следва да поеме по-голяма отговорност, за да помогне на света да се справи с пандемията от COVID-19. В плана следва да се отчете участието на ЕС в COVAX, в съответствие с речта на председателката на Комисията Урсула фон дер Лайен и нейното изявление, че Европа „трябва да гарантира наличието на безопасни ваксини не само за тези, които могат да си ги позволят, но и за всеки, който има нужда от тях“ ⁽¹⁵⁾.

Брюксел, 8 юли 2021 година.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG

⁽¹¹⁾ ОВ С 125, 21.4.2017 г., стр. 10, параграф 3.9.

⁽¹²⁾ ОВ С 47, 11.2.2020, стр. 38, параграф 1.4.

⁽¹³⁾ ОВ С 429, 11.12.2020 г., стр. 173. Заключение 1.14.

⁽¹⁴⁾ ОВ С 220, 9.6.2021 г., стр. 1. Заключение 1.14.

⁽¹⁵⁾ Реч за състоянието на Съюза, 16 септември 2020 г.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Следните изменения, които получиха поне една четвърт от подадените гласове, бяха отхвърлени в хода на разискванията (член 43, параграф 2 от Правилника за дейността):

1. Заключение

1.1. ЕИСК счита, че Планът за действие относно Европейския стълб на социалните права („Планът“) е полезен ориентир за държавите членки и Съюза в усилията им за конкурентоспособност, растеж, заетост, структурни реформи, продуктивни инвестиции и благосъстояние на хората. ЕИСК подчертава също така, че няма социално измерение без солидна икономическа основа. Конкурентоспособността и по-високата производителност, основани на умения и знания, са предпоставки за социалното измерение на Съюза. Развитието на пазара на труда трябва да бъде подкрепяно, а не прекомерно регулирано или възпрепятствано. За да може Европа да се справи с глобалната конкуренция, нарастващата дигитализация и новите бизнес модели, са необходими иновации и гъвкавост по отношение на заетостта, работното време и мобилността на работната сила.

1.2. ЕИСК подкрепя приоритетните области на Плана и споделя изразения в Плана възглед, че Европа е дом на най-равнопоставените общества в света, с най-високи стандарти по отношение на условията на труд и широка социална закрила, тъй като вече е в сила широкообхватно законодателство в социалната сфера.

1.3. ЕИСК припопня, че евентуалното изпълнение на Плана може да се осъществи на равнището на Съюза или на равнището на държавите членки, при надлежно зачитане на съответните правомощия и принципите на субсидиарност и пропорционалност. В това отношение активното участие на социалните партньори играе решаваща роля.

1.4. ЕИСК припопня правно необвързващия характер на социалния стълб и подчертава разделението на правомощията между ЕС и държавите членки, при което социалната политика е отговорност главно на държавите членки. Ако Съюзът смята да предлага законодателство в областта на социалната политика, всички инициативи следва да се основават на факти и доказателства за това, че то е подходящо за постигане на своите цели. Инициативите следва да подлежат на целенасочена проверка за конкурентоспособност като мярка за контрол, за да се избегнат предложения, които възпрепятстват подобряването на конкурентоспособността и на създаването на повече работни места и на устойчивия растеж.

2. Общи бележки

2.1. Член 3 от Договора за Европейския съюз гласи, че вътрешният пазар работи за устойчивото развитие на Европа, основаващо се на балансиран икономически растеж и ценова стабилност, силно конкурентна социална пазарна икономика, която има за цел пълна заетост и социален прогрес.

2.2. В член 153 от Договора за функционирането на Европейския съюз се посочва, че ЕС само подкрепя и допълва дейностите на държавите членки в определени области на социалната политика. Вече е в сила широкообхватно законодателство в социалната сфера.

2.3. На 17 ноември 2017 г. в Гьотеборг Европейският парламент, Съветът и Комисията прогласиха 20-те принципа на Европейския стълб на социалните права, който не променя първичното законодателство на ЕС. ЕИСК отбелязва по-специално преамбюла на Европейския стълб на социалните права, който гласи: „На равнището на Съюза Европейският стълб на социалните права не води до разширяване на правомощията и задачите на Съюза, предоставени от Договорите. Той следва да се изпълнява в рамките на тези правомощия.“

2.4. В стратегическата си програма за периода 2019—2024 г. Европейският съвет подчертава, че Европейският стълб на социалните права „се прилага на равнището на Съюза и на равнището на държавите членки при надлежно зачитане на съответните им области на компетентност“.

3. Изпълнение

3.1. ЕИСК счита, че планът предоставя полезни насоки, включително в областта на заетостта, уменията, здравеопазването и социалната закрила, но подчертава разделението на компетенциите между ЕС и държавите членки, при което социалната политика е основно отговорност на държавите членки.

3.2. ЕИСК очаква да бъдат предприети мерки на подходящо равнище в съответствие с принципите на субсидиарност и пропорционалност, за да се подобри функционирането на пазарите на труда и социалните модели, така че те да допринасят за икономическия растеж, конкурентоспособността и социалното измерение.

3.3. Това изисква да се отчитат различните социално-икономически условия и многообразието от национални системи, включително ролята и автономността на социалните партньори.

3.4. ЕИСК счита, че пазарите на труда в Европа трябва да продължат да бъдат реформирани, но по различни начини в различните части на Съюза, въз основа на техните различни модели на пазара на труда. В някои държави членки това може да включва действия, свързани с минималните работни заплати или постигането на по-ниски непреки разходи за труд. В други държави членки може да става въпрос за въвеждане на по-гъвкави форми на заетост или за адаптиране на системите за социална сигурност, така че да се стимулира заетостта. Това означава, че трябва да се отдава предпочитание на необвързващите инструменти.

3.5. Ако Съюзът смята да предлага законодателство в областта на социалната политика, всички инициативи следва да се основават на факти и доказателства за това, че то е подходящо за постигане на своите цели. Инициативите следва да подлежат на целенасочена проверка за конкурентоспособност като мярка за контрол, за да се избегнат предложения, които възпрепятстват подобряването на конкурентоспособността и на създаването на повече работни места и на устойчивия растеж.

4. Икономическа основа, социални партньори, заетост и умения

4.1. ЕИСК подчертава също така, че няма социално измерение без солидна икономическа основа. Конкурентоспособността и по-високата производителност, основани на умения и знания, са предпоставки за социалното измерение на Съюза.

4.2. ЕИСК споделя мнението на Комисията относно нуждата от подкрепяне на обхвата на колективното договаряне и насърчаване на членството на социалните партньори. Социалните партньори играят важна роля в създаването на добре функциониращи пазари на труда.

4.3. ЕИСК приветства точка 4 от Декларацията от Порто относно ролята на социалните партньори: „Социалното измерение, социалният диалог и активното участие на социалните партньори винаги са били в основата на една високо конкурентоспособна социална пазарна икономика.“

4.4. ЕИСК счита, че социалният диалог и колективното договаряне се насърчават най-добре, ако държавата или ЕС не участва нито в определянето на критериите за колективните трудови договори, нито в прилагането им, както и че участниците носят цялостна отговорност и за двете.

4.5. Планът е добра възможност да се покаже, че държавите членки и техните социални партньори могат да дадат адекватен отговор на предизвикателствата, пред които са изправени пазарите на труда след пандемията.

4.6. ЕИСК подкрепя виждането в плана, че „подкрепата за заетостта и работниците не може да има успех без подкрепа за предприятията и предприемачите. Жизнеспособната промишленост продължава да бъде от основно значение за бъдещия просперитет на Европа и е ключов източник на нови работни места.“ Създаването на заетост обаче не е свързано с ново законодателство или други задължения, които увеличават тежестта за дружествата.

4.7. Както ЕИСК е заявявал, конкурентоспособността и по-високата производителност, основани на умения и знания, са начин за поддържане на благосъстоянието на европейските общества.

4.8. ЕИСК приветства поставения в Плана акцент върху образованието, уменията и ученето през целия живот, включващо непрекъснато повишаване на квалификацията и преквалификация, с цел подобряване на пригодността за заетост, насърчаване на иновациите, гарантиране на социална справедливост и преодоляване на недостига на дигитални умения.

5. Роля на европейския семестър

5.1. ЕИСК счита, че евентуалното наблюдение на Плана и на съответните национални реформи следва да се извършва в рамките на отворения метод на координация и на европейския семестър. Европейският семестър следва да се използва като референтната рамка за подкрепа на усилията на държавите членки и социалните партньори за подобряване чрез реформи на ефективността на националните политики в областта на заетостта и социалните въпроси.

5.2. ЕИСК подчертава, че наборът от социални показатели, предложен в Плана, следва да бъде включен в европейския семестър, така че да насочва държавите членки при техните реформи на пазара на труда и социалната политика. Наблюдението на резултатите на пазара на труда въз основа на показатели следва да допринесе за координирания обмен на политики на равнището на ЕС, което води до изготвянето на подходящи специфични за всяка държава препоръки в контекста на процеса на европейския семестър.

5.3. ЕИСК счита, че съществуващите механизми за координация на държавите членки и на Комисията са подходящи инструменти, за да се гарантира участието на всички съответни заинтересовани страни на национално равнище в прилагането на Стълба, включително по отношение на междинния му преглед. Насоките за използване на съществуващите механизми за координация следва да бъдат приоритет за Комисията по отношение на държавите членки.

5.4. ЕИСК отправя призив към държавите членки да използват по най-добрия начин европейския семестър и да се възползват от безпрецедентната възможност, предоставена от Механизма за възстановяване и устойчивост, за да създадат амбициозни национални планове за възстановяване и устойчивост. ЕИСК отбелязва, че по силата на член 122 от ДФЕС NextGenerationEU е инструмент за извънредни обстоятелства, който ще продължи да бъде третиран като еднократна мярка.

Резултат от гласуването:

Гласове „за“: 93

Гласове „против“: 149

Гласове „въздържал се“: 14

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Съюз на равенство: Стратегия за правата на хората с увреждания за периода 2021—2030 г.“

(COM(2021) 101 final)

(2021/C 374/09)

Докладчик: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Консултация	Комисия, 26.3.2021 г.
Правно основание	член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	„Заетост, социални въпроси и гражданство“
Приемане от секцията	21.6.2021 г.
Приемане на пленарна сесия	7.7.2021 г.
Пленарна сесия №	562
Резултат от гласуването	
(„за“/„против“/„въздържал се“)	233/0/2

1. Заключение и препоръки

1.1. ЕИСК приветства новата стратегия на ЕС за правата на хората с увреждания, в която са взети под внимание много от предложенията, направени от Европейското движение на хората с увреждания и гражданското общество. В нея също така се отразяват много от предложенията, направени в становището на ЕИСК от 2019 г. ⁽¹⁾, като тя способства за прилагането на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (КПХУ) на равнището на ЕС и е жизненоважна част от Съюза на равенството. ЕИСК обаче изразява загриженост относно отслабването на силата на обвързващите мерки и на задължителното законодателство за изпълнението на стратегията, но признава, че новата стратегия е по-амбициозна в сравнение със стратегията за периода 2010—2020 г.

1.2. Ангажиментът за създаване на платформа за хора с увреждания е доста обещаващ, но също така има вероятност да доведе до разочарование, ако не бъде изпълнен добре. Трябва да има прозрачност по отношение на членовете, дневния ред на заседанията (с възможност за изразяване на мнения по точките от дневния ред) и резултатите. Платформата трябва също така да гарантира, че организациите на хората с увреждания могат да изразят ясно своето мнение. ЕИСК счита, че има важна роля и трябва да участва при обсъжданията.

1.3. Връзката между стратегията за хората с увреждания и значителните инвестиции, които предстоят в рамките на Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ), следва да бъде засилена. Връзката с изпълнението и наблюдението на плана за действие за Европейския стълб на социалните права, и по-специално на принцип 17 от него, също следва да бъде гарантирана и максимално засилена. ЕИСК би искал да види по-ясна и по-силна програма от Европейската комисия (ЕК) за това как да се насърчава използването на националните планове за възстановяване и устойчивост, за да се помогне на хората с увреждания да се съвземат след пандемията. ЕК трябва да се обърне към онези държави членки, които не са осигурили прозрачност по отношение на плановете си или не са следвали насоките на ЕК за гарантиране на съдържателни консултации с гражданското общество. Тя трябва също така да се противопостави решително на плановете, в които се предлагат инвестиции, противоречащи на КПХУ, като например инвестиции в заведения за институционални грижи.

1.4. ЕИСК изразява задоволството си от предложението относно AccessibleEU, въпреки че на този етап не е изпълнено искането на Комитета за създаването на Съвет на ЕС за достъп. ЕК трябва да посочи ясно и прозрачно начина, по който планира да финансира и да назначава персонал за тази агенция, и как ще гарантира, че в нея са представени хората с увреждания; те трябва да бъдат представени вътрешно, като служители и експерти, а не само външно, като консултирани участници.

1.5. ЕИСК категорично подкрепя водещата инициатива относно картата на ЕС за хора с увреждания и счита, че тя има потенциала да насърчи големи промени. ЕИСК обаче изразява съжаление, че все още няма поет ангажимент за това как да се гарантира нейното признаване от държавите членки. Комитетът подчертава необходимостта картата за хора с увреждания да се прилага чрез регламент, което ще я направи пряко приложима и задължителна в целия ЕС.

⁽¹⁾ ОВ С 97, 24.3.2020 г, стр. 41.

1.6. ЕИСК подкрепя плана за създаване на ръководство за добри изборителни практики, отнасящи се до участието на хора с увреждания в изборния процес, планирано за 2023 г. Той подкрепя и планираната работа с държавите членки, Европейската мрежа за сътрудничество в областта на изборите и Европейския парламент за гарантиране на политическите права на хората с увреждания наравно с останалите. ЕИСК препоръчва да се изтегли напред срокът за постигането на тази цел, за да се гарантира че националните и местните власти ще имат време да възприемат по-достъпни практики преди европейските избори през 2024 г.

1.7. Липсват конкретни действия, насочени към нуждите на жените и момичетата с увреждания. ЕИСК призовава, доколкото е възможно, това да бъде коригирано, като се гарантира, че равенството между половете присъства във всички действия, които са вече включени в стратегията. Към този въпрос следва да се подхожда особено внимателно в рамките на действията за борба с насилието. Акцентът, който се поставя върху жените, следва да обхване и членовете на семейството, които осигуряват дългосрочни и неформални грижи за своите роднини с увреждания, тъй като е много вероятно жените да изпълняват роли, свързани с полагането на грижи. След междинния преглед на стратегията ЕИСК би желал да види конкретна водеща инициатива, предложена за жените с увреждания през втората половина от периода на действие на стратегията.

1.8. Действията, свързани с достъпа до правосъдие и хората с увреждания, които са жертви на насилие, са изключително важни. ЕИСК счита, че тези действия, особено тези за обучение на специалисти в системата на правосъдието и служители на правоприлагащите органи, трябва също така да дадат насоки за това как да се гарантира, че на хората с увреждания няма да им бъде отказан достъп до правосъдие поради правна недееспособност или че когато търсят правосъдие, това няма да бъде забавяно поради проблеми с достъпността, липсата на подпомагане при вземането на решения или липсата на налична помощ за комуникация, като например превод на жестомимичен език.

1.9. Предложените насоки относно подобренията във връзка с независим живот и включването в общността са въпрос, към който ЕК трябва да подходи с особено внимание. Насоките трябва да се основават на много ясни определения за това какво разбираме под понятията „институционални грижи“, „услуги в общността“ и „независим живот“. ЕИСК препоръчва ЕК да основе своите определения върху тези, създадени и съгласувани от Европейската експертна група по въпросите на прехода от институционална грижа към грижа в общността, както и съгласно общ коментар 5 на КПУХУ относно член 19.

1.10. Предложеният пакет за подобряване на резултатите по отношение на заетостта, както и ангажиментът на ЕК за подобряване на процеса на наемане на работа и включването на хора с увреждания в институциите на ЕС са ясен отговор на призивите на гражданското общество. Необходимо е да се изтъкне категорично колко важно е да се акцентира върху повишаването на качествената заетост за хората с увреждания с оглед на пандемията от COVID-19 ⁽²⁾ и в този смисъл стратегията може да бъде по-амбициозна. ЕИСК настоятелно препоръчва да се започне работа по определяне на показатели за наблюдение на изпълнението на тези действия и да се положат усилия за привеждане на тези мерки в съответствие с мерките за гражданска защита и за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд. Що се отнася до заетостта в държавите членки, това може да бъде постигнато отчасти чрез предложението на ЕК да се включат показатели за разликата в заетостта между хората с увреждания и останалото население в новия набор от социални показатели на социалния стълб и да се включи дезагрегация на данните, свързани с хората с увреждания, в някои от другите показатели. ЕИСК подчертава, че целта е да се постигнат не само по-високи равнища на заетост, но и качествена заетост, което ще позволи на хората с увреждания да подобрят социалното си положение чрез труд. За тази цел Комитетът предлага наборът от показатели да съдържа показатели за качеството на заетостта на хората с увреждания, като например дали имат сключени дългосрочни договори за работа на пълно работно време и дали са назначени на работа на свободния пазар на труда. ЕК ще трябва да настоява твърдо за поставянето на цели за държавите членки, в които да се определя до каква степен те следва да намалят разликата в заетостта между хората с увреждания и останалото население до 2030 г. Комитетът иска да види амбициозни цели, които възможно най-много се доближават до премахването на всякакви разлики в заетостта, като се постави акцент върху заетостта на свободния пазар на труда.

1.11. В стратегията се предлагат редица действия в областта на образованието. ЕИСК подчертава, че действията за обучение на учители на ученици със специални образователни потребности следва да бъдат насочени и към обучението на учителите в общообразователните учебни заведения, за да предложи приобщаващо обучение в класната стая. Държавите членки трябва да бъдат насърчавани да осигурят педагози за ученици със специални образователни потребности в приобщаващи учебни заведения, за да позволят на децата с увреждания да получат специализираната подкрепа, от която биха могли да се нуждаят, като същевременно са част от общообразователното училище, посещавано от ученици без увреждания.

⁽²⁾ Увреждания и интеграция на пазара на труда: Тенденции в политиката и подкрепа в държавите—членки на ЕС.

1.12. Положителна стъпка е предложението за актуализация на инструментариума относно „основания на правата подход към сътрудничеството на ЕС за развитие, който включва всички права на човека“. Това следва да се направи с участието на националните и местните организации на хората с увреждания, установени в държавите, в които се правят тези инвестиции.

1.13. Действията за подкрепа на държавите членки за изпълнението на Хагската конвенция от 2000 г. биха били в противоречие с КПХУ по отношение на въпроси като принудителното лечение и принудата. Това трябва да се разгледа с участието на организациите на хората с увреждания, преди ЕК да предприеме по-нататъшни действия.

1.14. ЕИСК изразява задоволство относно ангажимента на ЕК да дава пример. Предложения като тези относно достъпността на сградите на ЕК трябва да се спазват стриктно и да не се отклоняват от посочения в стратегията график за изпълнение.

1.15. Предложената стратегия за събиране на данни е едно от най-важните предложения. ЕИСК подчертава необходимостта от осигуряването на по-систематично събиране на дезагрегирани данни, вероятно като се използва краткият набор от въпроси на Вашингтонската група.

1.16. До 2021 г. се очаква да бъде готова рамка за мониторинг на целите и действията на стратегията. ЕИСК, и по-специално Групата на ЕИСК за хората с увреждания, е готова да съдейства на ЕК при нейното разработване заедно с организациите на хора с увреждания, които следва да участват пълноценно и съдържателно в процеса.

1.17. В стратегията се посочва, че хората с увреждания следва да вземат пълноценно участие в Конференцията за бъдещето на Европа. ЕИСК би искал ЕК да изпълни този ангажимент, като включи хората с увреждания и техните представителни организации във всички области на конференцията, а не само в тези, които се занимават конкретно с уврежданията.

1.18. ЕИСК призовава ЕК да започне подготовката за избор на кандидат на ЕС за Комитета на ООН по правата на хората с увреждания и препоръчва кандидатът да бъде жена с увреждания.

1.19. Съветът на ЕС също трябва да играе съществена роля в изпълнението на стратегията. ЕИСК призовава Съвета да се присъедини към платформата за хората с увреждания и бързо да назначи координатор по въпросите на уврежданията, както е предвидено в стратегията. Координаторът по въпросите на уврежданията в Съвета следва да служи като фокусна точка по КПХУ, както е предложено на ЕС в заключителните бележки на прегледа на КПХУ през 2015 г.

1.20. ЕИСК призовава също така движението на хората с увреждания да бъде проактивно и да настоява всяко действие от настоящата стратегия да постигне обещаното и да се покаже солидарност, като се гарантира, че от мерките ще могат да се възползват и имигрантите и бежанците с увреждания. Стартирането на стратегията за правата на хората с увреждания е само отправна точка. Не самата стратегия ще доведе до реална промяна за хората с увреждания, а по-скоро силата на всеки от нейните компоненти през следващото десетилетие. Социалните партньори и организациите на гражданското общество следва да подкрепят изцяло изпълнението на новата стратегия.

2. Общи бележки

2.1. ЕИСК изразява задоволство, че стратегията на ЕС за правата на хората с увреждания за периода 2021—2030 г. е ясна стъпка напред в сравнение с предишната стратегия. ЕИСК оценява високо и процеса на проведените от ЕК консултации и факта, че много от предложенията, отправени от ЕИСК в неговото становище⁽³⁾, бяха включени в окончателната стратегия. Това показва също така несъмнената способност на Комитета да формира резултатите от новите политики и инициативи на ЕС.

2.2. ЕИСК приветства факта, че ЕК се е ангажирала със седем водещи предложения с ясни цели и дати за изпълнение. Това ниво на прозрачност значително ще улесни работата на ЕИСК, гражданското общество и социалните партньори при подготовката на техния принос за тези действия.

2.3. Сред водещите предложения ЕИСК вижда особен потенциал в ресурсния център AccessibleEU. Успехът му ще зависи отчасти от ресурсите, които ЕК му предоставя, експертния опит на персонала, който го ръководи, и способността му да обединява експерти, които могат да предадат знания с реална стойност на държавите членки.

⁽³⁾ ОВ С 97, 24.3.2020 г, стр. 41.

2.4. ЕИСК отбелязва със задоволство предложението за карта на ЕС за хора с увреждания. Значението, което тази карта има в живота на хората с увреждания, ще зависи от правата и ползите, предоставени от картата при нейното въвеждане, и от това дали са предприети стъпки, за да се гарантира, че тя се прилага във всички държави членки.

2.5. Една от силните страни на стратегията е начинът, по който тя ще повлияе на вътрешното функциониране на ЕК и на взаимодействието с другите институции на ЕС. Комитетът приветства по-специално ангажимента за ежегоден обмен на мнения между ЕК и ЕИСК. Комитетът счита също, че той следва да има място в новата платформа за хората с увреждания заедно с организациите на хората с увреждания.

2.6. В някои отношения стратегията изглежда колеблива стъпка напред. В стратегията се вземат под внимание много от предложенията, отправени в становището на ЕИСК ⁽⁴⁾, но липсва ангажимент за изготвяне на ново законодателство. От петте действия, отнасящи се до задължителното законодателство, четири са прегледи на съществуващи законодателни актове, които вече се извършват, а едното е предложение за проучване на възможността за законодателен акт, „ако е целесъобразно“. Новата стратегия благоприятства механизми като насоките и наборите от инструменти, които, макар и да могат да усъвършенстват практиките в държавите членки, носят много по-голям риск от това да не бъдат спазвани, без да е наличен способ за завеждане на иск срещу държавите членки пред Съда на ЕС.

2.7. В стратегията ЕК поема обещание да разгледа някои въпроси посредством други стратегии и планове за действие на ЕС, като например стратегията на ЕС за цифрово управление и Плана за действие относно социалната икономика. ЕК невината предоставя подробна информация за това как точно ще се разглеждат въпросите, свързани с уврежданията, в рамките на тези стратегии. Следва да се предоставят повече подробности как точно ЕК предлага да направи това.

2.8. ЕИСК изразява опасения относно действията за подкрепа на държавите членки за изпълнението на Хагската конвенция от 2000 г., които биха били в противоречие с КПХУ по въпроси като принудителното лечение и принудата при медицинските процедури. Това трябва да се разгледа с участието на организациите на хората с увреждания, преди ЕК да предприеме по-нататъшни действия.

2.9. ЕИСК счита, че стратегията има потенциала да постигне реални промени, но това зависи изцяло от това колко добре се изпълнява тя и колко амбициозни са отделните действия. Ако ЕК и държавите членки не са амбициозни в настояването за действия, които са насочени срещу статуквото, стратегията би могла да не отговори на очакванията на повече от 100 милиона хора с увреждания в ЕС.

2.10. ЕИСК призовава движението на хората с увреждания да бъде проактивно, като настоява стратегията да постигне обещаното. Не самата стратегия ще доведе до реална промяна за хората с увреждания, а по-скоро силата на всеки от нейните компоненти през следващото десетилетие.

3. Достъпност и упражняване на правата, предоставяни от ЕС

3.1. Глави втора и трета от стратегията обхващат действия, свързани с достъпността и упражняването на правата, предоставяни от ЕС. Основните действия включват следното:

3.1.1. Водеща инициатива за създаване на ресурсен център, наречен AccessibleEU. В него ще се обединяват национални органи, отговорни за изпълнението и прилагането на правилата за достъпност, и експерти и професионалисти по въпроси, свързани с достъпността, ще се споделят добри практики и ще се разработват инструменти и стандарти за улесняване на изпълнението на правото на ЕС. Това отразява призива на ЕИСК за Европейски съвет за достъпа. ЕК трябва да изясни как ще бъде финансиран този център и как ще бъде назначаван персоналът в него, както и как той ще достига до експерти по въпроси, свързани с достъпността, лица с експертен опит по проблемите, свързани с достъпността, и организации на хората с увреждания.

3.1.2. Създаване на Европейска карта за хората с увреждания до края на 2023 г., която трябва да бъде призната във всички държави членки. ЕИСК изразява задоволство, че това отговаря пряко на призива му, отправен в неговото становище от 2019 г. ⁽⁵⁾ Успехът на тази инициатива ще зависи от обхвата на правата, предоставени от картата, и от това дали всички държави членки са съгласни да я прилагат изцяло. ЕИСК настоятелно призовава ЕК да прояви амбиция по отношение на картата за хората с увреждания, като вземе под внимание факта, че тя ще бъде един от ключовите крайни резултати от стратегията и референтен показател, чрез който мнозина ще измерват успеха на стратегията.

⁽⁴⁾ ОВ С 97, 24.3.2020 г., стр. 41.

⁽⁵⁾ ОВ С 97, 24.3.2020 г., стр. 41, ОВ С 56, 16.2.2021 г., стр. 36.

3.1.3. Оценяване на прилагането на Директивата относно достъпността на уебсайтовете и преценяване дали директивата следва да бъде преразгледана. Тази оценка е възможност да се анализира дали този законодателен акт е пригоден за целта в един все по-цифровизиран публичен сектор, особено след COVID-19. ЕИСК счита, че ЕК следва да прекрати освобождаването от обхвата на директивата, приложимо за някои уебсайтове (например за училищата, детските градини и ясли), тъй като тези потенциални изключения може да са имали отрицателно въздействие върху хората с увреждания, които могат да осъществят достъп до тези обществени услуги само чрез цифрови инструменти. Комитетът би искал също да види и едно по-ясно обяснение за това какви действия ще бъдат предприети по отношение на държави членки, които не изпълняват изискванията на директивата.

3.1.4. Извършване на преглед на редица съществуващи законодателни актове, а именно на законодателната рамка, свързана с енергийните характеристики на сградите, включително нейното въздействие върху подобренията на достъпността в резултат на изискванията за обновяване; на регулаторната рамка за правата на пътниците; на Регламент (ЕС) 1315/2013 на Европейския парламент и на Съвета⁽⁶⁾ относно насоките на Съюза за развитие на трансевропейската транспортна мрежа за укрепване на достъпността и на пакета за градска мобилност. Въпреки разочарованието си, че ЕК не е по-амбициозна в предлагането на повече действия, основани на задължително законодателство, Комитетът със задоволство отбелязва, че неговият призив за действие относно достъпността на застроената среда и транспорта са били взети под внимание при формирането на стратегията. ЕИСК настоятелно призовава ЕК да бъде амбициозна в своите изменения и да се застъпва за смели мерки за достъпност.

3.1.5. Създаване на ръководство за добри изборни практики, насочено към участието на хората с увреждания в изборния процес, и работа с държавите членки, Европейската мрежа за сътрудничество в областта на изборите и Европейския парламент, за да се гарантират политическите права на хората с увреждания, включително правото им да бъдат избирани и да получават достъпна информация. ЕК ще отговори и на нуждите на хората с увреждания в сборника с практически насоки относно електронното гласуване и ще подкрепи приобщаващото демократично участие. За ЕК ще бъде важно да работи в тясно сътрудничество с Европейския парламент, за да се гарантира, че следващите европейски избори са достъпни за всички и че ЕС служи за пример.

4. Достойно качество на живот и равно участие

4.1. Глави четвърта и пета от стратегията обхващат действия, свързани с качеството на живот и равенството. Основните действия включват следното:

4.1.1. Водеща инициатива, свързана с насоки за държавите членки относно воденето на независим живот, за да се подобрят независимият живот и приобщаването в общността. ЕИСК счита това за потенциално жизненоважна инициатива. Нейната сила ще се основава на ясно и стриктно определение на това какво представляват „институционалните грижи“, защо те следва да се избягват и какво се разбира под понятията „инвестиции в услуги в общността“ и „независим живот“. Насоките трябва да бъдат изготвени с участието на хората с увреждания и техните представителни организации.

4.1.2. Рамка за социални услуги за подобряване на предоставянето на услуги за хора с увреждания и за повишаване на привлекателността на работните места в тази област. ЕИСК счита, че тази рамка трябва да се съсредоточава не само върху това как секторът на социалните услуги да стане по-привлекателен по отношение на заплатите и условията на труд, но също и да се гарантира, че доставчиците на услуги получават подходящо обучение за начина на предоставяне на подкрепа, която е ръководена от избора на потребителите на услугите и при която се възприема ориентиран към човека подход, основан на правата на човека.

4.1.3. Нов пакет относно резултатите на пазара на труда на хората с увреждания. Като част от този пакет, ЕК също така ще продължи да гарантира стриктното прилагане от страна на държавите членки на правата, обхванати от Директивата за равно третиране в областта на заетостта, и ще докладва относно прилагането ѝ през 2021 г. ЕК ще наблюдава и разработването на План за действие относно социалната икономика през 2021 г., включително възможностите, свързани с хората с увреждания, и интеграцията на свободния пазар на труда. Хората с увреждания са изправени пред много пречки по отношение на достъпа до заетост. ЕИСК счита, че ЕК трябва да е наясно какви са съществуващите пречки и кои от тях трябва да бъдат разгледани най-неотложно, както и до каква степен COVID-19 влоши положението на хората с увреждания. Комитетът препоръчва проектът на пакета да бъде предшестван от изследване или проучване, с което да се сондира мнението на хората с увреждания и техните организации относно мерките, които биха искали да бъдат въведени. ЕИСК също така счита, че пакетът за заетост следва да се съсредоточи върху възможността за достъп до качествена заетост на свободния пазар на труда, включително в рамките на социалната икономика и моделите на заетост D-WISE, като се предотврати по-нататъшното изключване на хората с увреждания и по-специално се достигне до жените и младите хора с увреждания, които търсят работа. Целта не би трябвало да бъде единствено да се повишат равнищата на заетост, но и да се позволи на хората с увреждания да подобрят своето социално положение и финансово благосъстояние чрез платен труд.

⁽⁶⁾ Регламент (ЕС) № 1315/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2013 г. относно насоките на Съюза за развитието на трансевропейската транспортна мрежа и за отмяна на Решение № 661/2010/ЕС (ОВ L 348, 20.12.2013 г., стр. 1).

4.1.4. Проучване от 2022 г. относно социалната закрила и услугите за хора с увреждания, последвано от насоки в подкрепа на държавите членки при реформата на социалната закрила, като се поставя акцент върху рамките за оценка на уврежданията. Акцентът в проучването следва да бъде върху социалните услуги като основа за осигуряване на достоен живот на хората с увреждания, както и върху ролята на семействата и лицата, полагащи грижи. Поради това в насоките следва да се подчертае, че услугите трябва да отговорят на индивидуалните нужди на хората с увреждания, да са базирани в рамките на общността, а не на отдалечени места, и да бъдат придружени от адекватни обезщетения за инвалидност. От решаващо значение е в насоките относно реформите на социалната закрила да се вземат под внимание повишените разходи за живот на хората с увреждания и да се призват държавите членки да проявяват по-голяма гъвкавост, като позволяват запазването на обезщетенията за инвалидност, независимо от дохода на хората с увреждания или дохода на техния съпруг или партньор. Хората с увреждания следва да могат свободно да търсят работа или да живеят заедно/склучат брак с партньора си, без да бъдат ощетявани финансово.

4.1.5. Стратегия за обучение на специалисти в областта на правосъдието с акцент върху законодателството на ЕС за хората с увреждания, включително КПХУ на ООН. Това ще включва проучване на процедурните гаранции за уязвими пълнолетни в наказателното производство, като се оценява необходимостта от законодателни предложения относно подкрепата и закрилата на уязвимите пълнолетни лица в съответствие със Стратегията за правата на жертвите. ЕК също така ще предостави на държавите членки насоки относно достъпа до правосъдие за хората с увреждания в ЕС. Тя ще подкрепя държавите членки в засилването на участието на хора с увреждания като специалисти в системата на правосъдието. ЕИСК приветства тези предложения, в които са отразени препоръките, отправени в неговото становище ⁽⁷⁾. ЕИСК също така изразява задоволство, че ЕК ще поиска от Агенцията за основните права да проучи положението на хората с увреждания, живеещи в институции, по отношение на насилието, малтретирането и изтезанията. Тези действия следва да предоставят и насоки за това как да се гарантира, че на хората с увреждания не се отказва достъп до правосъдие или то не бива забавяно поради проблеми с достъпността, липса на правна дееспособност, липса на помощ за подпомогнато вземане на решения или липса на помощ при комуникацията, като например превод на жестомимичен език. Добри практики за подпомогнато вземане на решения следва да се събират в съответствие с членове 12 и 13 от КПХУ. Също така би било полезно да се проучи как държавите членки са изпълнили Препоръката на Комисията от 27 ноември 2013 г. относно процесуалните гаранции за уязвими лица, които са заподозрени или обвиняеми в наказателно производство ⁽⁸⁾.

4.1.6. Няколко действия в областта на образованието. Те включват подкрепа за държавите членки при осигуряването на помощни технологии и предоставянето на достъпна цифрова учебна среда и учебно съдържание в рамките на плана за действие в областта на цифровото образование за периода 2021—2027 г. ЕК също предлага набор от инструменти за приобщаване в образованието и грижите в ранна детска възраст с наличието на специална глава относно децата с увреждания. И накрая, ЕК ще помогне на държавите членки при по-нататъшното развиване на системите за обучение на учители, за да се преодолее недостигът на учители в рамките на образованието за хора със специални потребности, и ще даде възможност на всички специалисти в сферата на образованието да управляват многообразието и приобщаващото образование. ЕИСК отбелязва със задоволство, че ЕК признава ролята, която ЕС може да играе в насърчаването на приобщаващото образование, и по-специално на електронното обучение, тъй като учащите с увреждания се сблъскаха с много проблеми с достъпността по време на пандемията от COVID-19. ЕИСК обаче би искал да подчертае, че действията за обучение на учители за ученици със специални образователни потребности следва да бъдат насочени и към обучението на учители в общообразователните учебни заведения за това как те да предложат приобщаващо обучение в класната стая. ЕК следва да насърчава приобщаващото образование в общообразователните учебни заведения и да насърчава държавите членки да определят педагози за ученици със специални образователни потребности в приобщаващи учебни заведения. Инвестиции и подобрения следва да се направят и в предоставянето на кариерно ориентиране за хората с увреждания в рамките на образователните системи.

4.1.7. В областта на приобщаващите изкуство и култура, спорт, дейности за отдих и развлечение, включително приобщаващия туризъм, стратегията ще засили участието чрез действия на множество фронтове, а именно чрез сътрудничество с масовите спортни организации и специалните спортни организации за хората с увреждания, както и като се подкрепя създаването на изкуство от творци с увреждания и като се използват средства от ЕС, за да се направят обектите на културното наследство и свързаните с изкуството събития по-достъпни за хората с увреждания.

4.1.8. ЕИСК изразява съжаление, че в стратегията липсва амбиция за приемането на Директивата за хоризонтална недискриминация, блокирана в Съвета през последното десетилетие. Няма реални планове за преодоляването на това блокиране или за предлагане на алтернативи, ако Съветът не успее да постигне споразумение.

4.1.9. ЕИСК би искал също така да се обърща повече внимание на въпроси, свързани със здравето. В стратегията се акцентира върху плана за борба с рака, което Комитетът приветства, но има голяма неяснота по отношение на психичното здраве, достъпността на информацията, свързана със здравето, и предоставянето на здравни грижи за хора с увреждания, които все още живеят в институции.

⁽⁷⁾ ОВ С 97, 24.3.2020 г., стр. 41.

⁽⁸⁾ ОВ С 378, 24.12.2013 г., стр. 8.

5. Насърчаване на правата на хората с увреждания в световен мащаб

5.1. Глава шеста от стратегията обхваща действия, свързани с насърчаване на правата на хората с увреждания в световен мащаб. Основните действия включват следното:

5.1.1. Укрепване на събирането на данни относно хората с увреждания при финансираната от ЕС хуманитарна помощ, например чрез насърчаване на използването на краткия набор от въпроси на Вашингтонската група. Това е отлично предложение, което отговаря на вече отправените искания от ЕИСК. Комитетът би искал да види подобряване на събирането на дезагрегирани данни по всички фронтове, особено по отношение на хората, живеещи в институции. ЕС следва да подкрепи и изпълнението на КПХУ на ООН и да насърчава нейната ратификация в световен мащаб.

5.1.2. Актуализиране на инструментариума относно „основан на правата подход към сътрудничеството на ЕС за развитие, който включва всички права на човека“ през 2021 г. Това следва да се направи не само в сътрудничество с организациите на хората с увреждания в ЕС, но също така и с националните и местните организации на хората с увреждания, установени в държавите, в които се правят тези инвестиции.

5.1.3. Осигуряване на систематичното използване на маркера за увреждания на Комитета за подпомагане на развитието (КПР) към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), за да се проследяват инвестициите за приобщаване на хора с увреждания с оглед целенасочен мониторинг на финансирането от ЕС. ЕИСК изразява голямо задоволство, че това предложение, направено в неговото становище SOC/616⁽⁹⁾, е взето под внимание.

6. Осъществяване на стратегията и даване на пример

6.1. Глави седма и осма на стратегията обхващат действия, свързани с изпълнението на стратегията и с това как ЕК ще промени своята структура и начин на работа, за да постигне това. Основните действия включват следното:

6.1.1. Годишен обмен на мнения с ЕИСК. ЕИСК отбелязва със задоволство, че участието му в изпълнението на стратегията ще бъде формализирано, и очаква с нетърпение това продължаващо, структурирано сътрудничество. Той също така приветства факта, че ЕК ще организира също и редовни срещи на високо равнище с Европейския парламент, Съвета и Европейската служба за външна дейност (ЕСВД), включващи представителни организации на хората с увреждания.

6.1.2. Създаване на платформата за хората с увреждания, която да замени групата на високо равнище на ЕС по проблемите на хората с увреждания. Платформата ще подкрепя изпълнението на стратегията, както и националните стратегии за хората с увреждания. Тя ще обедини националните фокусни точки по КПХУ, организациите на хората с увреждания и ЕК. Платформата ще предостави форум за обсъждане на оценките на ООН на изпълнението на КПХУ от държавите членки. ЕИСК има големи надежди за тази нова структура, която обещава да бъде по-отворена и прозрачна от групата на високо равнище.

6.1.3. Обновена стратегия за човешките ресурси за повишаване на перспективите за набиране и кариерно развитие на служители с увреждания, включително „Служба за многообразие и приобщаване“, която да наблюдава разработването и изпълнението на действия за насърчаване на многообразието и приобщаването в рамките на ЕК. ЕИСК счита, че това е едно от най-обещаващите действия в рамките на стратегията, и се надява, че то ще доведе до реално увеличение на броя на назначените хора с увреждания в институциите на ЕС. ЕИСК отбелязва със задоволство и факта, че ЕК ще актуализира целевата комуникационна и информационна стратегия на EPSO и ще засили докладването от страна на ръководителите на всички служби на ЕК относно многообразието и разумните улеснения за служителите с увреждания.

6.1.4. Подобряване на достъпността на всички услуги за аудиовизуални съобщения и графичен дизайн на ЕК до 2023 г. ЕИСК приветства това действие и призовава ЕК да работи с експерти по достъпността, за да осигури възможно най-високо равнище на достъпност.

6.1.5. Гарантиране на достъпността на всички новозаети сгради на ЕК. ЕК ще гарантира също така, че местата за събития на ЕК са достъпни и че всички сгради на ЕК отговарят на европейските стандарти за достъпност до 2030 г. ЕИСК настоятелно призовава ЕК непременно да постигне това.

6.1.6. Разработване на стратегия за събиране на данни, която ще насочва държавите членки и в която ще се анализират съществуващите източници на данни и показатели, включително за административните данни. ЕИСК подчертава необходимостта от събиране на дезагрегирани данни, вероятно като се използва краткият набор от въпроси на Вашингтонската група, както вече беше споменато в стратегията.

⁽⁹⁾ ОВ С 97, 24.3.2020 г., стр. 41.

6.1.7. Публикуване на рамка за мониторинг на целите и действията по тази стратегия, последвано от разработването на нови показатели за уврежданията и публикуването на доклад през 2024 г. относно стратегията, в който се оценява актуалното състояние и ако е необходимо, се актуализират нейните цели и действия. ЕИСК, и по-специално групата на ЕИСК за хората с увреждания, са готови да подкрепят ЕК при разработването на тази рамка заедно с организациите на хората с увреждания. ЕИСК изразява задоволство, че е определена дата за доклада за изпълнението, насрочена така, че ЕК да може да коригира всякакви недостатъци, възникнали по време на периода на действие на стратегията.

Брюксел, 7 юли 2021 година.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за препоръка на Съвета Създаване на Европейска гаранция за децата“

(COM(2021) 137 final)

„Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите Стратегия на ЕС за правата на детето“

(COM(2021) 142 final)

(2021/C 374/10)

Докладчик: **Kinga JOÓ**

Съдокладчик: **Maria del Carmen BARRERA CHAMORRO**

Консултация	Европейска комисия, 31.5.2021 г.
Правно основание	член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Решение на Бюрото	23.3.2021 г.
Компетентна секция	„Заетост, социални въпроси и гражданство“
Приемане от секцията	21.6.2021 г.
Приемане на пленарна сесия	7.7.2021 г.
Пленарна сесия №	562
Резултат от гласуването	
(„за“/„против“/„въздържал се“)	231/0/2

1. Заключение и препоръки

1.1. Неприемливата статистика, че едно от четири деца в ЕС расте в риск от бедност и социално изключване, изисква координиран европейски подход въз основа на силна политическа рамка и правна уредба с цел тази тенденция да се обърне и да се прекъсне цикълът на препредаване на това неравностойно положение между поколенията. Трябва да се постави амбициозна цел за преодоляване до 2030 г. на бедността при всички деца, а не само при пет милиона от тях.

1.2. От съществено значение е правата на децата да бъдат интегрирани в създаването на политики. На практика всяка област на политиката засяга децата, поради което е необходим обхващащ цялото общество подход, за да се гарантира, че различните политики (свързани със семейството, образованието, икономиката, цифровия свят, околната среда, жилищното настаняване) оказват овластяващо и дълготрайно положително въздействие върху здравето и благосъстоянието на децата. На равнището на ЕС и на национално, регионално и местно равнище спешно трябва да бъдат приети интегриран подход и хоризонтални мерки, за да се обхванат всички важни области, които могат да оказват въздействие върху живота на децата днес и в бъдеще.

1.3. ЕИСК препоръчва националните планове за действие във връзка с гаранцията за децата да включват набор от мерки, обхващащи две и повече поколения, така че да се осигури подкрепа както за децата, така и за техните родители, тъй като уязвимостта на детето не може да се преодолее без да се работи за преодоляване на уязвимостта на неговото семейство. Родителите и лицата, полагащи грижи, трябва да бъдат подкрепени чрез комбинация от действия: подходящ доход, равновесие между професионалния и личния живот, ползването на отпуск по майчинство, бащинство и родителски отпуск с подходящо заплащане, отпуск за полагане на грижи, гъвкави схеми на работа и работни места, съобразени със семейния живот.

1.4. Правата на човека и правата на детето са задължителни за всички държави членки, както е посочено в член 2 от ДЕС. Необходимо е по-силна политическа рамка за правата на децата за цяла Европа и много заинтересовани страни вече отправиха призови за това. С организираното гражданско общество, по-специално социалните служби, организациите за защита на правата на детето, семейните организации и доставчиците на формално и неформално образование, трябва да се провеждат консултации и те да бъдат надлежно включвани в изготвянето на националните планове за действие и в техните механизми за мониторинг. Целенасочените действия могат най-добре да подпомогнат ефективното прилагане на тези две рамки на ЕС за премахване на бедността и насърчаване на здравето и благосъстоянието на децата.

1.5. Само 11 държави разпределиха специално финансиране по линия на ЕСФ+ за преодоляване на бедността при децата, докато няколко други държави членки бяха много близо до средната стойност за ЕС по отношение на данните им за свързаните с бедността рискове сред децата. ЕИСК препоръчва всички държави членки да заделят средства от ЕСФ+ за извеждане на децата от бедността, като определените 5 % следва да се считат за минималния процент. Необходимо е също така да се подобри събирането на качествени дезагрегирани данни, за да се подпомогне наблюдението на напредъка към прекратяване на детската бедност и социалното изключване.

1.6. ЕИСК препоръчва на държавите членки да предоставят свободен достъп до образование и грижи в ранна детска възраст, образование и училищни дейности и здравеопазване или да предоставят тези услуги безплатно. Като алтернатива те могат да гарантират чрез подходящи парични обезщетения, че децата получават тези основни услуги, без да се създава допълнителна финансова тежест за семействата.

1.7. ЕИСК препоръчва при изготвянето на националните си планове в рамките на гаранцията за децата държавите членки да определят целевата възрастова група, когато това е целесъобразно, като същевременно отбелязва, че правата на детето се прилагат за всяко лице на възраст под 18 години. Това е особено важно за гарантиране на взаимното допълване на рамки като гаранцията за децата и гаранцията за младежта, така че да се работи във висшия интерес на бенефициерите.

1.8. ЕИСК настоятелно призовава Комисията да постави Стратегията за правата на детето на равнище на хоризонтална координация с други наскоро одобрени европейски стратегии, като например стратегиите за равенство между половете, за равнопоставеност на ЛГБТИК, за ромите и за правата на хората с увреждания.

2. Въведение

2.1. Правата на децата са правата на човека на всички лица на възраст под 18 години. Защитата на правата на детето е цел на Европейския съюз, както е посочено в член 3, параграф 3 от ДЕС и член 24 от Хартата на основните права на ЕС. Съветът на Европа насърчава и защитава човешките права на децата въз основа на Европейската конвенция за правата на човека и Стратегията за правата на детето (2016—2021 г.), както и други значими правни норми. Съгласно Конвенцията на ООН за правата на детето (КООНПД) всеки индивид на възраст под 18 години в света има право на един и същ набор от граждански, политически, икономически, социални и културни права, независимо от своя етнически произход, пол, религия, език, способности, миграционен статус, сексуална ориентация и какъвто и да е друг статус. Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (КООНПУХУ) и целите на ООН за устойчиво развитие (ЦУР) също се прилагат в този случай.

2.2. На 4 юни 2007 г. беше дадено началото на ежегоден форум за правата на детето. Тази платформа дава възможност за диалог между институциите на ЕС и други заинтересовани страни и за ежегодно наблюдение на действията на ЕС в областта на правата на децата. През 2010 г. ЕИСК прие становище относно „Бедността сред децата и благосъстоянието на децата“⁽¹⁾, а през 2011 г. — становище относно „Програма на ЕС за правата на детето“⁽²⁾, в което призовава държавите членки да подкрепят децата по всички възможни начини.

2.3. На 20 февруари 2013 г. Комисията прие препоръки за укрепване на правата на децата, намаляване на бедността сред тях и подобряване на тяхното благосъстояние⁽³⁾. На 24 ноември 2015 г. Европейският парламент призова Комисията и държавите — членки на ЕС, да въведат гаранция за детето и програми, които предлагат подкрепа и възможности за родителите да излязат от положение на социално изключване и да се интегрират на пазара на труда⁽⁴⁾. На 13 декември 2017 г. Парламентът, Съветът и Комисията провъзгласиха Европейския стълб на социалните права (ЕССП), който е съсредоточен и върху „Грижи и подкрепа за децата“⁽⁵⁾ (принцип 11). ЕССП предвижда също така правото на закрила от бедност и правото на специални мерки за насърчване на равните възможности. Като последваща стъпка през юли 2020 г. Комисията възложи проучване относно осъществимостта⁽⁶⁾, а през август 2020 г. започна обществени консултации във връзка с гаранцията за децата и във връзка с изготвянето на Стратегия на ЕС за правата на детето.

⁽¹⁾ ОВ С 44, 11.2.2011 г., стр. 34.

⁽²⁾ ОВ С 43, 15.2.2012 г., стр. 34.

⁽³⁾ ОВ L 59, 2.3.2013 г., стр. 5.

⁽⁴⁾ Резолюция на ЕП (2015 г.) относно намаляване на неравенството, и по-специално на бедността сред децата, (ОВ С 366, 27.10.2017 г., стр. 19) параграф 46.

⁽⁵⁾ Междунституционална прокламация относно Европейския стълб на социалните права.

⁽⁶⁾ Feasibility study for a child guarantee, final report (Проучване за осъществимостта на гаранция за децата, окончателен доклад).

2.4. На 24 март 2021 г. с подкрепата на Европейския парламент ⁽⁷⁾ Комисията прие първата всеобхватна Стратегия на ЕС за правата на детето за периода 2021—2024 г., както и предложение за препоръка на Съвета за създаване на Европейска гаранция за децата.

3. Общи бележки относно Стратегията на ЕС за правата на детето и предложението на Комисията за Европейска гаранция за децата

3.1. Стратегията на ЕС за правата на детето е политическа рамка, основана на права, с която правата на децата се интегрират като хоризонтален въпрос във всички политики и законодателни актове на ЕС. Предложението за препоръка на Съвета за създаване на Европейска гаранция за децата е правнообвързващо и съдържа ясен набор от действия за изпълнение, цели и мерки, които ще бъдат наблюдавани внимателно от ЕС. ЕИСК приветства и двете предложения, като счита, че тяхното изпълнение ще подкрепи усилията на европейско и национално равнище за насърчване на благосъстоянието на децата и за намаляване на бедността сред тях.

3.2. Децата са най-уязвимите членове на обществото ни и не са в състояние да се справят самостоятелно с риска от бедност и социално изключване. Насилието срещу деца под всякаква форма е широко разпространено. Пандемията от COVID-19 доведе до увеличаване на определени форми на насилие, за което се съобщава от полицията и други утвърдени служби, като например телефонни линии в помощ на децата, в много държави членки, които са изправени пред нарастващ брой на случаите ⁽⁸⁾. По данни на Евростат от 2019 г. 18 милиона деца или 22,2 % от децата в ЕС израстват в риск от бедност и социално изключване и е вероятно тази цифра да се увеличи поради социално-икономическите последици от пандемията ⁽⁹⁾. Едно от четири деца в ЕС расте в семейство в несигурно положение, което има нужда от подкрепа, за да се прекъсне цикълът на предаване на бедността между поколенията.

3.3. **Децата изразиха мнението си за правата и бъдещето, които искат**, в проучването, наречено Нашата Европа. Нашите права. Нашето бъдеще ⁽¹⁰⁾, което допринесе за оформяне както на Стратегията на ЕС за правата на детето, така и на гаранцията за децата. Мненията на общо над 10 000 деца бяха събрани от пет организации за правата на децата. От констатациите става ясно, че мненията на децата трябва да спомогнат за оформяне на икономическите, социалните, правните и политическите рамки и приоритети на ЕС.

3.4. В Стратегията на ЕС за правата на детето се **възприема всеобхватен подход** и нейната обща цел е изграждане на по-добър живот за децата в рамките на Европейския съюз и по целия свят в шест важни области: i) участие на децата в политическия и демократичния живот на ЕС; ii) социално-икономическо приобщаване, образование и здравеопазване; iii) предотвратяване и защита от всички форми на насилие и дискриминация; iv) правосъдие, съобразено с интересите на децата; v) децата в цифровата ера; и vi) глобалното измерение на правата на детето. **Предложението за препоръка на Съвета за създаване на Европейска гаранция за децата** е съсредоточено върху социално-икономическото приобщаване и достъпа на децата в нужда до набор от основни услуги: образование и грижи в ранна детска възраст, образование и училищни дейности, достъп до здравеопазване, достъп до здравословно хранене и подходящо жилищно настаняване. То допринася за Стратегията на ЕС за правата на детето с акцент върху децата, които живеят в ЕС.

3.5. В стратегията се призовава за по-приобщаващо и системно участие на децата на местно, национално и европейско равнище. Това ще бъде постигнато чрез **нова платформа на ЕС за участие на децата**, която ще бъде създадена в партньорство с Европейския парламент и организации за защита на правата на децата, за да се гарантира по-доброто участие на децата в процеса на вземане на решения.

3.6. В стратегията се призовава **децата да растат без насилие и експлоатация**. Децата може да са жертви, свидетели или извършители на насилие. Според доклади на МОТ много деца са експлоатирани на пазара на труда и се използват за принудителен труд, включително сексуална експлоатация и проституция. В стратегията се призовава и за **правосъдие, съобразено с интересите на децата**, и се посочва, че съдебното производство трябва да бъде съобразено с тяхната възраст и

⁽⁷⁾ Резолюция на ЕП (2021 г.) относно правата на детето с оглед на стратегията на ЕС за правата на детето.

⁽⁸⁾ СЗО Европа, *The rise and rise of interpersonal violence — an unintended impact of the COVID-19 response on families* (Все по-голямо увеличаване на междуличностното насилие — непредвидено въздействие на мерките за реагиране на COVID-19 върху семействата) (2020 г.).

⁽⁹⁾ УНИЦЕФ, *Supporting Families and Children Beyond COVID-19 — Social protection in high-income countries* (Подкрепа за семействата и децата отвъд COVID-19 — Социална закрила в държавите с високи доходи) (2021 г.).

⁽¹⁰⁾ УНИЦЕФ, *Children speak up about the rights and the future they want* (Децата изразяват мнение за правата и бъдещето, които искат) (2021 г.).

нужди и висшият интерес на детето трябва да бъде от първостепенно значение. Трябва да се гарантира достъп до правосъдие за децата, така че да се работи за пълното признаване на правата на детето и тяхното и упражняване, като същевременно се запази ефективността на съдебните производства, включително чрез специализирано обучение на длъжностните лица в съдебната система.

3.7. Семейната среда е от ключово значение за успешното развитие на децата. В своята **Стратегия за равенство между половете (2020—2025 г.)** Комисията посочва, че равното поделение между родителите на отговорностите за полагане на грижи за децата играе ключова роля за тяхното социално приобщаване. Пандемията от COVID-19 оказа непропорционално социално-икономическо въздействие върху жените и родителите трябва повече от всякога да работят заедно като екип във висшият интерес на детето. Изпълнението както на гаранцията за децата, така и на Стратегията за правата на детето трябва да бъде свързано с ключови инициативи на ЕССП, като например транспонирането на Директивата относно равновесието между професионалния и личния живот.

3.8. В ЕС има широк спектър семейни модели, включително „семейства на дъгата“ с един или повече членове, които са ЛГБТИК. В съответствие със **Стратегията на Комисията за равнопоставеност на ЛГБТИК за периода 2020—2025 г.** децата в „семейства на дъгата“ трябва да бъдат защитавани, по-специално в транснационални ситуации, при които заради различията в семейното право в отделните държави членки може да се стигне до прекъсване на признаването на семейните връзки, когато семействата преминават през вътрешните граници в ЕС. В съответствие със **Стратегията за правата на хората с увреждания** за периода 2021—2030 г. децата с увреждания трябва да имат правото да бъдат включени в общността с възможности за избор, равни с тези на всички останали. Както е предвидено в **Стратегическата рамка на ЕС за равенство, приобщаване и участие на ромите** за периода 2020—2030 г., трябва да се работи за напредването на ромските деца в обществото. Превенцията на дискриминацията въз основа на сексуална ориентация, полова идентичност/проявление на пола и полови белези, увреждане или етнически произход трябва да се насърчава от ранна възраст.

3.9. В предложението за **гаранция за децата** се предоставят насоки и ресурси за държавите членки, чрез които те да подпомагат децата в нужда предвид **силната взаимовръзка между социалното изключване на децата и липсата на достъп до основни услуги**. Уязвимите деца включват i) бездомните деца или децата, живеещи в лоши жилищни условия; ii) децата с увреждания; iii) децата с мигрантски произход; iv) децата с малцинствен расов или етнически произход (особено роми); v) децата, за които се полагат алтернативни грижи (особено настанените в специализирани институции); и vi) децата в несигурна семейна среда.

3.10. **Гаранцията за децата** е стратегическа рамка, която насочва действията на 27-те държави членки посредством **национални планове за действие, съсредоточени върху прилагането на гаранцията за децата и насочени към домакинства с деца, изложени на риск от бедност и социално изключване**. Препоръката трябва да бъде приета от Съвета на ЕС, след което всички държави членки ще разполагат с шест месеца да изготвят национални планове за действие във връзка с гаранцията за децата. В предложението за гаранция за децата се подчертава, че макар гарантирането на достъп до услугите да е важна част от преодоляването на социалното изключване на децата, **то трябва да бъде включено в по-широк подход и в способстваща рамка на социалната и семейната политика**.

3.11. В стратегията са формулирани **препоръки за действие на равнището на ЕС и на национално равнище**, в различни политики и програми за финансиране, които имат въздействие върху здравето и благосъстоянието на децата, като например фондовете на ЕС, миграцията, здравеопазването, жилищното настаняване, образованието, икономиката, околната среда и цифровата трансформация.

3.12. Комисията ще докладва за напредъка на Стратегията на равнището на ЕС и на национално равнище в рамките на годишен форум на ЕС за правата на детето. В края на 2024 г. ще бъде направена оценка на стратегията с участието на деца. Комисията ще **наблюдава напредъка по гаранцията за децата посредством комбинация от инструменти, включително европейския семестър**.

3.13. В националните планове за действие следва да бъдат включени **прозрачни данни относно използването на средства от ЕС и национални средства**, както и график за изпълнение на дейностите. Държавите членки могат да използват средства от ЕС, по-специално от ЕСФ+ и Next Generation EU, за да подпомагат действията си. В ЕСФ+ е включена специална цел, свързана с тази област, и са разпределени средства за борба с детската бедност. Съгласно новия регламент **държавите — членки на ЕС, в които средната стойност за детската бедност е по-висока от средната стойност за ЕС за периода 2017—2019 г. (23,4 %), ще трябва да разпределят най-малко 5 % от финансовите си средства по линия на ЕСФ+ за справяне с детската бедност**.

4. Конкретни бележки относно Стратегията на ЕС за правата на детето

4.1. **Стратегията на ЕС за правата на детето е силно необходима рамка на Европейския съюз за защита на правата на децата и тяхното овластяване.** Докато възрастните имат право да гласуват и разполагат с правни средства за защита и официални процедури за подаване на жалби, в случай че правата им бъдат нарушени, децата често са изключени от тези механизми. Така децата нямат глас в процеса на разработване на политики и интересите им могат да останат невидими за правителството, ако не се полагат съзнателни и систематични усилия за тяхната защита и насърчване.

4.2. За да бъде най-ефективно, пълноценното участие на децата изисква широкообхватни промени в политическите и институционалните структури, както и в нагласите, ценностите и културните практики, така че децата да бъдат признати като граждани и заинтересовани страни. За да се подкрепи участието на децата и да се чуят техният глас и искания, е необходимо изграждане на капацитет както за децата, така и за възрастните, включително чрез неформални дейности, предоставяни от участници от гражданското общество във и извън училищната среда. **Конференцията за бъдещето на Европа е отлична възможност за задействане на участието на децата и ЕИСК също ще проучи начини да включи постепенно по-голямо участие от тяхна страна.**

4.3. **Детето е индивид и член на семейство и общност** с права и отговорности, подходящи за възрастта му и етапа му на развитие, и с право на качествен живот. Родителите и лицата, полагащи грижи, играят основна роля в умственото, физическото и емоционалното развитие на детето. Топлите и подкрепящи взаимоотношения между родители/баби и дядовци и децата са елемент от съществено значение за благосъстоянието и издръжливостта на децата. Взаимоотношенията с братя и сестри също играят ключова роля в развитието на децата. Тези взаимоотношения са още по-важни за децата в алтернативна форма на грижа, поради което братята и сестрите следва да могат да останат заедно, освен ако това не е в техния висш интерес. В политиките трябва да се изведе като приоритет инвестирането в децата и техните семейства и да се гарантира, че се предоставя подходяща висококачествена подкрепа посредством системен подход, обхващащ множество поколения, с цел подпомагане на семействата при отглеждането на деца посредством положителни родителски умения.

4.4. Предложената в Стратегията инициатива за подкрепа на развитието и укрепването на интегрирани системи за закрила на детето би трябвало да бъде допълнена с мерки за предотвратяване на всички форми на насилие срещу деца. Насилието, което децата са понесли или на което са били свидетели в детството си, може да има дълготрайни последици за физическото, емоционалното и психологическото им развитие. Необходим е план с участието на всички равнища на управление, от ЕС до общините, **за да се предотвратява и да се преодолее насилието срещу деца**, като в плана трябва да се разглежда излагането на всички форми на насилие, злоупотреба и пренебрегване, включително физическо и психологическо насилие, сексуално насилие, насилие онлайн, домашно, институционално и училищно насилие. Следва да се разгледат взаимно пресичащите се уязвимости, като например повишените рискове, пред които са изправени момичетата, децата (и по-специално момичетата) с увреждания, децата, живеещи в уязвими ситуации и домакинства, склонни към насилие. В случай че извършители на насилие са непълнолетни лица, освен съдебни процедури, съобразени с интересите на детето, е необходима и институционална среда, съобразена с интересите на детето, за да се улесни пълната му социална реинтеграция. Линиите за спешна помощ и други подобни услуги, иницирани от НПО в подкрепа на децата и семействата, следва да получават структурно финансиране, за да се гарантират устойчивост и ефективност.

4.5. Правата на децата трябва да бъдат разгледани и в ключови сфери на влияние, които имат отражение върху благосъстоянието на децата и техните семейства. Лицата, вземащи решения, следва систематично **да интегрират правата на децата** с цел да се оцени въздействието на дадена инициатива, която може да засегне децата и техните права. Във връзка с това, когато правата на детето са засегнати в отношения с трети държави, е важно при необходимост да се действа бързо и ефективно. Това е възприетият в стратегията цялостен подход и той трябва да е в центъра на процеса на изпълнение и оценка. Освен това при изпълнението на стратегията държавите членки следва да бъдат подпомагани от набор от най-добри практики, които вече съществуват в други държави и са дали добри резултати.

4.6. Децата носят най-малка отговорност за изменението на климата, но понасят най-тежкото бреме от въздействието му. Стратегията се позовава на въздействието на кризата в областта на околната среда и климата върху децата, но би трябвало да отиде по-далеч, **като гарантира, че физическото и психическото здраве на децата служи за отправна точка в политиките и законодателството в областта на околната среда, така че да се намали излагането на децата на екологични опасности.** Децата са по-чувствителни и уязвими на екологични рискове от възрастните.

4.7. Вероятно следващото поколение ще стане свидетел на пълно сливане на живота офлайн и онлайн. Това е възприетият в стратегията подход: **интегриране на правата на децата в цифровия свят, така че да бъде съобразен с бъдещето.** Днес все повече деца използват цифрови устройства от все по-ранна възраст. Необходими са достъпни цифрови среди, които

да са подходящи по подразбиране за всички деца, в съчетание със силно регулиране за по-безопасен интернет, подкрепено от образование в областта на цифровото гражданство. Децата имат право на достъп до информация онлайн от разнообразни източници, без да бъдат подложени на самообучаващи се алгоритми или рекламни бизнес модели, водещи до информация с ниско качество.

4.8. От ранна възраст децата може да станат жертва на тормоз онлайн, който може да причини тежки или дори смъртоносни проблеми с психичното здраве. Децата стават жертва и на сексуален тормоз онлайн, като случаите се увеличиха повече от всякога по време на периода на ограничителните мерки във връзка с COVID-19, когато количеството на споделяния онлайн материал със сексуално насилие над деца се увеличи значително ⁽¹¹⁾. **Предотвратяването и борбата с всяка форма на насилие онлайн са от първостепенно значение за безопасността на децата в тази среда.**

4.9. Правата на децата, по-специално на по-малките, би трябвало да се зачитат от всички медии и рекламодатели и децата би трябвало да бъдат **защитени като потребители**. Това е от особено значение във връзка със здравословното хранене, което следва да е финансово достъпно и да произхожда от устойчив от екологична гледна точка източник. В стратегията се предлага да се разработят най-добри практики и доброволен етичен кодекс за намаляване на предлагането на пазара за деца на продукти с високо съдържание на захар, мазнини и сол. Необходими са съгласувано разработване на политики, по-строг законодателен контрол върху продуктовете информация и информацията относно безопасността на храните и предлагане на пазара, при което се цели ограничаване на рекламирането на нездравословни храни и напитки.

5. Конкретни бележки относно Европейската гаранция за децата

5.1. **Детската бедност, лишенията, дискриминацията и изключването са едни от най-сериозните препятствия пред прилагането на правата на децата;** ето защо ЕИСК приветства акцента върху тези области в рамките на Европейската гаранция за децата, заедно с целта относно бедността до 2030 г. по линия на ЕСПП, а именно до 2030 г. да се помогне на най-малко 5 милиона деца да преодолеят бедността. Това е значителна стъпка напред, но ЕИСК настоятелно призовава всяка държава членка да представи качествени и количествени цели в своя план за действие във връзка с гаранцията за децата, които да са по-високи от предвидената от Европейската комисия цел, като се вземе под внимание въздействието на COVID-19. Тези планове за действие би трябвало да бъдат свързани със съществуващите правни и политически документи, приети в рамките на наблюдението по линия на КООНПД.

5.2. В проучването относно осъществимостта на гаранцията за децата са разгледани предимствата на **двупистов подход**, при който всички деца, включително най-нуждаещите се, следва да имат достъп до услуги ⁽¹²⁾. При необходимост децата, които са изправени пред най-големи пречки при достъпа, би трябвало да получат допълнителна и целева помощ, за да се гарантира, че имат достъп посредством автоматични механизми, които предотвратяват всяка форма на стигматизиране. Това следва да се прилага спрямо всички открити в гаранцията за децата области на услугите посредством всеобхватен и междусекторен подход, така че да се гарантира, че всяко дете има едни и същи възможности и старт в живота, независимо от семейната си среда, произхода си или индивидуалните си нужди, и да се постигне пълно съответствие с прехода към висококачествени услуги за грижи в семейна среда и в общността.

5.3. **В съвместното си изявление от 2020 г. относно осигуряването на грижи за децата в ЕС социалните партньори подчертават, че всяко дете има право на достъп до висококачествена, приобщаваща образование и грижи в ранна детска възраст, за да получи добър старт в живота, като се вземат под внимание целите от Барселона и предстоящото им преразглеждане.** Това обаче не предполага задължителен характер: родителите би трябвало да имат свободата да решават кое е във висшия интерес на детето им преди възрастта за задължително образование. Въпреки това трябва да има приемственост между предоставените от семействата грижи през първите месеци/години от живота на детето и професионалните образование и грижи в ранна детска възраст, които са съобразени с индивидуалните потребности, при влизането на децата в образователната система и връщането на родителите обратно към пазара на труда или към обучение.

5.4. За децата в по-горните възрастови групи (а именно между 15 и 18 години) трябва да се осигури съгласуваност между гаранцията за децата и гаранцията за младежта, като се признават потенциални припокривания, гарантира се ясно разпределение на бюджетите и в националните планове за действие се разработват подходящи за възрастта и индивидуално съобразени мерки за подкрепа на децата и родителите им с цел гарантиране на плавен преход от образование към заетост. Това включва **предназначена за децата информация без стереотипи относно сферата на труда**, която да ги подготви за действителните условия на заетост, и насърчаване на участието на децата, и по-специално на момичетата, в научни, инженерни и математически дисциплини, а момчетата — в свързани с предоставяне на грижи и преподаване професии.

⁽¹¹⁾ ОВ C 10, 11.1.2021 г., стр. 63.

⁽¹²⁾ Feasibility study for a child guarantee, final report (Проучване за осъществимостта на гаранция за децата, окончателен доклад).

5.5. Неравнопоставеният **достъп до здравеопазване** представлява морална и социална несправедливост. Той противоречи на основното право на пациентите да получават най-високия постижим стандарт на здравеопазване, включително в областта на психичното здраве; освен това той няма само човешка цена, но и финансова от гледна точка на икономическата устойчивост на публичните разходи. Освен рисковете за здравето **се наблюдава и влошаване на емоционалното и психичното благосъстояние на децата** като последица от пандемията от COVID-19, като много деца страдат от тревожност поради липсата на информация и несигурността на настоящото положение или изпитват самота и мислят за самоубийство. Предоставянето на бърза висококачествена медицинска помощ и подкрепа за психичното здраве е от съществено значение в тези ситуации.

5.6. Средно 5,4 % от децата в училищна възраст (от 6 до 16 години) в Европа живеят в домакинства, които не могат да си позволят финансово да имат компютър или връзка с интернет. Преодоляването на бедността на децата и семействата по линия на гаранцията за децата означава и **преодоляване на лишенията по отношение на цифровите технологии**. Показателят за тежки материални лишения в рамките на статистическите данни на Общността за доходите и условията на живот (EU-SILC) ⁽¹³⁾ би трябвало да включва поне една променлива, свързана с лишенията по отношение на цифровите технологии. Един от всеки четирима европейци не е в състояние адекватно да осветява, отоплява или охлажда дома си, което допринася за смъртта на 100 000 души всяка година. Според доклада на Европейската мрежа за социална политика, публикуван през есента на 2020 г., енергийната бедност засяга не само домакинствата с ниски доходи, но и голяма част от домакинствата със средни доходи в значителен брой държави членки. Достъпът на децата до енергия се отразява на тяхното качество на живот и изборите в живота, както и на тяхното здравословно състояние. За да се гарантират както социалната, така и екологичната справедливост, енергийната бедност на децата следва да бъде преодоляна в рамките на гаранцията за децата, във връзка с действията по линия на принцип 20 от Европейския стълб на социалните права.

5.7. След бързото приемане на препоръката на Съвета националните планове за действие във връзка с гаранцията за децата следва да бъдат в съответствие с **подхода в три направления, посочен в препоръката 2013/112/ЕС на Комисията** ⁽¹⁴⁾ **относно инвестициите в децата** (достъп до адекватни ресурси, достъп до качествени и финансови достъпни услуги и право на децата на участие), и би трябвало да бъдат разработени в консултации с децата и техните семейства, както и с организациите на гражданското общество, като се засили националният, регионалният и местният граждански диалог. Сред заинтересованите страни, участващи в процеса по линия на гаранцията за децата, би трябвало да бъдат включени организациите, които предоставят подкрепа, както публични, така и такива с нестопанска цел, а също и социалните партньори, свързани със съответните области на услуги, за да се гарантират достойни условия на труд и достъп до най-висококачествени услуги за децата.

5.8. ЕИСК приветства предложението за **национални координатори по гаранцията за децата, които да разполагат с подходящи ресурси и мандат и да осъществяват координация и мониторинг на изпълнението на препоръката**. От съществено значение за **междуправителствените механизми за координация** ще бъде създаването на ефективна система (на национално и поднационално равнище) с цел развиване, прилагане и наблюдение на благосъстоянието на децата и намаляване на бедността и социалното изключване сред тях. Трябва да се гарантира, че интегрираните подходи на национално равнище се преобразуват в интегрирани подходи на регионално и местно равнище и че са налице ефективни механизми за гарантиране на полезни взаимодействия между тях. Когато е възможно, всички значими показатели би трябвало да се дезагрегират на местно равнище, за да се получи по-ясна картина на териториалните различия и изпълнението на препоръката да се планира и наблюдава по-добре.

5.9. Пандемията от COVID-19 откри още съществуващи предизвикателства и непосредствени потребности на много семейства в несигурно положение, които вероятно ще бъдат засегнати най-тежко от дългосрочните последици от пандемията за икономиката, образованието, здравеопазването и благосъстоянието. Пропуските в системите и липсата на координация между тях станаха още по-видими. Влошаващите се икономически и социални условия повишиха риска от пренебрегване на децата. Затварянето на образователни институции доведе до сериозни трудности за много родители и лица, полагащи грижи. Отсъствието повиши риска от отпадане от образованието за децата от маргинализирани групи и създаде много големи затруднения за децата с увреждания, включително с когнитивни нарушения. От съществено значение е **училищната среда да осигурява на всяко дете еднакви възможности и целева подкрепа при необходимост**.

5.10. Услугите за семейства могат да играят ключова роля за подпомагане на семействата да се справят с това положение ⁽¹⁵⁾. Подкрепата за семействата в тяхната основна роля включва попълване на пропуски в образованието, обучението, социалното приобщаване, родителските умения, психологическото благосъстояние, достъпа до услуги, заетостта и доходите, като същевременно се разглеждат и области извън социалната политика. Следователно ЕИСК призовава отново за „Пакт за полагането на грижи в Европа“, **който да гарантира предоставянето на по-качествени услуги за всички през целия живот** ⁽¹⁶⁾. Здравето и благосъстоянието на децата зависят от всеобщи семейни политики на 21-ви век, при които децата са третираны равностойно, независимо от семейната им среда.

⁽¹³⁾ Този показател се заменя с показател за тежки материални и социални лишения.

⁽¹⁴⁾ Препоръка 2013/112/ЕС на Комисията от 20 февруари 2013 г. Инвестициите в децата — изход от порочния кръг на неравностойното положение (ОВ L 59, 2.3.2013 г., стр. 5).

⁽¹⁵⁾ ОИСП, Looking beyond COVID-19: Strengthening family support services across the OECD (Поглед отвъд COVID-19: укрепване на услугите за подкрепа на семействата в рамките на ОИСП).

⁽¹⁶⁾ ОВ C 220, 9.6.2021 г., стр. 13-25.

5.11. Социалният диалог играе роля в разработването на практически инструменти за постигане на по-голяма физическа и финансова достъпност на грижите за децата например посредством създаване на взаимоспомагателни каси чрез колективни договори с цел подпомагане на проекти за грижи за деца, които са насочени към удовлетворяване на специфични потребности на работещите родители в конкретни сектори, като например грижи за деца със заболявания и увреждания и грижи за деца извън редовното работно време. Поради това е много важно да се вземе предвид съвместното изявление на социалните партньори, в което се посочва, че **недостигът на грижи за децата след редовните училищни занимания и през ваканционните периоди в Европа е основна пречка пред платената работа на пълен работен ден за родителите с деца в училищна възраст**. От жизненоважно значение е сътрудничеството между институциите за целодневни грижи и социално-културната сфера, като спортни клубове, музикални училища и културни инициативи. Физическата активност и културното образование допринасят значително за физическото, социалното, емоционалното и културното развитие на децата.

Брюксел, 7 юли 2021 година.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG

Становище на Европейския икономически и социален относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — План за действие относно синергии между гражданската, отбранителната и космическата промишленост“

(COM(2021) 70 final)

(2021/C 374/11)

Докладчик: **Manuel GARCÍA SALGADO**

Съдокладчик: **Jan PIE**

Консултация	Европейска комисия, 26.3.2021 г.
Правно основание	член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	Консултативна комисия по индустриални промени (CCMI)
Приемане от секцията	17.6.2021 г.
Приемане на пленарна сесия	8.7.2021 г.
Пленарна сесия №	562
Резултат от гласуването	
(„за“/„против“/„въздържал се“)	195/0/7

1. Заключение и препоръки

1.1. ЕИСК счита, че инициативата за насърчаване на синергиите между инструментите, финансирани от ЕС, и за улесняване на взаимното обогатяване между гражданския сектор, космическия сектор и сектора на отбраната, може да засили европейската стратегическа автономност и технологичен суверенитет, да подобри сигурността на гражданите, да доведе до по-нататъшно развитие на единния пазар и да стимулира конкурентоспособността, икономическия растеж и заетостта. Поради това ЕИСК напълно подкрепя целите на плана за действие и призовава за бързо, енергично и амбициозно изпълнение на единадесетте действия.

1.2. Ключов приоритет на плана за действие следва да бъде приемането на нови цифрови и други нововъзникващи технологии в областта на отбраната и сигурността. За да се улесни това, следва да се гарантира, че съответните граждански инициативи отчитат от самото начало изискванията по въпросите на отбраната и сигурността. Това ще спомогне и за оптимизиране на обхвата и ефикасността на специфичните инструменти за финансиране в областта на отбраната и сигурността.

1.3. ЕИСК счита, че планът за действие не следва да бъде ограничаван до идентифициране на съществуващите възможности за синергии. В него следва да се посочи и пътят за преминаване от подход според случая към по-систематичен подход, който създава синергии още при проектирането. Поради това ЕИСК насърчава Комисията да въведе нови форми на интегрирано планиране във всички съответни програми.

1.4. Според ЕИСК чрез подход за свързване на уменията, технологиите и веригите за създаване на стойност може да се постигне по-голяма съгласуваност и стратегическо използване на финансирането от ЕС. Поради това Комитетът призовава Комисията да изготви съответните програми на ЕС.

1.5. ЕИСК смята, че планираната обсерватория на критичните технологии е съществен елемент от този подход. За да насърчава взаимното обогатяване между гражданския сектор, секторите на отбраната и сигурността и космическия сектор, обсерваторията следва да разработи по-специално обща технологична таксономия, приложима за всички сектори.

1.6. ЕИСК счита, че планът за действие е основен стълб на промишлената стратегия на ЕС. В това отношение е от съществено значение пътните карти за технологиите да бъдат успешно превърнати в истински водещи промишлени инициативи. Поради това Комитетът призовава Комисията да гарантира, че работата на обсерваторията води до осезаеми резултати.

1.7. ЕИСК смята, че пълноценното участие на съответните заинтересовани страни, по-специално промишлеността и научноизследователските и технологичните организации, е от съществено значение за успешното изпълнение на плана за действие. В този контекст ЕИСК приветства намерението на Комисията да започне конкретни действия в подкрепа на стартиращите предприятия, МСП и научноизследователските и технологичните организации за разпространение на програми и инструменти на ЕС.

1.8. Също толкова важно е да се подобри обществената осведоменост за икономическите и технологичните ползи за гражданите на ЕС от европейското финансиране в областта на отбраната и сигурността. За да се постигне това, Комисията следва да започне конкретни информационни кампании, в които трябва да участват представители на гражданското общество.

1.9. ЕИСК смята, че в процеса на изпълнение на плана за действие ключова роля играят МСП. Поради това е важно да им се гарантира достъп до всички предвидени мерки.

1.10. В исторически план иновациите в отбраната са били възприемани като граждански продукти. Днес нововъзникващите технологии са вследствие на големи инвестиции от търговските сектори и разпространението на технологиите все повече се движи в обратната посока — от гражданския към отбранителния сектор. В този контекст цифровизацията е особено важна. Планът за действие е от основно значение за насърчаване на включването на нови цифрови и други нововъзникващи технологии в екосистемата на отбраната, сигурността и космическото пространство.

1.11. Следва да се даде приоритет на целенасоченото наемане на работа, задържане на работа и повишение на жените в секторите на отбраната и сигурността, както и на осигуряването на качествени и квалифицирани работни места за младите хора, за да се насърчи социалното приобщаване и равенството между половете в една все още доминирана от мъжете екосистема.

1.12. Наред с правата на равни възможности и недискриминация, качествената заетост е част от нов социален договор, който да бъде сключен с европейските граждани.

1.13. Необходимо е социалните аспекти да бъдат включени в инвестициите, т.е. възвръщаемостта на инвестициите да се разглежда не само от икономическа гледна точка, но и от гледната точка на ключови области като заетостта, създаването на работни места и тяхното качество. Трябва да се осигурят възможности на МСП за участие в космически програми, като се улеснява достъпът им до фондове за устойчивост, разширяват се синергиите по отношение на обучението и квалификацията на работниците от МСП, както и тяхната мобилност, като се укрепват екосистемите по веригата за създаване на стойност, без да се дублират ресурси и като се споделят с всички държави в ЕС.

1.14. По същия начин, дори в случай на инвестиции с висока стратегическа стойност, следва да се включи необходимостта от оценки и мониторинг с определени стандарти на корпоративната или предприемаческата социална отговорност.

1.15. Необходимо е тези ценности да бъдат включени в изискванията за инвестициите на европейско равнище, тъй като нито една област на публични инвестиции не следва да бъде изключена от тези разпоредби.

2. Контекст

2.1. Заедно с гражданската авионавтика космическият сектор, секторът на отбраната и на сигурността формират високотехнологична екосистема от стратегическо значение за Европа. Много предприятия в тази екосистема осъществяват едновременно отбранителни и граждански дейности и са част от сложни трансгранични вериги на доставки, които включват множество дружества със средна пазарна капитализация и МСП. Тази екосистема има дълга история на синергии между секторите си и с други високотехнологични граждански промишлени отрасли. Появата на нови технологии предлага огромен потенциал за бъдещи синергии.

2.2. В исторически план иновациите в отбраната са били възприемани като граждански продукти. Днес нововъзникващите технологии са вследствие на огромни инвестиции от търговските сектори и разпространението на технологиите все повече се движи в обратната посока — от гражданския сектор към сектора на отбраната. В този контекст цифровизацията е особено важна. Планът за действие е от основно значение за насърчаване на включването на нови цифрови и други нововъзникващи технологии в екосистемата на отбраната, сигурността и космическото пространство.

2.3. ЕИСК счита, че за да се възстанови от кризата с COVID-19 и да осъществи успешно текущата технологична революция, ЕС се нуждае от индустриално „рестартиране“, основано на използването на модерни цифрови технологии, които стимулират икономическия растеж и създават по-устойчив икономически модел.

2.4. Технологичният напредък е непрекъснат, динамичен процес — новаторски пробиви има непрекъснато, но са трудни за предсказване. Следователно е изключително важно да се стимулира сближаването на нововъзникващите технологии с двойна употреба чрез мащабни европейски проекти, за да се насърчат иновациите, конкурентоспособността и технологичното лидерство в стратегически важни сектори.

2.5. През октомври 2020 г. Европейският съвет отбеляза, че постигането на стратегическа автономност при запазване на отворена икономика е ключова цел на Съюза и призова за развитие на автономност на ЕС в космическия сектор и за по-интегрирана промишлена база в сектора на отбраната. Тези цели се подкрепят от множество важни инициативи на ЕС, като Европейския фонд за отбрана⁽¹⁾, Космическата програма⁽²⁾, програмите „Цифрова Европа“ и „Хоризонт Европа“, Стратегията на ЕС за Съюза на сигурност и новата промишлена стратегия. Комитетът разглежда плана за действие относно синергиите като връзка между тези инструменти и стратегии и призовава Европейската комисия да вложи максимални усилия в амбициозното и ефективно изпълнение на предложените действия.

2.6. Възвръщаемостта на инвестициите следва да се разглежда не само от икономическа гледна точка, но и от гледна точка на ключови аспекти като заетостта, създаването на нови работни места и качеството на заетостта. Поради тази причина ЕИСК подчертава значението на образованието и уменията за успешното изпълнение на плана за действие. Не може да има иновации и конкурентоспособност без висококвалифицирана работна сила, а внедряването на нововъзникващи технологии ще изисква допълнителни усилия за преквалификация и повишаване на квалификацията. Освен това инициативите за насърчаване на технологичните синергии между секторите следва да се придружават от мерки за улесняване на междусекторната мобилност на служителите.

2.7. ЕИСК счита, че многообразието е съществен фактор за иновации, и призовава Комисията да използва плана за действие и като инструмент за насърчаване на социалното приобщаване и равенството между половете във все още доминираната от мъже екосистема. Както показват научните изследвания, многообразието води до по-добро вземане на решения. Поради това присъствието на жените на всички равнища на вземане на решения е от жизненоважно значение и следва да бъде насърчавано чрез политики за наемане на работа, задържане на работа и повишение. Освен това Комитетът призовава за мерки за борба с вертикалната сегрегация и за даване на начален тласък на младите момичета да се стремят към кариера в тези сектори, например като се създава у тях интерес към сектора на НТИМ на ранен етап от образователната програма.

3. Общи бележки

3.1. В плана за действие на Европейската комисия конкретно се посочват и подчертават „синергии“, които се разглеждат „в изпълнената с предизвикателства международна обстановка, в която ЕС трябва да поддържа технологичното си предимство и да подкрепя своята промишлена база“. В новия геополитически контекст е особено важно да се подпомагат сектори, които допринасят за стратегическата автономност и технологичния суверенитет на ЕС.

3.2. В многогодишната финансова рамка (МФР) на ЕС за периода 2021—2027 г. се увеличават значително инвестициите в технологии за стратегически сектори като отбрана, сигурност, мобилност, здраве, управление на информацията, киберпространство и космос. С Европейския фонд за отбрана (ЕФО) в нея за първи път се включва програма на ЕС, предназначена специално за съвместни проекти в областта на отбраната. Съответните програми по МФР обхващат по взаимно допълващ се начин научни изследвания, разработки, демонстрации, изготвяне на прототипи и внедряване (обществени поръчки за иновативни продукти и услуги). Следователно има огромен потенциал за синергии между програмите на ЕС. Използването в пълна степен на тези синергии ще увеличи извънредно много добавената стойност на европейските инвестиции и поради тази причина трябва да бъде първостепенен приоритет за Комисията.

3.3. Публичните разходи за научни изследвания и иновации (НИИ) в Европа остават далеч под равнищата на тези в Съединените щати и Китай. Усилията в областта на НИИ са от решаващо значение за конкурентоспособността на промишлеността и автономността на Европа. Следователно синергиите между програмите на ЕС трябва да оптимизират възвръщаемостта на инвестициите, но да не заменят финансирането за НИИ. Държавите членки трябва да засилят усилията си, както и да не използват европейските инвестиции като извинение за намаляване на своите собствени разходи в стратегически сектори. Също толкова важно е синхронизирането между програмите на ЕС, например като част от европейския семестър, и националните програми в областта на НИИ като средство за гарантиране на оптималното използване на ресурсите.

⁽¹⁾ Европейски фонд за отбрана, Регламент (ЕС) 2021/697 от 29.4.2021 г., ОВ L 170, 12.5.2021 г.

⁽²⁾ Съобщение относно Космическата политика, COM(2021) 208, 21.4.2021 г.

3.4. Новите цифрови и другите нововъзникващи технологии се дължат на огромни инвестиции от търговските сектори. Същевременно те са необходими фактори за развитието на способностите в областта на отбраната и сигурността. Ето защо внедряването на тези технологии в областта на отбраната и на сигурността следва да бъде приоритет на плана за действие. Той следва да гарантира, че още от самото начало в граждански програми като Европейска инициатива за компютърни услуги в облак, Чист водород и инициативата за европейски процесор се вземат предвид изискванията в областта на отбраната и на сигурността.

3.5. Технологичните синергии са възможни главно на по-ниски равнища на технологична готовност и за компоненти и подсистеми. В области на цифровите технологии като изкуствения интелект, високопроизводителните изчислителни технологии и блоковите вериги много основни модели и теории са едни и същи за различните сектори. Споделянето на научноизследователските усилия на тези равнища ще ускори разработването на специфични за съответния сектор решения и ще освободи ресурси за тяхното внедряване. Чрез нов подход при управлението за партньорство между промишлеността, публичните органи, социалните партньори и други заинтересовани страни следва да се гарантира справедлив преход за екосистемите в тяхната цифрова и екологосъобразна трансформация. Ще бъде даден приоритет на търсенето на синергии между екосистемите и секторите, изправени пред най-важните предизвикателства за постигане на целите за издръжливост и устойчивост, в трите им измерения: екологично, социално или управленско. Ще се насърчава включването на МСП в трансевропейски, интердисциплинарни и междусекторни клъстери, като се свързват критичните вериги за създаване на стойност на авиокосмическите и отбранителните екосистеми, по-специално с мобилността, автомобилостроенето, транспорта и здравеопазването; като ги придружават, за да се справят със сътресенията и уязвимостта, или като ги диверсифицират чрез свързване с нови местни и трансгранични партньори в подходящи планове за устойчива конкурентоспособност.

3.6. Синергиите във фазата на научните изследвания няма да премахнат различията между специфичните за съответния сектор приложения. Поради изискванията на различните потребители използването на технологии от петото поколение (5G) за отбраната няма да бъде същото като за търговски цели, а услугите в облак за военни цели ще се различават от услугите в облак за търговски цели дори и основните технологични елементи да са сходни. Секторът на отбраната и на сигурността и космическият сектор са изключително важни за адаптирането и интегрирането на нововъзникващите технологии в специфични за съответния сектор решения.

3.7. Според ЕИСК при изпълнението на плана за действие трябва да се отчетат и различията между пазара в областта на отбраната, сигурността и космическото пространство и гражданския пазар. Тъй като бизнес моделите и нормативните уредби не са еднакви, трябва да се намери баланс по отношение на откритостта на резултатите от научните изследвания, правата на интелектуална собственост, гаранциите за високорискови инвестиции, гарантирането на икономическа възвръщаемост и т.н. В това отношение нововъзникващите технологии ще създадат нови предизвикателства, например за стандартизацията и защитата на данните.

4. Конкретни бележки

4.1. ЕИСК счита, че в плана за действие трябва да се вземат предвид съответните ръководени от държавите членки инициативи за сигурност и отбрана, като стратегическия компас, координирания годишен преглед на отбраната (КПО), постоянното структурирано сътрудничество (ПСС) и Гражданския пакт в областта на ОПСО.

4.2. Освен това ЕИСК смята, че е важно да се вземе предвид сътрудничеството между ЕС и НАТО и да се гарантира по-специално оперативната съвместимост между активите на НАТО и ЕС, включително за криптирани и сигурни комуникации. Службите на Комисията следва да продължат да работят в тясно сътрудничество с Европейската служба за външна дейност (ЕСВД) и Европейската агенция по отбрана (EDA), чиито дейности следва да насърчават синергиите и взаимното обогатяване.

4.3. ЕИСК приветства значението, което се отдава на водещите проекти в плана за действие. Като обединяват предприятия от всички размери от различни сектори и от целия ЕС, тези водещи проекти насърчават трансграничното сътрудничество и могат да се превърнат в ефективни рамки за последователно използване на инструментите на промишлената политика. За да се постигне ефективност на прилагането на Европейския стълб на социалните права в цифровия и климатичния преход и да се осигури дългосрочно и структурно въздействие върху прилагането на механизмите за устойчива конкурентоспособност, свързани с цикъла на европейския семестър, ЕИСК препоръчва предложените мерки да бъдат придружени от система на многостранно управление, за да се гарантира съгласуваност между различните действия и ефективно участие на всички съответни заинтересовани страни.

4.4. Комитетът насърчава Комисията да изпълнява плана за действие с дългосрочен и краткосрочен подход. В краткосрочен план тя следва да насърчава взаимното обогатяване между съществуващите финансирани от ЕС инициативи. В самия план за действие е посочен широк набор от инициативи в различни области — от космическа до морска сигурност — които изглеждат обещаващи в това отношение.

4.5. Същевременно ЕИСК счита, че планът за действие не следва да бъде ограничаван до идентифициране на съществуващите възможности за синергии. В него следва да се посочи и пътят за преминаване от подход според случая към по-систематичен подход, който създава синергии още при проектирането. В плана за действие са включени няколко елемента, които могат да допринесат това да се случи: междусекторно следене на технологичните новости, планиране на способностите, тясно координиране на програмите за финансиране, пътни карти на технологиите, оценка на веригите за създаване на стойност и т.н. За да бъдат ефективни и да имат дългосрочно, структуриращо въздействие, препоръчваме предложените действия да се придружават от нови структури на управление и съответни процеси на планиране във всички съответни програми. Това изглежда необходимо, за да се гарантира съгласуваност между различните действия и всички съответни заинтересовани страни да участват ефективно.

4.6. Комитетът счита, че прозрачността е също толкова важна. Изборът на технологии, пътни карти и водещи проекти, които ще се подкрепят, следва да бъде разбираем и да се основава на обективни критерии. В предвидения доклад за напредъка, който трябва да се представя на всеки две години, следва да бъдат формулирани ключови показатели за ефективност, за да се измерва успехът, и да се включат прегледи на състоянието, за да се подобри процесът, както и да се прекратяват действия, ако не водят до създаване на стойност. Правните и регулаторните аспекти също следва да са част от процеса на оценка, за да се установи дали и кога правното основание и разпоредбите на програмите на ЕС трябва да се променят, за да се насърчават и използват синергиите.

4.7. По отношение на всяко отделно действие ЕИСК изразява следното мнение:

4.7.1. *ДЕЙСТВИЕ 1: Преди края на 2021 г. Комисията ще представи предложение за засилване на ориентираното към бъдещето и ранно установяване на потребностите и решенията в областта на вътрешната сигурност и правоприлагането чрез насърчаване на водени от способностите подходи във всички сектори на сигурността въз основа на най-добрите практики от секторите на отбраната и космическия сектор.* От гледна точка на ЕИСК това действие трябва да се приветства силно, тъй като воденият от способностите подход е от ключово значение за преодоляването на настоящата разпокъсаност на пазара на Европа в областта на сигурността и дава възможност на крайните потребители в тази област да изпреварват настоящите и бъдещите заплахи за сигурността. Комитетът приветства предвидения процес за планиране на способностите за интегрирано управление на границите, но той трябва да бъде ускорен значително, за да има въздействие върху свързаните разходни програми преди края на настоящата МФР. С цел справяне с многообразието от крайни потребители в областта на сигурността и осигуряване на известна стабилност на процесите на планиране ЕИСК препоръчва на равнището на ЕС да се определят мисии от сферата на сигурността, които да са достатъчно широкообхватни, за да включват различни и променящи се изисквания за способностите. Предвиденият подход следва да бъде стратегически и дългосрочен, но и достатъчно гъвкав, за да се обхващат възможни събития с малка вероятност, но с голямо въздействие (като пандемия), и да се реагира на внезапната поява на неочаквани заплахи.

4.7.2. *ДЕЙСТВИЕ 2: Преди края на 2021 г. и с оглед на работните програми за 2022 г. Комисията допълнително ще усъвършенства вътрешния си процес за насърчаване на синергиите между космическата, отбранителната и свързаната с тях гражданска промишленост чрез подобряване на координацията на програмите и инструментите на ЕС и чрез започване на действия за улесняване на достъпа до финансиране.* ЕИСК счита това действие за един от ключовите елементи на плана за действие. ЕС следва да използва потенциалните синергии хоризонтално между програмите за НИИ (например ЕФО и „Хоризонт Европа“), за да насърчава взаимното обогатяване, но и вертикално между НИИ и програмите за внедряване (например научни изследвания в областта на сигурността и фонд „Вътрешна сигурност“), за да насърчава навлизането на пазара на резултатите от научните изследвания. Има риск различията в правилата и условията за програмите да се превърнат в пречки пред синергиите и ще бъде необходимо да се разгледат внимателно правните и техническите въпроси, като правата на интелектуална собственост. Ще бъде особено важно в рамките на Комисията да се установят нови форми на интегрирано планиране и програмиране, за да се гарантира, че синергиите не са резултат от случайност, а са създадени още при проектирането.

4.7.3. *ДЕЙСТВИЕ 3: През втората половина на 2021 г. Комисията ще обяви целеви действия за стартиращи предприятия, МСП и ОНИТ, за да повиши осведоеността относно програмите и инструментите на ЕС, чрез които се предлагат възможности за финансиране, осигуряват се техническа подкрепа и практически обучения, предоставят се услуги за ускоряване на бизнес дейностите, демонстрират се иновативни решения и се улеснява навлизането на пазара в областта на отбраната, сигурността, космическото пространство или други съответни граждански пазари.* ЕИСК е съгласен, че стартиращите предприятия и МСП са основни двигатели на иновациите и имат важна роля за синергиите, тъй като те често действат в различни сектори и през разделителната линия между гражданската и отбранителната промишленост. Същевременно на тях обикновено им липсва капацитетът да изпълняват сложни проекти и финансовата мощ да действат независимо на чисто публичните, силно регулирани пазари с много специфични нужди на клиентите. Следователно те се нуждаят от силни връзки със системните интегратори за навлизането на иновациите на пазара. Поради тази причина планът за действие следва да подкрепя интегрирането на стартиращите предприятия и МСП в трансграничните вериги на доставки и да насърчава връзката между организациите за научни изследвания и технологии (ОНИТ) и промишлеността.

4.7.4. **ДЕЙСТВИЕ 4:** Комисията ще разработи технологични пътни карти за стимулиране на иновациите в критичните технологии за сектора на отбраната, космическия сектор и свързаните с тях граждански сектори и за поощряване на трансграничното сътрудничество, като използва във взаимодействие всички съответни инструменти на ЕС. Тези пътни карти ще се основават на оценка, изготвяна на всеки две години от нова обсерватория за критични технологии в рамките на Комисията. Пътните карти могат да доведат до стартирането на нови водещи проекти. ЕИСК изцяло подкрепя създаването на обсерватория и мисията ѝ да разработи технологични пътни карти, които да обединяват отбранителната, космическата и свързаната с тях гражданска промишленост. Освен това Комитетът приветства намерението в оценката да се включат веригите за създаване на стойност, тъй като така се проправя пътят към съгласувано и съчетано използване на инструментите на промишлената политика в подкрепа на технологичното лидерство в стратегически сектори. Същевременно успехът на действието зависи от многобройни фактори. Обсерваторията ще трябва:

- да развие силни връзки със съответните процеси за планиране на способностите;
- да наблюдава активно технологичните тенденции в световен мащаб и да открива на възможно най-ранен етап технологичните новаторски постижения и революционните технологии;
- да установи цели, правила и критерии за оценяването на технологиите;
- да разработи обща таксономия, приложима за всички съответни сектори, за да се гарантира, че космическият сектор, секторът на отбраната и секторът на сигурността говорят на един и същ „технологичен език“.

И накрая, трябва да се гарантира, че създадените от обсерваторията пътни карти не остават само на хартия, а действително се прилагат в работните програми и водещите проекти. За да се постигне всичко това, Комитетът препоръчва обсерваторията да се основава и на поуки, извлечени от подобни съществуващи процеси като съвместната работна група (Европейската агенция по отбрана — Европейската космическа агенция — Европейската комисия) по въпросите на критичните космически технологии.

4.7.5. **ДЕЙСТВИЕ 5:** Преди края на 2022 г. Комисията ще представи, в тясно сътрудничество с други ключови заинтересовани страни, план за насърчване на използването на съществуващите хибридни граждански/отбранителни стандарти и разработването на нови. ЕИСК счита стандартите за мощен инструмент за оформяне на пазарите. Използването на хибридни стандарти има смисъл, когато е целесъобразно, а примерите с химическите, биологичните, радиологичните и ядрените (ХБРЯ) материали и пространството за данни за сигурност наистина са обещаващи. Предизвикателството обаче е бавният процес на стандартизация за техническите стандарти, при който изглежда има все по-големи затруднения да бъде в крак с новите развития в областта на иновациите. Изискванията за стандарти следва да бъдат част и от поканите за представяне на предложения по линия на програмата „Хоризонт Европа“, за да се гарантира, че бъдещите иновации действително ще бъдат използвани за крайните потребители.

4.7.6. **ДЕЙСТВИЕ 6:** През първата половина на 2022 г. Комисията ще стартира, в сътрудничество с Европейския съвет за иновации и други заинтересовани страни, „инкубатор за иновации“ в подкрепа на новите технологии и за набелязване на ориентири за иновации с двойна употреба. Комисията също така ще подкрепи трансграничните трежи за иновации в областта на отбраната, чрез които ще се изпитва целесъобразността на технологиите от гражданския сектор и ще бъдат подпомагани отговорните иновации във веригите за създаване на стойност в областта на отбраната. Обект на тези действия ще бъдат също така настоящата разпокъсаност на иновационната среда между гражданския сектор и сектора на отбраната, недостигът на умения, както и целите за равенство и приобщаване. ЕИСК счита, че създаването на инкубатор за иновации с двойна употреба и мрежи за иновации в областта на отбраната е интересно и заслужава да се проучи. Във връзка с това следва да се обърне специално внимание на бързото остаряване на много търговски технологии, което често е голяма пречка за използването им в приложения в областта на отбраната. Освен това Комитетът насърча Комисията да подкрепя активно междусекторните трансфери на технологии с придружаващи административни и финансови мерки за подкрепа. Тъй като това действие разкрива нови възможности, ЕИСК препоръчва то да бъде наблюдавано активно и оценявано редовно, за да се измерва успехът му.

4.7.7. **ДЕЙСТВИЕ 7:** От юни 2021 г. нататък Комисията ще създаде съвместно с държавите членки център за експертни познания в областта на киберсигурността, като задели необходимите ресурси от съответните програми и инструменти на ЕС. Комисията ще се стреми да засили синергиите, „вторичните“ отбранителни и космически разработки и „вторичните“ граждански разработки между дейностите на посочения център, ЕФО и космическата програма на ЕС за киберсигурност и киберотбрана с оглед напояване на уязвимостите и създаване на ефикасност. ЕИСК счита, че дейностите, обхванати в действие 7, са от съществено значение за суверенитета на Европа в ключови технологични области. Киберсигурността и киберотбраната са очевидният избор за синергии между секторите на сигурността и на отбраната и космическия сектор и следва да се ползват с голям приоритет. Особено важно тук е тясното сътрудничество между публичните органи и частния сектор.

4.7.8. **ДЕЙСТВИЕ 8:** *С цел да бъдат подкрепени революционните технологии, от първата половина на 2022 г. Комисията ще представи иновативни форми на финансиране за насърчаване на участието на нетрадиционни участници, привличане на стартиращи предприятия и насърчаване на взаимното обогатяване на решения, като стъпи на възможностите, предлагани в рамките на програмите и инструментите на ЕС, включително програмата „Цифрова Европа“ и ЕФО. ЕИСК приветства подкрепата на потенциално революционните технологии като логичното допълнение към по-традиционния основан на способностите подход и предлага тя да бъде тясно свързана с предвидената технологична обсерватория. Освен това Комитетът подкрепя използването на ЕФО и програма „Цифрова Европа“ за такива дейности и препоръчва в средносрочен план на тази основа да се доразвие напълно разгърнатата европейска агенция, подобна на DARPA⁽³⁾.*

4.7.9. **ДЕЙСТВИЕ 9:** *Европейски технологии за безпилотни летателни апарати.* Безпилотните летателни апарати (дронове)⁽⁴⁾ предоставят многобройни примери за технологиите, използвани в търговската авионавигация, както и в космическия сектор и секторите на сигурността и на отбраната. Взаимното обогатяване е от съществено значение в технологията за безпилотни летателни апарати, а включването на граждански и военни безпилотни летателни апарати в космическата промишленост също е с двойна цел. Поради това ЕИСК подкрепя изцяло стартирането на водещ проект за безпилотни летателни апарати като очевиден избор и препоръчва той да бъде подкрепен с конкретна технологична пътна карта, в която да се отдава приоритет на съответните технологични градивни елементи според тяхното значение за европейската стратегическа автономност и технологичен суверенитет.

4.7.10. **ДЕЙСТВИЕ 10:** *Глобална спътникова система на ЕС за сигурни комуникации.* ЕИСК счита, че този водещ проект е много важен, тъй като обхваща основни елементи на европейската стратегическа автономност и технологичен суверенитет. Същевременно за Комитета остава неясно как този проект ще създаде или ще се възползва от синергии със сектора на отбраната. ЕИСК счита, че една възможност за допълнителни синергии ще бъде на борда на това „сътъзвездие“ да се качи допълнителен полезен товар. Той може да включва сензори за космическо наблюдение, които ще създадат синергии между двата свързани с космическото пространство водещи проекта.

4.7.11. **ДЕЙСТВИЕ 11:** *Управление на космическия трафик.* Управлението на космическия трафик е от решаващо значение за сигурността на базираните в космоса активи и инфраструктури, които са все по-важни за функционирането на съвременните общества. Поради тази причина ЕИСК подкрепя стартирането на специален водещ проект за управление на космическия трафик. Същевременно Комитетът изразява безпокойство, че тази инициатива е ограничена до регулаторни аспекти и аспекти на стандартизацията, които са важни, но не са достатъчни. Следователно Комисията следва да разгледа и създаването на пазар за данни от космическото наблюдение (каквото е целта в САЩ). За да разработи надежден европейски подход към управлението на космическия трафик, Европа следва значително да подобри и способностите си за космическо наблюдение (нови сензори, капацитет за анализ и изчисление и т.н.).

Брюксел, 8 юли 2021 година.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG

⁽³⁾ Агенцията за авангардни научноизследователски проекти в областта на отбраната (The Defense Advanced Research Projects Agency, DARPA) е научноизследователската агенция на Министерството на отбраната на САЩ, която отговаря за развитието на нововъзникващи технологии.

⁽⁴⁾ ОВ С 129, 11.4.2018 г., стр. 51.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Преглед на търговската политика — отворена, устойчива и решителна търговска политика“

(COM(2021) 66 final)

(2021/C 374/12)

Докладчик: **Timo VUORI**

Съдокладчик: **Christophe QUAREZ**

Искане за консултация	Европейска комисия, 26.3.2021 г.
Правно основание	член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	„Външни отношения“
Приемане от секцията	16.6.2021 г.
Приемане на пленарна сесия	8.7.2021 г.
Пленарна сесия №	562
Резултат от гласуването	
(„за“/„против“/„въздържал се“)	208/2/1

1. Заключение и препоръки

1.1. Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) приветства стартирането на новата стратегия на ЕС за търговската политика. В допълнение към световната пандемия съществуват възможности и рискове, свързани със световната търговия и европейската икономика. Именно сега е моментът да бъдат преосмислени световните и европейските търговски правила. За да разработи подходящите инструменти, ЕС ще трябва първо да анализира и да определи количествено промените в търговията, като разграничи временните и свързаните с COVID-19 промени от тези, които са постоянни.

1.2. ЕИСК подкрепя принципа за насърчаване на „отворена, стратегическа и решителна“ търговска политика като начин за подобряване на достъпа до пазара и осигуряване на еднакви условия на конкуренция. На практика тя трябва да стимулира устойчивия растеж, конкурентоспособността, достойните работни места и по-добър избор за потребителите в Европа. Положителното икономическо развитие се нуждае от добро съчетаване на външни и вътрешни политики. Търговската политика е само част от решението ⁽¹⁾.

1.3. ЕИСК споделя виждането, че модернизирането на Световната търговска организация (СТО) е първостепенен приоритет, като се има предвид централната ѝ роля за осигуряването на ефективна многостранна матрица за модерна търговска програма, включваща екологични и социални въпроси. Ето защо ЕС трябва да застане начело на амбициозни реформи на СТО и да насърчава модерна програма на СТО, като премахва табутата (т.е. социалните аспекти на търговията) и преодолява настоящите и предстоящите предизвикателства по устойчив начин. За тази цел ЕИСК призовава ЕС и неговите държави членки да формират стратегическо сътрудничество с ключови търговски партньори по приоритетни многостранни въпроси ⁽²⁾.

1.4. ЕИСК счита, че ЕС следва да насърчава по-добри многостранни и двустранни търговски режими и стандарти, свързани с предизвикателствата в областта на изменението на климата и социалните промени, селското стопанство, борбата с корупцията, икономическите и данъчните въпроси, цифровизацията, опазването на околната среда, биологичното разнообразие, кръговата икономика и здравната сигурност ⁽³⁾.

⁽¹⁾ ОВ С 364, 28.10.2020 г., стр.108; ОВ С 47, 11.2.2020 г., стр. 38.

⁽²⁾ ОВ С 364, 28.10.2020 г., стр. 53.

⁽³⁾ ОВ С 364, 28.10.2020 г., стр. 37.

1.5. ЕИСК отдавна призовава устойчивостта да бъде един от двигателите на търговската политика, като се има предвид ключовата роля, която търговията може да играе за постигането на целите на ООН за устойчиво развитие (ЦУР). Поради тази причина Комитетът приветства факта, че поставеният върху устойчивостта акцент на търговската политика на ЕС и Парижкото споразумение се превръща в съществен елемент от бъдещите търговски и инвестиционни споразумения. ЕИСК отново призовава тази важна характеристика да обхване и основните конвенции на Международната организация на труда (МОТ) ⁽⁴⁾.

1.6. ЕИСК призовава за амбициозно укрепване на главите за търговията и устойчивото развитие (ТУР) и ефективното им привеждане в изпълнение в двустранните търговски и инвестиционни споразумения на ЕС. Предстоящият преглед на търговията ⁽⁵⁾ и устойчивото развитие е неразделна част от търговската стратегия на ЕС.

1.7. ЕИСК подкрепя изцяло укрепването на устойчивостта в световните вериги за създаване на стойност ⁽⁶⁾. Търговската политика на ЕС трябва да подкрепя международните действия за осигуряване на еднакви условия на конкуренция в световните вериги на доставки чрез разработването на инструменти за борба с корупцията и нарушенията в областта на околната среда, труда, социалните права и правата на човека. ЕИСК счита, че ЕС трябва да разработи амбициозно законодателство на ЕС, например относно надлежната проверка във веригите на доставки и устойчивостта при обществените поръчки.

1.8. ЕИСК изразява съжаление поради факта, че не се упоменава ключовата роля на гражданското общество в търговията, и подчертава необходимостта от по-активно сътрудничество с гражданското общество от изготвянето до наблюдението на търговските инструменти и споразумения. Той призовава за възстановяването на експертната група по споразуменията за свободна търговия (ССТ), чиято всеотдайност и задълбочена и редовна работа по конкретни търговски въпроси се оказаха много необходими и ценен принос. Комитетът подчертава и необходимостта от укрепване на вътрешните консултативни групи (ВКГ), които са основни стълбове за институционалния мониторинг на модерните ССТ.

1.9. ЕИСК отбелязва, че ЕС трябва да придобие по-добро разбиране за значението на световните вериги за създаване на стойност и за тяхното въздействие върху предприятията и хората. Диверсифицирането на източниците на доставки може да бъде по-силен инструмент за постигане на издръжливост от тяхното ограничаване. От полза би било и създаването на механизми за наблюдение с цел избягване на концентрацията на източниците на доставки на равнището на предприятията и при обществените поръчки.

1.10. ЕИСК подкрепя повишаването на издръжливостта на веригите за създаване на стойност, по-специално чрез тяхната устойчивост. Икономиката на ЕС зависи от световните вериги на доставки и „автономността на ЕС“ трябва да отразява тази реалност. Кризата, предизвикана от COVID-19, показва необходимостта от укрепване на автономността на ЕС в критични и стратегически области и е важно ЕС първо да направи оценка на своята уязвимост. ЕИСК подкрепя работата на ЕС за въвеждането на задължителна надлежна проверка във веригите на доставки като средство за повишаване на тяхната издръжливост, помагайки на дружествата да идентифицират рисковете, свързани със социалните и екологичните стандарти. Във връзка с това ЕИСК подкрепя работата в посока нов договор на ООН за предприятията и правата на човека и конвенция на МОТ относно достойния труд в световните вериги на доставки ⁽⁷⁾.

1.11. ЕИСК подчертава значението на наличието на широк набор от ССТ на ЕС, които отразяват ценностите на ЕС и международните стандарти. Когато СТО не може да действа съобразно интересите на ЕС или да ги защитава изцяло, ЕС следва да разчита на такива споразумения с водещите и бързо развиващите се икономики в международната търговия. Въпреки наличието на широка мрежа, над 60 % от външната търговия на ЕС все още се реализира извън рамките на преференциални споразумения, въз основа на общите правила на СТО.

1.12. ЕИСК призовава ЕС да осигури амбициозни ССТ на ЕС с търговските партньори, по-специално в Азия и Америка. По отношение на изграждането на стратегически партньорства със съседни на ЕС държави и с държави, обхванати от процеса на разширяване, включително средиземноморски и африкански държави, ЕИСК подчертава стратегическото значение на задълбочаването на партньорствата, по-специално със САЩ. Освен това ЕС трябва да продължи да подобрява търговските отношения и да се стреми към еднакви условия на конкуренция с Азия и Латинска Америка.

1.13. ЕИСК отбелязва, че ЕС трябва да осигури по-безпрепятствен процес между преговорите и ратификацията на търговските и инвестиционните споразумения на ЕС в името на репутацията на ЕС като търговски партньор. Като се започне от мандата и по време на преговорите ⁽⁸⁾, Комисията трябва да си сътрудничи с Европейския парламент и гражданското общество, по-специално чрез ЕИСК, за да вземе под внимание различните опасения и, като ги разгледа, да гарантира по-гладко протичане на процеса на ратификация.

⁽⁴⁾ ОВ С 129, 11.4.2018 г., стр. 27.

⁽⁵⁾ Предвижда се през септември 2021 г. по тази тема да бъде прието специално становище по собствена инициатива REX/535.

⁽⁶⁾ ОВ С 429, 11.12.2020 г., стр. 197.

⁽⁷⁾ ОВ С 97, 24.3.2020 г., стр. 9.

⁽⁸⁾ В началото на 2022 г. се предвижда да бъде прието специално становище по собствена инициатива по тази тема, REX/536.

1.14. ЕИСК приветства наличието на конкретни действия за изпълнение, постигане на напредък и осигуряване на ефективното прилагане на съществуващите ССТ на ЕС. Те са ценен инструмент, чрез който ЕС може да подпомага потока от стоки и услуги в световните вериги на доставки и да гарантира по-голяма издръжливост на ЕС. Главният служител на ЕС по правоприлагането в областта на търговията следва да стимулира последователността на изпълнението и прилагането на споразуменията на ЕС и СТО, включително главите относно ТУР.

1.15. ЕИСК приветства обстоятелството, че ЕС решително отстоява едностранно европейските ценности и търговски ангажименти, когато всички други варианти се провалят. Той следва също така да отчита всички възможни политически и икономически последици от подобни решения.

1.16. ЕИСК подкрепя продължаването на използването от страна на ЕС на помощта за търговията, за да се помогне на развиващите се страни да прилагат търговските споразумения и да се подкрепи спазването на правилата и стандартите, по-специално във връзка с устойчивото развитие.

1.17. ЕИСК подчертава необходимостта от гарантиране на еднакви условия на конкуренция за селскостопанския сектор на ЕС. Европейските селскостопански продукти следва да имат по-добър пазарен достъп до третите държави, а съответно внасяните продукти от трети държави трябва да отговарят на европейските стандарти за устойчивост и безопасност на храните. ССТ на ЕС трябва да спазват санитарните и фитосанитарните норми на ЕС и да се придържат към принципа на предпазливост⁽⁹⁾.

1.18. ЕИСК приветства специалния акцент, поставен върху малките и средните предприятия (МСП) в новата търговска политика на всички равнища⁽¹⁰⁾. Той отново повтаря призива си за засилване на усилията за информиране за въздействието на международната търговия върху предприятията и хората.

2. Общи бележки

2.1. ЕИСК приветства отправеното от Комисията искане да сподели мнения и идеи за това как да се гарантира нова търговска политика на ЕС, която да дава резултати за бизнеса и хората. Той изразява съгласие по-специално с неотложността на този преглед, като се има предвид конкретната роля, която търговията може да изиграе за възстановяването от пандемията от Covid-19. Търговията е приоритет за ЕИСК и поради това той даде значителен принос в рамките на широкото обществено допитване⁽¹¹⁾.

2.2. Международната търговия е жизненоважна за европейската икономика и европейците. Тя поддържа над 35 милиона работни места в ЕС, 45 % от които зависят от чуждестранни инвестиции. А МСП съставляват над 85 % от всички износители от ЕС. На международната търговия се падат 43 % от brutния вътрешен продукт на ЕС. Със своите 450 милиона потребители и БВП на глава от населението от 25 000 евро единният пазар на ЕС превръща Съюза в най-големия, а също и привлекателен потребителски пазар в света. ЕС е световен лидер в търговията със селскостопанска продукция и водещ търговски партньор за повече от 80 държави. Всичко това превръща ЕС в най-големия търговски оператор в света. Икономиката на ЕС е тясно интегрирана с останалата част от света.

Значението на отворената и приобщаваща международна търговия за европейската икономика и хората

2.3. ЕИСК подкрепя запазването на основната мисия на търговската политика на ЕС: отваряне на пазари за европейските стоки, услуги, инвестиции и обществени поръчки, намаляване и премахване на неоправданите пречки пред търговията в трети държави и изравняване на условията на конкуренция чрез международни и двустранни търговски режими. Освен това ЕИСК счита, че е от съществено значение търговската политика да насърчава ценностите и международните стандарти на ЕС, да стимулира устойчивото развитие, да се бори с изменението на климата и да укрепва сигурността.

2.4. ЕИСК изразява задоволство, че търговската стратегия отговаря на опасенията, повдигнати от някои заинтересовани страни по време на обществената консултация. В нея обаче липсва размисъл за това как да се подобри участието на гражданското общество в търговската политика⁽¹²⁾. ЕИСК подчертава необходимостта от продължаване на сътрудничеството с гражданското общество на национално равнище и на равнището на ЕС, което да надхвърля прегледа на установения диалог с гражданското общество, за да се гарантира, че търговската политика носи добавена стойност в нашето ежедневие.

⁽⁹⁾ ОВ С 429, 11.12.2020 г., стр. 66.

⁽¹⁰⁾ ОВ С 429, 11.12.2020 г., стр. 210.

⁽¹¹⁾ Принос на Комитета на ЕИСК за наблюдение на международната търговия към прегледа на търговската политика, септември 2020 г.

⁽¹²⁾ В началото на 2022 г. се предвижда да бъде прието специално становище по собствена инициатива по тази тема, REX/536.

2.5. Кризата, предизвикана от COVID-19, изтъкна уязвимостта на световната търговска система и на работниците във веригите на доставки ⁽¹³⁾ в условията на здравна криза. Загубата на контрол върху веригите за създаване на стойност и осъзнаването на промишлената зависимост на ЕС породиха въпроси относно връзките между здравето и търговията.

3. Конкретни бележки

Умело използване на принципа на „отворена стратегическа автономност“

3.1. ЕИСК подкрепя идеята за отворена стратегическа автономност на ЕС. ЕС трябва да има стратегически подход за поддържане на отвореност и еднакви условия на конкуренция чрез модерни търговски и инвестиционни политики на ЕС. Той трябва да насърчава отворена и справедлива търговия, основана на правила, и да защитава предприятията, работниците и потребителите от всякакви нелоялни търговски практики.

3.2. Повишаването на издръжливостта и устойчивостта представлява стратегически избор за ЕС. Трябва да се намери правилният баланс между отвореността и автономността на европейската икономика. Издръжливостта ще бъде постигната единствено чрез устойчивост.

По-добро разбиране за укрепването на издръжливостта и устойчивостта на веригите за създаване на стойност

3.3. Търговската политика на ЕС може да играе решаваща роля за възстановяването след COVID-19, като се има предвид дълбоката интеграция на нашата икономика в световните вериги за създаване на стойност.

3.4. ЕС трябва да направи задълбочена оценка на своята зависимост от глобалните световни вериги на доставки. Вносът може да осигури издръжливост чрез диверсифициране на източниците на доставки ⁽¹⁴⁾.

3.5. Необходимо е да се подобрят координацията и издръжливостта на многостранно равнище, по-специално в рамките на Организацията на обединените нации, включително МОТ, СТО и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР). Например ЕС трябва да използва по-добре международните инструменти като Декларацията на МОТ относно многонационалните предприятия ⁽¹⁵⁾ или новите качествени показатели на ОИСР за преките чуждестранни инвестиции, измерващи въздействията върху устойчивото развитие ⁽¹⁶⁾. Той трябва да подкрепи разширяването на обхвата на споразумението на СТО за фармацевтичните продукти с включване на повече продукти и държави. Освен това следва да продължи либерализацията на търговията със здравни технологии и продукти.

3.6. ЕС ще продължи да бъде зависим от вноса на различни стоки и услуги — от суровини до високи технологии. Изключително важно е да се гарантира запазването на отвореността на пазара на ЕС. В цифровата икономика ЕС трябва да подкрепя „интелигентния технологичен суверенитет“, при който цифровата търговия позволява безпрепятствен поток от иновации и високотехнологични стоки и услуги, като същевременно се защитават европейските ценности и стандарти в областта на неприкосновеността на данните и киберсигурността.

3.7. ЕС може да подкрепи връщането на производството в Европа чрез създаване на по-добра бизнес среда за инвестиции, иновации и производство. Диверсифицирането на веригите на доставки може да бъде важна стъпка към укрепването на издръжливостта. Ето защо ЕС трябва да подкрепя предприятията в техните търговски решения, като осигурява солидни и справедливи бизнес условия чрез сключване на двустранни ССТ и единния пазар на ЕС.

⁽¹³⁾ ОВ С 429, 11.12.2020 г., стр. 197.

⁽¹⁴⁾ ЕСІРЕ, Специален документ 6/2020 г. Globalisation Comes to the Rescue; Improving Economic Resilience Through Trade (Глобализацията идва на помощ: Как зависимостта ни прави по-издръжливи); Доклад на Kommerz Kollegium относно Improving Economic Resilience Through Trade, Подобряване на икономическата издръжливост чрез търговията, 2020 г.

⁽¹⁵⁾ Тристранна декларация на МОТ относно принципите за многонационалните предприятия и социалната политика. (MNE Declaration) (2017).

⁽¹⁶⁾ <https://www.oecd.org/investment/fdi-qualities-indicators.htm>.

Необходимост от реформа на СТО и глобални правила за по-устойчива и по-справедлива глобализация

3.8. ЕИСК подкрепя активната роля на ЕС при формирането на глобалните правила⁽¹⁷⁾. 2021 г. би могла да бъде повратна точка за управлението на търговията. Поради това ЕИСК подкрепя ангажиментите на ЕС за отворена, основана на правила многостранна система за търговия с реформирана СТО⁽¹⁸⁾. ЕС и неговите държави членки трябва да използват своето влияние и да се ангажират проактивно, изграждайки стратегически съюзи с партньори със сходни възгледи, за да гарантират спазването на международните трудови стандарти, определени и наблюдавани от МОТ, в рамките на дебата за реформа на СТО. Като положителен пример и възможност за укрепване на това амбициозно преосмисляне ЕИСК приветства неотдавнашното предложение на САЩ за решаване на глобалния проблем с принудителния труд на риболовните кораби в рамките на текущите преговори на СТО за субсидиите в областта на рибарството⁽¹⁹⁾.

Начини за насърчаване на екологичния преход с отговорни и устойчиви вериги за създаване на стойност

3.9. Търговската политика на ЕС следва да бъде в съответствие с политиката на ЕС за Зеления пакт, включително новите изисквания, свързани със справедлив цифров и екологичен преход. Ето защо е важно да започне подготовка за новите инструменти като Механизма за корекция на въглеродните емисии на границите, които трябва да са съвместими с правилата на СТО, да са ефективни в борбата с изменението на климата и да са от полза за конкурентоспособността на промишлеността на ЕС⁽²⁰⁾. ЕИСК подкрепя започването на диалог с държави извън ЕС и основни търговски партньори като САЩ и Китай⁽²¹⁾.

3.10. Световните вериги на доставки са съществени елементи на международната търговия и на икономиката. Те са комплексни, разнообразни и фрагментирани, с всички произтичащи от това възможности и рискове. ЕИСК призовава ЕС да събере повече данни за положителното и отрицателното въздействие на световните вериги на доставки за ЕС⁽²²⁾.

Възползване от регулаторното въздействие на ЕС

3.11. ЕС е най-големият участник в световната търговия с услуги. Търговската политика на ЕС може да подкрепи такава глобална бизнес среда, в която доставчиците на услуги от ЕС могат да се разрастват, да въвеждат иновации и да се конкурират. Цифровата търговия е важна на световно равнище, по-специално поради предизвиканияте от COVID-19 промени. ЕС трябва да се стреми към бързо и амбициозно споразумение на СТО относно цифровата търговия.

3.12. Търговската политика на ЕС следва да допълва действията, предприети в други международни регулаторни организации, като например работата на ОИСР в областта на икономическите и данъчните режими. Тя следва да подкрепя създаването на ефективни системи за сътрудничество между данъчните, правоприлагащите и съдебните органи в държавите партньори.

3.13. Стратегията на ЕС следва да оптимизира способността му за активиране на всички едностранни, двустранни и многостранни инструменти: обвързващият характер на свързаните с „устойчивото развитие“ глави от търговските и инвестиционните споразумения, инструментите за търговска защита, филтърът за чуждестранните инвестиции, борбата срещу пречките пред търговията, сезирането на органа на СТО за уреждане на споровете или механизмите за консултация и уреждане на споровете в двустранните търговски споразумения.

3.14. ЕС се нуждае от ефективни инструменти за търговска защита: по-кратки срокове за налагане на временни мерки, по-малка тежест, свързана с проверките, за отраслите на ЕС и по-силни инструменти във връзка с чуждестранните инвестиции. ЕС би могъл да обмисли *ad hoc* инструмент извън Регламента за осигуряване на съблюдаването, който да позволява адаптиране на условията за достъп до пазара, когато няма реципрочни задължения, ако практиките нанасят значителни вреди на търговските интереси на ЕС.

3.15. Новите държави — партньори по ССТ на ЕС, следва да докажат, че спазват изцяло основните конвенции на МОТ като предварително условие за сключването на търговско споразумение. Тези конвенции трябва да бъдат съществен елемент от всяко ССТ. Ако страна партньор не е ратифицирала или приложила правилно тези конвенции, или не е доказала еквивалентно ниво на закрила, ЕИСК призовава за създаването на обвързваща и приложима пътна карта за ратифициране с

⁽¹⁷⁾ ОВ С 364, 28.10.2020 г., стр. 53.

⁽¹⁸⁾ ОВ С 159, 10.5.2019 г., стр. 15.

⁽¹⁹⁾ The Use of Forced Labor on Fishing vessels, Submission of the United States to the WTO („Използването на принудителен труд на риболовните кораби“, внесено от Съединените щати в СТО), 26 май 2021 г. <https://ustr.gov/sites/default/files/IssueAreas/Trade%20Organizations/WTO/US.Proposal.Forced.Labor.26May2021.final%5B2%5D.pdf>.

⁽²⁰⁾ ОВ С 429, 11.12.2020 г., стр. 122; предстоящо становище NAT/834 относно „Механизъм за въглеродна корекция по границите“.

⁽²¹⁾ Вж. бележка под линия 3.

⁽²²⁾ ОВ С 429, 11.12.2020 г., стр. 197.

техническа помощ от страна на МОТ. Пътната карта следва също така да бъде част от главите за ТУР, за да се гарантира своевременното изпълнение на тези задължения.

3.16. Освен това всяко ССТ на ЕС трябва да се основава на по-ефективна политика на ЕС за оценка, като се подобрят оценките на въздействието върху икономиката и устойчивостта и последващата оценка след пет години ⁽²³⁾. В него трябва да се предвидят изравнителни мерки за смекчаване на потенциалните отрицателни последици. И накрая, ЕС трябва да укрепи и да използва по-добре своите инструменти, за да гарантира условията за лоялна конкуренция с държави извън ЕС.

3.17. Обществените поръчки в ЕС следва да бъдат отворени само за дружества от държави, които спазват основните конвенции на МОТ и Парижкото споразумение относно изменението на климата. ЕС отвори своите обществени поръчки за държави извън ЕС, много от които все още не са отговорили с реципрочна мярка. Това е в ущърб на европейските предприятия. От съществено значение е да се финализира регламентът за международен инструмент в областта на обществените поръчки, за да се укрепи позицията на ЕС. ССТ на ЕС следва да насърчават най-добрите практики за включването на социални и свързани с околната среда критерии в обществените поръчки ⁽²⁴⁾.

3.18. ЕС трябва да продължи да използва своята помощ за търговия, за да помогне на развиващите се страни да приложат търговските споразумения и да подкрепя спазването на правилата и стандартите, по-специално по отношение на устойчивото развитие. Той трябва да изгради справедливи и проспериращи икономически отношения между ЕС и развиващите се страни с цел намаляване на бедността и създаване на достойни работни места. Необходимо е да се изгради по-силна връзка между преференциалния достъп и спазването на международните стандарти, като например трудовите права и правата на човека.

Брюксел, 8 юли 2021 година.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG

⁽²³⁾ ОВ С 47, 11.2.2020 г., стр. 38.

⁽²⁴⁾ ОВ С 429, 11.12.2020 г., стр. 197.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Обновено партньорство с държавите от южното съседство — Нова програма за Средиземноморието“

(JOIN(2021) 2 final)

(2021/C 374/13)

Докладчик: **Helena DE FELIPE LEHTONEN**

Консултация	26.3.2021 г.
Правно основание	член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Решение на Пленарната асамблея	23.3.2021 г.
Компетентна секция	„Външни отношения“
Приемане от секцията	16.6.2021 г.
Приемане на пленарна сесия	7.7.2021 г.
Пленарна сесия №	562
Резултат от гласуването	
(„за“/„против“/„въздържал се“)	215/1/5

1. Заключение и препоръки

1.1. ЕИСК приветства изразения в съобщението подновен ангажимент в полза на върховенството на закона, правата на човека и основните права, равенството, демокрацията и доброто управление като крайъгълен камък за развитието на стабилни, справедливи, приобщаващи и проспериращи общества, както и специалното внимание, което се обръща на младите хора, жените и групите в неравностойно положение. Същевременно Комитетът приветства новите социални цели на срещата на върха в Порто, които трябва да окажат въздействие при прилагането на съвместното съобщение.

1.2. ЕИСК със задоволство отбелязва ангажимента на ЕС да насърчава култура на зачитане на върховенството на закона чрез активно участие на гражданското общество и стопанската общност. Организациите на гражданското общество и организациите на социалните партньори остават ключови партньори в изграждането на сътрудничеството с ЕС и неговия мониторинг. Групата на ЕИСК за основните права и върховенство на закона е добър пример за това как организациите на гражданското общество стават все по-силни в държавите от ЕС.

1.3. Комитетът горещо приветства предложенията за по-активно участие на частния сектор в развитието на региона с цел допълване на необходимите публични инвестиции и задълбочаване на диалога между публичния и частния сектор, с цел да се осигури социална и икономическа устойчивост, което ще доведе до създаването на достойни работни места. Този подход би трябвало да се насърчава както на регионалното равнище на Евромед, така и на национално и местно равнище.

1.4. ЕИСК приветства решителната подкрепа за засилване на сътрудничеството в рамките на многостранни форуми, в центъра на които стои ООН, по-специално в областта на мира и сигурността, с цел да се разработят общи решения и да се решат проблемите, които възпрепятстват стабилността и напредъка, въпреки факта, че 25 години след началото на Барселонския процес същите проблеми продължават да нанасят вреда на региона по отношение на мира, сигурността и икономическото развитие. Комитетът призовава за действия, основани на синергии между инструментите, предвидени в Устава на ООН, и стратегията на ЕС за Съюза на сигурност, и счита, че е необходимо значително увеличаване на усилията на ЕС в региона.

1.5. ЕИСК счита, че е важно да се подобри регионалното, подрегионалното и междурегионалното сътрудничество главно чрез Съюза за Средиземноморието, Лигата на арабските държави, Африканския съюз, диалога „Пет плюс пет (5 + 5)“ или други регионални участници и организации, които насърчават прагматично многостепенно управление чрез инициативи, основани на променлива геометрия и триангулация, които спомагат и за насърчаване на сътрудничеството на целия африкански континент и в регионите на Персийския залив и Червено море.

1.6. Комитетът подчертава, че акцентът трябва да се постави върху първопричините за миграцията в съответните партньорски държави. На хората трябва да се предоставят условия за достоен живот, заетост и перспективи в техните собствени държави в съответствие с целите за устойчиво развитие (ЦУР), така че те да не мигрират поради липса на шансове за живот. Примери за това са по-добрият достъп до образование и мерките за създаване на качествени работни места.

1.7. ЕИСК призовава ЕС да гарантира, че екологичният преход не се възприема като наложен отвън модел. Препоръчват се инвестиции в кампании за повишаване на осведомеността, както и участието на гражданското общество в това начинание.

1.8. ЕИСК подчертава значението на поставения в съобщението акцент върху съществената роля на социалните партньори и организациите на гражданското общество — както официални, така и неофициални — като ключови участници в разработването и прилагането на публичните политики и като пазители на зачитането на правата на гражданите и принципите на върховенството на закона. Профсъюзите и стопанските организации играят важна роля за това в рамките на социалния диалог. Поради тази причина Комитетът счита, че е особено важно ЕС да подкрепя и да насърчава на евро-средиземноморско равнище действията на различни институции и мрежи на организациите на гражданското общество в широкия смисъл на термина, така че те да могат да работят при възможно най-добрите условия.

1.9. ЕИСК счита, че равенството между половете е не просто всепризнато право на човека, но и задължителна предпоставка за благоденствие, икономически растеж, просперитет, добро управление, мир и сигурност; нужно е да увеличим усилията си, включително чрез интегриране на принципа на равенство между половете във всички програми за сътрудничество и целеви действия, в съответствие с третия план за действие на ЕС относно равенството между половете.

2. Общи бележки

2.1. За да се даде нов тласък и да се засили стратегическото партньорство между Европейския съюз и неговите партньори от южното съседство, на 9 февруари 2021 г. върховният представител на Европейската комисия прие нова декларация за политиката: съобщението относно „Обновено партньорство с държавите от южното съседство — Нова програма за Средиземноморието“.

2.2. Специален икономически и инвестиционен план за южното съседство има за цел да се гарантира, че качеството на живот на хората в региона се подобрява и че при икономическото възстановяване, което обхваща и отражението върху здравето на пандемията от COVID-19, укрепването на прилагането на инструмента COVAX и устойчивата публична инфраструктура никой няма да бъде изоставен. Зачитането на правата на човека и върховенството на закона са неразделна част от съобщението и са от съществено значение за осигуряване на доверието на гражданите в институциите.

2.3. По новия Инструмент за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество (ИССРМС) ще бъдат заделени до 7 милиарда евро за неговото изпълнение в периода 2021—2027 г., което би могло да мобилизира до 30 милиарда евро публични и частни инвестиции в региона през следващото десетилетие. Посредством ИССРМС ЕС ще стимулира и инвестиции по ЕФУР+ чрез привличане на капитал за допълване на пряката безвъзмездна помощ за външно сътрудничество. ЕФУР+ ще бъде подкрепен от гаранция за външна дейност в размер на 53 400 милиона евро, която ще обхване и Западните Балкани.

2.4. Новата програма е съсредоточена върху пет области на политиката:

- човешко развитие, добро управление и върховенство на закона,
- устойчивост, просперитет и цифров преход;
- мир и сигурност,
- миграция и мобилност,
- екологичен преход.

3. Основно съдържание на съобщението „Обновено партньорство с държавите от южното съседство — Нова програма за Средиземноморието“

3.1. Двадесет и пет години след Декларацията от Барселона новата, амбициозна и иновативна програма за Средиземноморието предлага да се даде нов тласък на евро-средиземноморското партньорство.

- 2004 г.: Стартиране на Европейската политика за съседство (ЕПС)
- 2008 г.: Създаване на Съюза за Средиземноморието като междуправителствена организация
- 2015 г.: Преглед на Европейската политика за съседство, при който стабилизацията и сигурността се определят като основните цели на политиката
- 2020 г.: Предложение на Европейската комисия за нов пакт за миграцията и убежището

3.2. В работния документ относно инвестиционния план за южното съседство са включени конкретни предложения за инициативи в четири от петте приоритетни области. Изричното намерение е този план да бъде разработен в сътрудничество с държавите членки, евентуално чрез съвместно планиране. От съществено значение е в процеса на програмиране да участват организациите на гражданското общество и социалните партньори. По същия начин, инвестиционният план трябва да бъде достъпен за тези социални участници.

4. Човешко развитие, добро управление и върховенство на закона

4.1. Насърчаването на върховенството на закона в партньорските държави е от съществено значение. Социалните организации, особено профсъюзите, играят основна роля в това отношение. Така се гарантира, че социалните права и правата на работниците се прилагат. Съответно, в региона трябва да се насърчава „устойчив икономически растеж“⁽¹⁾. ЕС може да играе решаваща роля по отношение на подобряването на бизнес средата, за да се даде възможност на частните предприятия да се развият и процъфтяват, като се избягва бюрокрацията и се улеснява създаването на нови предприятия. В това отношение предприятията, особено МСП, биха могли действително да просперират и би трябвало да създават качествени работни места, които да допринасят по-специално за борбата със социалните причини за нежеланата миграция.

4.2. Освен това доброто управление, върховенството на закона и правата на човека, включително социалните и трудовите права, социалният диалог и равният достъп до правосъдие насърчават мира, приобщаващия просперитет и стабилността. ЕИСК насърчава по-голям ангажимент за съобразяването с правилата на МОТ⁽²⁾ и тяхното ефективно прилагане в партньорските държави въз основа на Програмата до 2030 г. Намалването на бюрокрацията е от съществено значение за подобряване на сътрудничеството между ЕС и партньорските държави.

4.3. Добър пример за подхода на добро управление в региона е поставянето на ясен акцент върху подпомагането на Съюза за Средиземноморието като форум за обмен и сътрудничество. През септември 2020 г. ЕИСК поднови своя меморандум за разбирателство, като обедини сили с оглед да се увеличи участието на икономическите и социалните заинтересовани страни от държавите от Съюза за Средиземноморието, за да се постигнат целите на Парижката декларация от 2008 г. относно активното участие на гражданското общество.

4.4. Комитетът поощрява сътрудничеството с южните партньори, за да се насърчи създаването на здравословна информационна среда и свобода на медиите като мерки за справяне с дезинформацията и невярната информация. Важно е да се насърчава доброто управление чрез ефективна, справедлива и прозрачна публична администрация, по-решителна борба с корупцията и равен достъп до правосъдие.

5. Укрепване на устойчивостта, изграждане на просперитет и възползване от цифровия преход

5.1. В съобщението се предлага да се помогне на южните съседи „да се възползват от цифровата трансформация и да бъдат конкурентни в условията на глобалната цифрова икономика“. Специално би трябвало да се насърчават уменията на работниците, самостоятелно заетите лица и предприемачите, за да се подготвят за цифровата трансформация в света на труда⁽³⁾.

5.2. Търговията и инвестициите допринасят за развитието на региона. Приветства се подкрепата за интегрирането на държави от Северна Африка в Африканската континентална зона за свободна търговия. Въпреки това изграждането на регионални икономически мрежи между партньорските държави от Северна Африка също трябва да се насърчава. Съответно би трябвало да се насърчава и премахването на нетарифните бариери пред търговията (основна пречка за търговската интеграция в региона), като се вземат предвид съществуващите икономически асиметрии. Например преговорите на ЕС с Тунис и Мароко за задълбочена и всеобхватна зона за свободна търговия блокираха, защото съществуващите асиметрии не се вземат предвид в достатъчна степен⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Цели за устойчиво развитие, цел 8: Достоеен труд и икономически растеж.

⁽²⁾ Както е установено в основните конвенции, и по-специално в Тристранната декларация на МОТ от 1977 г. относно принципите за многонационалните предприятия и социалната политика (параграф 2.2 от становището на Европейския икономически и социален комитет относно „Задължителната надлежна проверка“ (ОВ С 429, 11.12.2020 г., стр. 136).

⁽³⁾ Параграфи 2.4.1 и 2.4.4 от информационния доклад на Европейския икономически и социален комитет относно „Цифровизацията на МСП в Средиземноморския регион“ (REX/519).

⁽⁴⁾ Параграфи 3.2.9 и 4.1.2 от становището на Европейския икономически и социален комитет относно „ЕС и Африка: Превръщане на партньорството за справедливо развитие в реалност, основана на устойчивостта и общите ценности“ (ОВ С 429, 11.12.2020 г., стр. 105) и параграфи 4.1 и 6.1 от становището на ЕИСК относно „Външната помощ, инвестициите и търговията като инструменти за намаляване на причините за икономическа миграция, със специален акцент върху Африка“, (ОВ С 97, 24.3.2020 г., стр. 18).

5.3. Особено ударение се поставя върху предоставянето на възможности за младежите чрез програми за подпомагане на образованието и заетостта, с акцент върху насърчаване на достъпа до финансиране, по-специално за МСП, безспорно най-големите работодатели в региона, чрез използването на нови финансови инструменти какъвто е рисковият капитал. Желателно е също така да се създадат механизми за преход от неформална към формална икономика въз основа на самостоятелна заетост и качествени работни места.

5.4. ЕИСК счита като приоритет за младежите образователното и професионалното обучение, както и средиземноморските програми Еразъм+ като възможност за заетост, която спомага за прехода от училището към работата. Цифровата инфраструктура е приоритет за региона и въздействието на цифровизацията върху труда под формата на работа от разстояние дава на работниците по-голяма независимост и равновесие между професионалния и личния им живот ⁽⁵⁾.

5.5. Целта за задълбочаване на сътрудничеството в областта на киберсигурността и оползотворяване на цифровите технологии в правоприлагането „при пълно зачитане на правата на човека и гражданските свободи“ е повод за безпокойство предвид липсата в миналото на прозрачност при спазването на правата на човека в региона.

6. Мир и сигурност

6.1. Вътрешните конфликти и регионалните спорове, които продължават да бушуват в региона (Западна Сахара, Либия, Израел/Палестина, Сирия), представляват сериозно предизвикателство. В съобщението се подчертава значението на нормализирането на отношенията между Израел и някои арабски държави за стартирането на нови инициативи. ЕИСК счита, че основа за мира, стабилността и споделения просперитет в региона са социалният диалог между различните култури и цивилизации и взаимното уважение.

6.2. Борбата срещу екстремизма, радикализацията, киберпрестъпността и организираната престъпност трябва да зачита по-специално върховенството на закона и правата на човека. Извънредното положение е изключителна мярка, по време на която основните права на гражданите трябва да продължат да се спазват в пълна степен.

6.3. В съобщението се обещава да се засили полицейското и съдебното сътрудничество между ЕС и партньорските държави от Европейската политика за съседство и южното съседство и чрез договаряне на споразумения за сътрудничество между ЕС и отделните южни съседи. Предвид дългата история на сътрудничество заявлението, че „ЕС ще си сътрудничи с южните партньори, за да гарантира, че техните правоприлагащи и съдебни системи отговарят на високи стандарти за защита на данните и зачитат правата на човека“ е крачка напред по отношение на съвместните подходи.

7. Миграция и мобилност

7.1. Разпоредбите на съобщението относно управлението на миграцията създават възможността финансовата помощ да може да зависи поне отчасти от сътрудничеството в тази област. ЕИСК подкрепя факта, че ЕС ще работи активно за справяне с първопричините за незаконната миграция и принудителното разселване чрез разрешаване на конфликти и преодоляване на социално-икономическите предизвикателства, изострени от COVID-19, чрез специално разработени решения, адаптирани към партньорите от южното Средиземноморие. Спазването на правата на човека (Женевската конвенция) е основата на всяко сътрудничество в областта на миграцията. На липсата на желание за сътрудничество може да се противодейства само със „стимули“ ⁽⁶⁾.

7.2. В съобщението се предлага да се насърчават „партньорства в подкрепа на талантите“, представени в новия пакт на ЕС за миграцията и убежището. Изглежда, че новият инструмент има за цел да насърчава сътрудничеството с трети държави. Това би могло да бъде потенциална област за свързване на професионалното обучение, бизнес общуването в мрежа, междурегионалните вериги за създаване на стойност и кръговата миграция в полза на хората и икономиките от двете страни на Средиземно море. Във всеки случай тези планове трябва да бъдат съгласувани с необходимостта от запазване на достатъчно квалифицирана работна ръка в партньорските държави, което е от съществено значение за тяхното устойчиво икономическо развитие.

⁽⁵⁾ Параграфи 1.12 и 2.2.7 от информационния доклад на Европейския икономически и социален комитет относно „Цифровизацията на МСП в Средиземноморския регион“ (REX/519).

⁽⁶⁾ Интервю с експерта по миграция Gerald Knaus: <https://www.dw.com/de/knaus-eu-migrationspakt-ist-unrealistisch/a-55058035>.

8. Преход към зелена икономика: устойчивост спрямо изменението на климата, енергетика и околна среда

8.1. В съобщението се признава потенциалът на южното съседство за разработването на възобновяеми енергийни източници, особено слънчеви и вятърни, и производството на водород, което се счита за „нов стратегически приоритет“. Потенциалът има ясна връзка с Европейския зелен пакт и нарастващото интегриране на приоритетите за устойчиво развитие в международното сътрудничество в световен мащаб. В тази връзка ЕИСК отбелязва, че в допълнение към (международни) мащабни проекти е много важно да се подкрепят проекти с пряко социално-икономическо въздействие на местно равнище.

8.2. Призивът за Европейския зелен пакт би трябвало да се прилага, за да доведе до конкретни ползи за селското стопанство — сектор, който е от съществено значение за икономиките на повечето държави извън ЕС — с инициативи, насочени към преоткриване и защита на Средиземно море. Синята икономика представлява мощен инструмент за управление на общите активи на Средиземноморието и ЕИСК подчертава необходимостта от преглед на Декларацията на министрите от Съюза за Средиземноморието относно устойчивата синя икономика в Западното Средиземноморие.

8.3. ЕИСК счита за особено уместни заключенията на първия доклад за оценка в Средиземноморието от експертите от Средиземноморието по въпросите на изменението на климата и околната среда, възложен от Съюза за Средиземноморието, относно въздействието върху изменението на климата и околната среда и неговите последици в региона, като се насърчават области за съвместно сътрудничество между двата бряга, които се сблъскват с общи предизвикателства по отношение на устойчивостта спрямо изменението на климата, за да се благоприятства за прехода към екологосъобразна, синя и кръгова икономика в региона.

9. Равенство между половете и права на жените, ЛГБТИК+ лицата и хората с увреждания от двете страни на Средиземно море

9.1. Напоследък крайно десни националистически движения в цяла Европа и консервативни и ислямистки движения на южния бряг, използвайки традиционен и религиозен език, все по-често реагират срещу равенството между половете.

9.2. ЕИСК приветства инициативата на Съюза за Средиземноморието да се създадат доброволни механизми за наблюдение на ангажиментите, поети от правителствата в региона по отношение на стандартите за равенство между половете под формата на конкретни показатели.

9.3. Пандемията от COVID-19 само влоши положението. На първо място, нелибералните и диктаторски правителства се възползваха от възможността да продължат атаките си срещу правата на жените и на ЛГБТИК+ лицата. На второ място, различни правителствени мерки, предприети в отговор на пандемията, ефективно влошиха условията на живот на жените, ЛГБТИК+ лицата и хората с увреждания, което налага да се насърчават инициативи за защита на правата на тези групи и тяхното социално-икономическо, гражданско и политическо участие.

9.4. Европейският съюз би трябвало да увеличи усилията и сътрудничеството си на място, за да гарантира, че основните права на ЛГБТИК+ лицата се спазват без изключение, че те никъде не са подложени на наказателно преследване и че участието им в обществения живот е засилено⁽⁷⁾.

9.5. Въпреки че много партньорски държави са подписали Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, все още съществува голяма нужда от подобряване на условията им на живот. Поради това Европейският съюз би трябвало да поеме специален ангажимент за прилагането на правата на хората с увреждания, както е предвидено в Конвенцията на ООН.

Брюксел, 7 юли 2021 година.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG

⁽⁷⁾ Параграф 1.11 от становището на Европейския икономически и социален комитет относно „Съюз на равенство: Стратегия за равнопоставеност на ЛГБТИК (2020—2025 г.)“, ОВ С 286, 16.7.2021 г., стр. 128.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Изграждане на устойчива на изменението на климата Европа — новата стратегия на ЕС за адаптиране към изменението на климата“

(COM(2021) 82 final)

(2021/C 374/14)

Докладчик: **Dimitris DIMITRIADIS**

Съдокладчик: **Kęstutis KUPŠYS**

Консултация	Европейска комисия, 26.3.2021 г.
Правно основание	член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	секция „Земеделие, развитие на селските райони, околна среда“
Приемане от секцията	23.6.2021 г.
Приемане на пленарна сесия	7.7.2021 г.
Пленарна сесия №	562
Резултат от гласуването	
(„за“/„против“/„въздържал се“)	229/3/12

1. Заключение и препоръки

1.1. Европейският икономически и социален комитет подкрепя категорично приемането на стратегията на ЕС за адаптиране към изменението на климата като решаваща стъпка към целта на Европейския зелен пакт (ЕЗП) за неутралност по отношение на климата и устойчивост спрямо изменението на климата до 2050 г. Той обаче би желал предложените области на действие не само да бъдат очертани в общи линии, но и да бъдат изяснени с конкретни примери. Трябва да се даде на хората по-ясна представа как биха могли да изглеждат промените.

1.2. Остава рискът от икономически щети и загуба на човешки живот поради повишената честота и интензивност на свързаните с климата екстремни метеорологични явления. Също толкова важен е рискът съществуващите неравенства да бъдат изострени както от въздействието на изменението на климата, така и от усилията за адаптиране към него. Следователно адаптирането, в основата на което стои справедливостта, е от съществено значение за защитата на живота, заетостта и поминъка на европейските граждани, особено на по-уязвимите, които традиционно са по-тежко засегнати от изменението на климата.

В рамките на справедлив преход организациите на гражданското общество играят основна роля. По-специално трябва да се гарантира участието на социалните партньори с оглед на успешното осъществяване на приспособяването в сферата на труда и запазването на достойните условия на труд чрез социален диалог и колективно договаряне.

1.3. Изпълнението на стратегията, както и на Европейския зелен пакт, следва да се основава на системен подход, който да има за цел едновременно да се вземат под внимание многобройните цели и да се популяризират инструменти на политиката и технологични решения, които могат да бъдат използвани в различните сектори на икономиката.

1.4. По-специално Комитетът призовава за придаване на „еднаква тежест“ на финансирането на смекчаването и на адаптирането. От решаващо значение е всички политики в областта на климата на всички равнища да съчетават стратегии за смекчаване и за адаптиране.

1.5. ЕИСК счита, че са необходими специфични насоки, цели и инструменти за мониторинг, критерии за сравнение и показатели, които да спомогнат за осигуряване на прозрачност по отношение на разпределението на ресурсите, да предвиждат и управляват последиците от изменението на климата и да оценяват напредъка на адаптирането към изменението на климата, като същевременно изграждат местен, национален и регионален капацитет за използване на всички тези инструменти.

1.6. ЕИСК разглежда природосъобразните решения, биоикономиката и прехода към кръгова икономика като основни подходи за адаптиране към изменението на климата и същевременно като възможност за ЕС да се възстанови по екологичен и социално устойчив начин.

1.7. Комитетът призовава в бъдещата работа по политиката за адаптиране Комисията да се стреми към по-добро съгласуване между политиките за адаптиране към изменението на климата и справедливостта в областта на климата. Комитетът признава, че изменението на климата може да има различни социални, икономически, здравни и други неблагоприятни последици за общностите, и се застъпва за преодоляване на съществуващите неравенства чрез дългосрочни стратегии за смекчаване и адаптиране, така че никой да не бъде пренебрегнат.

1.8. За да подкрепи предприятията в собствената им адаптация и в усилията им да предоставят на обществото решения за адаптиране, ЕС трябва допълнително да осигури и насърчи условия за иновации, инвестиции и търговия, които да укрепят устойчивото развитие. Адаптирането към изменението на климата и разходите за него следва да бъдат неразделна част от промишлената стратегия на ЕС.

1.9. ЕИСК счита, че предприятията в областта на селското, горското стопанство и рибарството са сред най-пряко засегнатите. Същевременно обаче те могат да допринесат за решения в областта на адаптирането, улавянето на въглерода и продоволствената сигурност. За подкрепа на тези сектори са необходими интензивни научни изследвания и иновации, както и възнаграждение за доказано създаване на въглеродни погълтители.

1.10. Средногодишните икономически загуби от бедствия, свързани с климата, възлизат на стотици милиарди долари. В доклада на ООН относно човешката цена на бедствията също се очертава тъмна картина: „През последните двадесет години бяха регистрирани 7 348 бедствия [...], които отнеха живота на приблизително 1,23 милиона души [...] и засегнаха общо над 4 милиарда души (много в повече от един случай). Освен това бедствията доведоха до икономически загуби в световен мащаб в размер на приблизително 2,97 трилиона щатски долара.“ Съществуват няколко източника на ЕС за финансиране на адаптирането: бюджетът на Европейския зелен пакт, МФР и NextGenerationEU. ЕИСК призовава за по-голяма яснота по отношение на различните варианти, както и за лесни за ползване процедури, за да се гарантира навременен достъп до финансиране от практическа гледна точка. Освен това премахването на субсидиите за изкопаеми горива и екологосъобразната фискална реформа биха освободили значителни ресурси от публичните бюджети, да отстранят системните несъответствия и да генерират нови приходи за финансиране на адаптирането към изменението на климата. ЕИСК критикува факта, че все още не е представена конкретна пътна карта за премахване на вредните за околната среда субсидии.

1.11. Също така ЕИСК призовава за мерки, които ще превърнат насочването на инвестиции в сектора на изкопаемите горива в най-неблагоприятната стратегия за финансовите институции и ще създадат стимул за разпределяне на частни финансови потоци за дейности в подкрепа на смекчаването на изменението на климата и адаптирането към него. Това е важно както за инвестициите в рамките на ЕС, така и извън него; за да определя ЕС световните стандарти в областта на устойчивото финансиране, Комисията следва да поддържа високо ниво и да следва научно обосновани и технологично неутрални принципи, включително и в таксономията на ЕС.

1.12. В стратегията се признава необходимостта от допълнително международно финансиране за адаптиране към изменението на климата, включително от публични източници; ЕИСК обаче настоятелно призовава Комисията да изясни как точно ще премахне пречките пред достъпа до финансиране за най-уязвимите държави, общности и сектори в световен мащаб, и как ще включи предложения за интегриране на измерението на пола и премахване на неравенствата на регионално и местно равнище.

1.13. ЕС трябва да обърне специално внимание на международното сътрудничество в различните му форми, включително партньорства за инвестиции, търговия и иновации, с цел укрепване на мерките за адаптиране в световен мащаб и особено в развиващите се страни.

1.14. Като цяло Комитетът разглежда стратегията като основа за правно обвързваща инициатива, задължаваща държавите членки да разработят национални планове и стратегии за адаптиране към изменението на климата. Европейският законодателен акт за климата ще бъде от основно значение за изпълнението на обвързващите политики, свързани с климата.

1.15. Местните и регионалните власти, в качеството им на изпълнителни органи на повечето инициативи за адаптиране, следва да бъдат подкрепяни с достатъчно ресурси за развитие на капацитета в тази област, включително при разработването на политиката за адаптиране.

2. Контекст на становището

2.1. На 24 февруари 2021 г. Европейската комисия прие новата стратегия на ЕС за адаптиране към изменението на климата⁽¹⁾. В новата стратегия се посочва как Европейският съюз може да се адаптира към последиците от изменението на климата и да стане устойчив на изменението на климата до 2050 г.

2.2. Приемането на стратегията на ЕС за адаптиране към изменението на климата с нейните четири цели — за по-интелигентно, по-бързо и по-системно адаптиране на Европа и за по-интензивни действия за адаптиране към изменението на климата на международно равнище — се приветства от Европейския икономически и социален комитет като решаваща стъпка във важния процес на определяне на политиката.

2.3. Според стратегията по-интелигентното адаптиране означава „по-добри знания и по-достъпни данни, като същевременно се управлява присъщата несигурност, която поражда изменението на климата; осигуряват се повече и по-добри данни за риска и загубите, свързани с климата, а Climate-ADAPT се превръща в авторитетна европейска платформа по въпросите на адаптирането и знанията относно него“. По-системното адаптиране означава „подкрепа за разработване на политики на всички равнища на управление, в обществото и икономиката, както и във всички сектори чрез подобряване на стратегиите и планове за адаптиране; интегриране на устойчивостта спрямо изменението на климата в макрофискалната политика и насърчаване на природосъобразни решения за адаптиране.“ Повсеместното ускоряване на адаптирането предполага „ускоряване на разработването и внедряването на решения за адаптиране; намаляване на риска, свързан с климата; отстраняване на пропуските в опазването на климата и осигуряване на наличност и устойчивост на прясната вода“.

2.4. Средногодишните икономически загуби от бедствия, свързани с климата, възлизат на стотици милиарди долари. Докладите показват⁽²⁾, че ако емисиите продължат да следват настоящите си траектории, може да се очаква някои части от Южна Европа да бъдат засегнати от екстремни горещини веднъж на всеки две години, а добивите от царевица, напоявана с дъждовна вода, — да намалят с 50 %. Тези диференцирани въздействия биха могли да допринесат за създаването на допълнителни различия в ЕС, а не за сближаване. Пандемията от COVID-19 доказва, че е от първостепенно значение да се разбере и интегрира връзката между програмите за опазване на околната среда и общественото здраве при разработването на политиките, като се има предвид, че борбата със заплахите за биологичното разнообразие може да помогне за намаляване на риска от бъдещи зоонозни заболявания и пандемии, и се признае, че мерките за възстановяване от пандемията и мерките за адаптиране към изменението на климата имат една и съща цел — устойчивост в бъдеще⁽³⁾.

2.5. Становището на ЕИСК относно стратегията има за цел да предостави гледната точка на гражданското общество относно целта на стратегията и нейните основни действия.

3. Общи бележки

3.1. ЕИСК подчертава, че съвместното изпълнение на ЦУР, ЕЗП, Законодателния акт за климата, Пакта за климата и разработването и изпълнението на планове за възстановяване и устойчивост трябва да бъдат улеснени както от стратегия за смекчаване на изменението на климата, така и от стратегия за адаптиране към него. ЕИСК твърдо подкрепя новата стратегия на Европейската комисия за адаптиране към изменението на климата, приета на 24 февруари 2021 г.

3.2. ЕИСК изтъква, че въпреки интензивните мерки за борба с изменението на климата, съществува спешна и дългосрочна необходимост от адаптиране. Остава рискът от икономически щети и загуба на човешки живот поради повишената честота и интензивност на свързаните с климата екстремни метеорологични явления. Също толкова важен е рискът съществуващите неравенства да бъдат изострени както от въздействието на изменението на климата, така и от усилията за адаптиране към него. Адаптирането ще бъде от жизненоважно значение за защитата на човешките права на европейските граждани по отношение на сигурността, достойния труд и устойчивия поминък.

3.3. ЕИСК споделя загрижеността на Комисията относно рисковете за здравето, пораждани от изменението на климата, и произтичащата от това необходимост те да бъдат по-добре разбирани чрез Европейската платформа за адаптиране към изменението на климата Climate-ADAPT. Въпреки това, както подчертават Световната здравна организация⁽⁴⁾ и Европейската агенция за околната среда⁽⁵⁾, съществуват доказателства за неравномерното въздействие на замърсяването и влошаването на състоянието на околната среда върху социално слабите общности и уязвимите групи. Поради това в политиките на Съюза следва да бъде включено понятието „неравнопоставеност по отношение на състоянието на околната среда“ с оглед на социалното измерение на изменението на климата.

⁽¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=COM:2021:82:FIN>.

⁽²⁾ <https://www.eea.europa.eu/publications/climate-change-impacts-and-vulnerability-2016>.

⁽³⁾ <https://covid19commission.org/enhancing-global-cooperation>.

⁽⁴⁾ СЗО Европа, 2019 г., Пакет с ресурси при неравнопоставеност в здравеопазването в областта на околната среда, Регионално бюро за Европа, Копенхаген.

⁽⁵⁾ Доклад на Европейската агенция за околна среда (ЕАОС) № 21/2019.

3.4. Комитетът отбелязва, че ако бъдат предприети правилните мерки, адаптирането ще доведе до печелившо за всички въздействие по отношение на избягването на загуби поради изменението на климата, генериране на икономически ползи, повишаване на социалната справедливост и подобряване на безопасността за околната среда.

3.5. Изпълнението на новата стратегия на ЕС за адаптиране към изменението на климата, както и на ЕЗП, следва да се осъществи чрез системен подход, който да има за цел да се вземат под внимание многобройните цели и да се популяризират инструменти на политиката и технологични решения, които могат да бъдат използвани в различните сектори на икономиката. Следователно е необходим цялостен метод за системен анализ и съответните инструменти за неговото изпълнение, за да се гарантира, че едновременно се вземат под внимание многобройните цели.

3.6. ЕИСК смята, че са необходими конкретни насоки за адаптиране, цели и инструменти за мониторинг, критерии и показатели, които да спомогнат за предвиждане и управление на последиците от изменението на климата и за оценка на напредъка в областта на адаптирането.

3.7. Комитетът отбелязва, че природосъобразните решения, биоикономиката и преходът към кръгова икономика са основни подходи за адаптиране към изменението на климата и се позовава на предишните си становища относно биоикономиката ⁽⁶⁾ и кръговата икономика ⁽⁷⁾. Освен това устойчивите практики за управление на горите, почвите и водите служат както за адаптиране, така и за смекчаване, както и осигуряват основата за производство на храни и биомаса, което е издръжливо и неутрално по отношение на климата и устойчиво.

3.8. ЕИСК призовава за придаване на „еднаква тежест“ на финансирането на смекчаването и на адаптирането. От решаващо значение е всички политики в областта на климата на всички равнища да съчетават стратегии за смекчаване и адаптиране и ЕИСК призовава за по-нататъшни стъпки, за да се гарантира спазването на този принцип, като се има предвид, че смекчаването предпазва от задълбочаване на кризата в областта на климата за бъдещите поколения, а адаптирането предпазва настоящите и бъдещите поколения от екстремните метеорологични явления, причинени от вече съществуващото изменение на климата. Методиката на ЕС за проследяване на свързаните с климата разходи в бюджета на ЕС следва да бъде изменена, за да се направи изрично разграничение между разходите за адаптиране и за смекчаване на последиците от изменението на климата.

3.9. Например държавите — членки на ЕС, следва да информират органите на властта, натоварени да преглеждат националните планове в областта на енергетиката и климата, че на стратегиите за адаптиране и смекчаване следва да се придава еднаква тежест заради по-голямата амбиция на ЕС в областта на климата и въздействието на COVID-19. Също така градовете и общините следва да бъдат ангажирани и подкрепяни, евентуално чрез Конвента на кметовете, за да включат адаптирането в своите планове за смекчаване на последиците от изменението на климата и да създадат полезни синергии.

3.10. ЕИСК е убеден, че за съвместното проектиране и разработване на съответните пътища за адаптиране е необходим подход, включващ заинтересованите страни. Тези планове следва да бъдат създадени съвместно по интегриран начин със съответните пътища за смекчаване, тъй като смекчаването и адаптирането са взаимосвързани и си влияят взаимно. Всички съответни заинтересовани страни, включително младите хора, следва да предвидят изграждането на капацитет и обществена информираност в подкрепа на дейностите за адаптиране. За младите хора, и особено за децата, от решаващо значение ще бъде по-доброто съгласуване между образователната система и нуждите от заетост за продължаващата „четвърта индустриална революция“.

3.11. От съществено значение за осигуряването на широка подкрепа за изпълнението на стратегията е да се вземат предвид икономическите и екологичните аспекти, като се смекчат възможните отрицателни социални последици от политиките за адаптиране. ЕИСК призовава да се обмислят конкретни допълнителни действия за уязвимите групи от заинтересовани страни, с особен акцент върху пола, възрастта и малцинствените групи.

3.12. ЕИСК отбелязва, че иновациите в областта на адаптирането и тяхното осъществяване изискват търпеливо, дългосрочно и стратегическо финансиране, и държавата трябва да има значителна предприемаческа роля, за да улесни това търпение. Разходите, свързани с политиките на ЕС за декарбонизация, ще трябва да бъдат сведени до минимум и споделени между различните сектори, за да се гарантира, че групите от населението с ниски доходи и уязвимите общности не понесат несправедлив дял от финансовата тежест. Според Доклада за Европа на мрежата на ООН за решения за устойчиво развитие (SDSN) ⁽⁸⁾ следва да се въведат подходящи мерки за противодействие, за да се избегне увеличаване на неравенството и да се осигури по-широка подкрепа за прехода към устойчивост.

⁽⁶⁾ ОВ С 440, 6.12.2018 г., стр. 45; ОВ С 240, 16.7.2019 г., стр. 37; ОВ С 47, 11.2.2020 г., стр. 58; ОВ С 110, 22.3.2019 г., стр. 9.

⁽⁷⁾ ОВ С 264, 20.7.2016 г., стр. 98; ОВ С 230, 14.7.2015 г., стр. 99; ОВ С 14, 15.1.2020 г., стр. 29; ОВ С 367, 10.10.2018 г., стр. 97; ОВ С 345, 13.10.2017 г., стр. 102.

⁽⁸⁾ <https://www.unsdn.org/the-future-europe-wants-a-green-and-digital-job-based-and-inclusive-recovery-from-covid-19-pandemic>.

3.13. Налични са няколко фонда на ЕС за финансиране на адаптирането. ЕИСК призовава за по-голяма яснота по отношение на различните варианти, както и за лесни за ползване процедури, за да се гарантира навременен достъп на участниците до финансиране от практическа гледна точка.

3.14. Разработването и използването на финансови инструменти за политиките за адаптиране (субсидии, кредитни суапове, адаптационни облигации, намаляване на емисиите от обезлесяване и деградация на горите в развиващите се страни и др.) следва да се засилят допълнително. За да се увеличи глобалната амбиция на стратегията, е особено важно да се обърне и насърчи използването на нови потенциални инструменти, например дълг за климатични суапове, с цел да се гарантират финансови потоци за държавите, които се нуждаят от незабавни действия.

3.15. Освен това ЕИСК подчертава, че е от значение рисковете и дълбоката несигурност (когато вероятностите от събитията не са известни), свързани с климатичните природни бедствия, да бъдат интегрирани в моделите и инструментите, използвани за разработване на макрофискални политики.

3.16. Стратегията следва да бъде последвана от подробен план, в който да се посочи ясно пътната карта за нейното прилагане на европейско, национално, регионално и местно равнище, включително как различните сектори на икономиката и обществото да бъдат подкрепени, за да разберат и премахнат рисковете, свързани с изменението на климата, като се обърне специално внимание на най-уязвимите сектори и общности.

3.17. От съществено значение е по време на пандемията и след нея да се координират мерките за адаптиране с програмите за възстановяване след COVID-19.

4. Конкретни бележки

Мерки на равнището на ЕС

4.1. ЕИСК призовава Комисията да се стреми към по-добро съгласуване между политиките за адаптиране към изменението на климата и справедливостта в областта на климата. При справянето с предизвикателствата, свързани с изменението на климата, никой не бива да бъде пренебрегван и първо трябва да се обърне внимание на нуждите на най-уязвимите, които често са най-слабо подготвени и в много случаи най-малко отговорни за настоящото състояние на климата.

4.2. Последствията от изменението на климата в Европа ще засегнат отделните географски региони по различен начин. Следователно тези различия и специфичните характеристики на отделните региони трябва да се вземат предвид, когато се реагира на политическо равнище и се полагат усилия за адаптиране към изменението на климата.

4.3. От решаващо значение е да се установят местни индекси за уязвимост с цел насочване на стратегиите за адаптиране, които следва да бъдат разработени в три измерения: географска или регионална уязвимост; секторна или икономическа уязвимост; и социална уязвимост.

4.4. Съществуващата структура на проектите в областта на адаптирането често се фокусира върху последиците от изменението на климата, а не върху основните причини за уязвимостта. Поради това ЕИСК призовава за задълбочена интеграция и включване на планирането за адаптиране към изменението на климата във всички съответни политики, стратегии и мерки на ЕС.

4.5. Преди всичко е важно да се инвестира в укрепване на човешкия капитал, т.е. улесняване на създаването на технологични и социални иновации и предоставяне на знания и инструменти за европейските граждани, за да се подготвят по подходящ начин за бъдещите предизвикателства, свързани с изменението на климата. Специално внимание следва да се обърне на образованието и уменията на недостатъчно представените и маргинализирани хора.

4.6. Важно е също така на предприятията да се предоставят инструменти и подкрепа за оценка и управление на последиците от изменението на климата. Последствията от изменението на климата пряко или косвено са насочени към всички отрасли. Следователно адаптирането към изменението на климата и свързаните с него разходи следва да бъдат неразделна част от промишлената политика на ЕС и следва да се вземат предвид и при държавната помощ.

4.7. Предприятията в областта на селското, горското стопанство и рибарството са сред най-пряко засегнатите. Същевременно обаче те могат да допринесат за решения в областта на адаптирането, улавянето на въглерода и продоволствената сигурност. За подкрепа на тези сектори са необходими интензивни научни изследвания и иновации, както и възнаграждение за доказано създаване на въглеродни поглъщатели. Освен това ЕИСК признава спешната необходимост от справяне с обусловените от климата промени в океаните чрез гъвкави, адаптивни и бързи решения за управление на рибарството, за да се гарантира дългосрочната устойчивост на производството на животински протеини с ниски въглеродни емисии в Европа.

4.8. Цифровизацията предоставя много възможности за адаптиране към изменението на климата, например при мониторинга, моделирането, производството и комуникацията, и следва да се използва пълноценно. Необходими са и подходящи мерки, за да се гарантира устойчивостта на изменението на климата на критичната инфраструктура в рамките на ЕС, например в областта на енергетиката, транспорта, цифровите мрежи и системи.

4.9. Природосъобразните решения ще помагат на ЕС да се адаптира към новата климатична реалност и да сведе до минимум потенциално опустошителните последици от изменението на климата. Те осигуряват възможност за ЕС да се възстанови по екологичен и социално устойчив начин. ЕИСК призовава за надзор, за да се гарантира, че местните общности са наистина ангажирани с тяхното внедряване и проектиране.

4.10. Оттеглянето на инвестициите от изкопаемите горива и инвестирането в мерки за адаптиране към изменението на климата следва да вървят ръка за ръка. Поради това Комитетът счита таксономията на ЕС за финансиране за устойчиво развитие за важен инструмент, който позволява на ЕС да стане по-амбициозен по отношение на адаптирането към изменението на климата. Освен това адаптирането на екологосъобразното данъчно облагане и пренасочването на данъците от труда към използването на природни ресурси биха могли както да отстранят системните несъответствия, така и да генерират нови приходи за финансиране на адаптирането, както и да ускорят освобождаването от дейности, вредни за околната среда.

4.11. ЕИСК отбелязва първия набор от технически критерии за определяне на дейностите, които имат съществен принос за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптиране към него⁽⁹⁾. ЕИСК призовава за научно обосновани и технологично неутрални критерии за таксономия, които ще превърнат насочването на инвестиции в сектора на изкопаемите горива в най-неблагоприятната стратегия за финансовите институции и ще създадат стимул за разпределяне на частни финансови потоци за дейности, подкрепящи мерките за смекчаване и адаптиране към изменението на климата.

4.12. Като цяло Комитетът разглежда стратегията като основа за правно обвързваща инициатива, задължаваща държавите членки да разработят национални планове и стратегии за адаптиране към изменението на климата.

Мерки на национално и поднационално равнище

4.13. Преди всичко, инерцията на национално равнище трябва да се преодолее с помощта на силно политическо ръководство и отговорност и активно участие на гражданското общество. За тази цел държавите членки следва да бъдат стимулирани да отдават висок приоритет на ЕЗП като цяло, и по-специално на въпросите за адаптиране към изменението на климата, когато определят своите дългосрочни цели на политиката до 2050 г. и след това. Освен това са необходими изрични цели за разходите в областта на адаптирането и прозрачност, за да не бъде адаптирането маргинализирано. Методологиите на държавите членки за проследяване на свързаните с климата разходи следва да бъдат изменени, за да се направи изрично разграничение между разходите за адаптиране и за смекчаване на последиците от изменението на климата.

4.14. Комитетът счита, че е от решаващо значение всеки член на обществото да види и усети как мерките за адаптиране помагат за подобряване на специфичните условия на живот и за посрещане на бъдещите рискове. Поради това националните стратегии за адаптиране трябва да включват поддръжане на силна подкрепа за социалната сигурност, за да се управлява предстоящият преход.

4.15. Необходим е силен акцент върху изпълнението на политики за съвременни иновации и предприятия, ориентирани към по-екологични и по-устойчиви производствени системи, както и активни политики на пазара на труда с акцент върху създаването на работни места, нови умения, преквалификация и обучение на работниците, за да се насърчи правилното адаптиране на национално равнище. Следва да се прилага подход, при който работниците са активно ангажирани в съвместното разработване на програми за изграждане на капацитет.

4.16. Необходими са нови инвестиции в обществени услуги и инфраструктура, за да се гарантира устойчивост на изменението на климата в областта на водите, енергетиката, транспорта и цифровите системи. Правилното планиране на земеползването също е от решаващо значение, тъй като поставя основите за намаляване на уязвимостта на сградите към екстремните метеорологични условия.

4.17. Съображения, свързани със справедливостта, следва да се вземат предвид при екологичното данъчно облагане и други икономически механизми за управление на околната среда, които биха били в подкрепа на стимулите за смекчаване на последиците от изменението на климата, биха осигурили приходи в подкрепа на усилията за адаптиране и биха смекчили регресивните ефекти от тези политики върху непропорционално засегнатите групи от заинтересовани страни. Същото важи и

⁽⁹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/ALL/?uri=COM:2021:188:FIN>.

за субсидиите за изкопаеми горива, чието многократно обещаavano премахване ще освободи значителни ресурси от публичните бюджети, които на свой ред биха могли да се използват за адаптиране към изменението на климата. ЕИСК изразява критично отношение към факта, че все още не е предложен график за премахване на вредните субсидии, въпреки че той се обсъжда вече повече от 30 години.

Международно сътрудничество и укрепване на ролята на ЕС в световен план

4.18. ЕИСК подкрепя необходимостта от „засилване на международните действия за устойчивост“ съгласно формулировката на Комисията, тъй като сме съгласни с твърдението на Комисията, че „нашата амбиция за адаптиране към изменението на климата трябва да съответства на глобалната ни ръководна роля в смекчаването на изменението на климата“.

4.19. ЕИСК подчертава, че извън ЕС най-слабо развитите държави и малките островни развиващи се държави са най-силно засегнати от последиците от изменението на климата, както и са по-уязвими на икономически сътресения, неравенства и здравната криза с COVID-19.

4.20. В съответствие със стратегията за партньорство между Африка и ЕС, ЕИСК настоятелно призовава да се работи с най-застрашените страни в Африка. Следва да се подкрепят допълнително програми като Конвента на кметовете за Субсахарска Африка, които дават възможност на местните и националните участници да си сътрудничат по планове за смекчаване на последиците от изменението на климата и за адаптиране към него. Както отбелязва Комисията, Световната банка посочва, че само в Африка на юг от Сахара изменението на климата може да доведе до миграция на до 70 милиона души до 2050 г. със значителни социални, икономически и екологични последици. Форматът на Източното партньорство ще предостави друга платформа за съвместни действия.

4.21. В стратегията се признава необходимостта от допълнително международно финансиране за адаптиране към изменението на климата, включително от публични източници, както и че нейна цел ще бъде да се увеличи финансирането за адаптиране чрез инструментите на ЕС за външна дейност. ЕИСК обаче настоятелно призовава Комисията да изясни как точно ще премахне пречките пред достъпа до финансиране за най-уязвимите държави, общности и сектори в световен мащаб, и как ще включи предложения за интегриране на измерението на пола и премахване на неравенствата. В тази аспект от съществено значение следва да бъде основаното на безвъзмездни средства финансиране за адаптиране.

4.22. Важно е да се предоставят необходимите ресурси за научни изследвания и за практическо прилагане на резултатите от изследванията. В това отношение следва да се обърне специално внимание на държавите от глобалния Юг, които изпълняват много обещаващи проекти за борба с последиците от изменението на климата. Важно е да се гарантира необходимата финансова и логистична подкрепа за тези проекти.

4.23. За да има ефект върху климата частното финансиране, следва да се постави особен акцент върху премахването на стимулите за финансиране на вредни дейности от частните финансови институции извън границите на ЕС и пренасочването на тези финансови ресурси към дейности за адаптиране. ЕС трябва да участва активно в международното сътрудничество, за да разработи обща таксономия и да укрепи ролята си на нововъзникващ фактор за определяне на стандарти за амбицията за устойчиво финансиране.

4.24. ЕИСК счита, че за да подкрепи изграждането на устойчивост в отговор на световните кризи, по време на преговорите ЕС следва да отстоява твърди позиции по отношение на финансирането на адаптирането. ЕС следва да подкрепи постигането на 50 % баланс във финансирането на смекчаването и на адаптирането. Това трябва да се направи, като същевременно се запази акцентът върху тазгодишната 26-а конференция на страните.

4.25. В плана за действие за адаптиране от новата Пътна карта на Групата на ЕИБ за банка за климата трябва да се обърне специално внимание на насърчаването на инвестициите за адаптиране в развиващите се държави, без да се задълбочава уязвимостта по отношение на дълга.

4.26. Адаптирането към изменението на климата е свързано и с търговията и преките чуждестранни инвестиции. Изменението на климата засяга например световните вериги на доставки, достъпа до чуждестранни суровини и логистиката. Въпреки рисковете, изменението на климата осигурява възможности на предприятията от ЕС да предоставят на световните пазари решения за адаптиране. В търговската политика на ЕС трябва да се вземат предвид и да се улесняват управлението на рисковете и използването на възможностите. Също така търговията трябва да бъде част от партньорства с развиващите се държави за подобряване на техните възможности за адаптиране.

4.27. Комитетът отбелязва, че настоящият глобален политически импулс е безпрецедентен. Водещата роля на Европа е безспорна: Европейският зелен пакт беше първият обявен политически ангажимент с подходяща степен на амбиция и посока. Срещата на върха по въпросите на изменението на климата ⁽¹⁰⁾, организирана от президента Джо Байдън през април 2021 г., беше забележителен успех и представлява повратна точка. Най-големите икономики в света — Съединените щати, Китай, Европейският съюз, Япония, Обединеното кралство, Индия, Канада, Корея, Бразилия — най-накрая се обединяват около целта за дълбока декарбонизация. ЕИСК признава, че ЕС трябва да използва тази динамика и да увеличи усилията в световен мащаб за по-нататъшно осъществяване на амбициозните цели на Парижкото споразумение за смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към него.

Роля на представителите на гражданското общество

4.28. Успешното осъществяване на адаптирането е невъзможно без активната подкрепа на представителите на гражданското общество.

4.29. Следователно пътищата за адаптиране следва да бъдат разработени съвместно с всички съответни заинтересовани страни: вземащите решения лица, работодатели и работници, НПО, финансовия сектор, учените и разработчиците на технологии. Гражданското общество на национално, регионално, и най-важното — предвид местния характер на политиките за адаптиране — на местно равнище, следва да бъде ангажирано на всички етапи на планиране и изпълнение.

4.30. Освен това със стратегията следва да се насърчава и наблюдава участието на социалните партньори в различните сектори на европейско равнище и във всички държави членки, и да се гарантира силен двустранен и тристранен социален диалог, както и да се насърчава колективното договаряне, когато е необходимо.

4.31. Следва да се разработят, създадат и използват инструменти за ангажиране на заинтересованите страни, включително такива, създадени посредством гражданската наука.

4.32. ЕИСК отбелязва, че е необходимо да се отделят значителни финансови ресурси, предназначени за приважване в действие на тези инструменти, което изисква научно проектиране на инструментите и инвестиции в изграждането на капацитет.

4.33. Организациите на гражданското общество също играят важна роля за повишаване на осведомеността, включително, по теми, свързани с потребителските навици, използването на енергия и транспорт и опазването на природата. Те играят важна роля за мобилизиране на обществото, като изпращат хората на послания за опазване на климата и предоставят обществена информация в подкрепа на решенията за това какво може да се направи за борба с изменението на климата и адаптиране към него.

4.34. Най-важното е, че именно участниците от гражданското общество прилагат на практика мерките за адаптиране. Например много мерки за адаптиране вече се изпълняват от предприятията, които трябва да предвиждат промените, например в търсенето на продукти, инвестициите, производствените условия и критериите за застраховане. Предприятията също разработват и предоставят на обществото решения за адаптиране. Това трябва да бъде подкрепено чрез създаване и насърчаване на условия за иновации, инвестиции и търговия.

4.35. Работодателите и работниците са в най-добра позиция да идентифицират предизвикателствата и рисковете, които произтичат за техните работни места от последиците от изменението на климата, като излагането на високи температури, естествена ултравиолетова радиация и други рискове за здравето и безопасността, породени от изменението на климата. Те следва да участват в разработването и осъществяването на политиките за адаптиране на всички равнища, със специален акцент върху условията на труд.

4.36. Потреблението на суровини, продукти и услуги оказва пряко въздействие върху степента на добива на природни ресурси и нивата на емисии, което има важни последици за други планетарни граници. Поведението на потребителите може да повлияе на емисиите и използването на ресурсите както пряко, така и косвено, а оттам и на мащаба на изменението на климата.

4.37. ЕИСК обаче отбелязва, че активното участие на потребителите не е „магическо решение“, както не е и участието на всеки един партньор поотделно. Смекчаването на изменението на климата и адаптирането към него изискват осведомеността и ангажираността на всички в обществото, които да бъдат улеснявани от правителствата и други създатели на политики. Смелите политически действия и бързият екологичен преход ще бъдат преди всичко основните двигатели за устойчиво развитие и ще определят по-специално успеха на действията за смекчаване на изменението на климата и адаптиране към него.

Брюксел, 7 юли 2021 година.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG

⁽¹⁰⁾ Президентът на Съединените американски щати Джо Байдън и пратеникът по въпросите на климата Джон Кери събраха лидерите на държави в света, представляващи 82 % от световните въглеродни емисии, 73 % от световното население и 86 % от световното икономическо производство, за да се ангажират със смели действия в областта на климата. Източник: <https://ourworldindata.org/co2-emissions>.

ISSN 1977-0855 (електронно издание)
ISSN 1830-365X (печатно издание)

Служба за публикации
на Европейския съюз
L-2985 Люксембург
ЛЮКСЕМБУРГ

BG